

6278

UNIVERSIDAD
DE MURCIA
BIBLIOTECA

S-B
3294

99. varia; morales.

1. De Bello Cambaico; a ~~Damiano~~
Goes.
2. De ~~Vigilibus~~, et eorum iusta
Exactione in Conscientia; a ~~Jan~~
ne Blasio Davario Valentino.
3. De Pruis, a Martino Arpilueta.
4. De Monte Pietatis. por ~~F~~. Fortunato
Penitano Franciscano.

CIn nomine domini Amen.
Hec est copia sue transumptus
ciusdā cōsiliū editi super Montis
pietatis et prestiti pauperum:
cum subscriptionibus multorum
famosissimorum theologorum et
doctorum iuris canonici et ciuilis.
cuius quidem consiliū cum sub
scriptionibus tenor de verbo ad
verbū sequit. et ē ifrascript⁹: v3.
Consiliū Montis pietatis edi
tū a doctissimo et venerādo patre
.F. fortunato perusino ordinis.
minorum obseruantie.

Punctus talis est. Cūitas flo
rentina vt charitez faceret
egenis christocolis: et ad effu
gandam voraginem vñaz be
braicarū: posuit in manibus
ciusdam depositari sex milia ducatorum
vel circa. vt ille talis teneatur mutuare ege
nis pro termino anni vñqz ad sex ducatos
et non ultra pro qualibet vice: cuz receptio
ne tamen pignorum. Ad quorum gubernationem
deputauit quendam alium fidū mer
catorem. Qui quidem depositarius et con
seruator pignorum vel massarius necessa
rio habeat scribere mutationes singulas
in libris eorum: plures facere apodiras con
seruare pignora: habere pro hoc opere do
mum conductas: et alia instrumenta ad hoc
necessaria ponere industram: laborem: pi
terqz teneri de periculo et deterioratione: si
hoc eorum eueniret culpa: facere fieri bāni
menta plura: et venditiones pignorum: si fi
nito anno nō reluerentur. Et ipsa luctione
vel venditione facta: cūitas nihil aliud in
tendit rehabet nec effectualiter rehabet: ni
si solam sortem mutuatam. Ipsiſ officiis of
ficialibus: qz conueniens est ratione locatio
nis operarum et industrie periculi laborum
pensionis domus: et. vt recipiat conuenien
tem

tem mercedem et non excedant: limitant of
ficiū salariorum puta. 100. ducatorum. Quod
tamen sic extrahē et hauriri debere decreuit
v3. qz declarauit qz dicti officiales non pos
sunt accipere pro singulo ducato vltra vñ
quattrenum pro quolibet mense. Qui qua
trenū simul collecti in fine anni vñqz ad cir
ca dictam summam. 100. ducatorum veris
militē possunt ascendere. Verum qz de su
turis contingentibus non potest dari certa
ratio nec quantitas: qz si multi crunt peten
tes mutuū: multi etiam erunt quatreni. Si
pauci: pauci et ipsi quatreni inuenientur. De
claravit qz si in fine anni inuenientur pūcta
liter. 100. bene quidem. Si vero minus puta.
90. tunc illi. 10. que istis officialibus defi
cient: supplebunt de introitibus sequentis
anni. Si autem vltra forent: puta. 110. Tunc
fecit fieri bānimenta plura: qz ille mutuata
rius qui intendet aliquam excrecentem
rehabere portionem sibi tangentem: tñne
tur protestari post acceptancem inutui sal
tem infra. xv. dies: qz mutuum recipit ani
mo rehabendi talem portionem quantum
cūqz paruula foret. Si autem non protestabi
tur. et nunc prout ex tunc intelligatur vñus
quisqz mutuatarius per presens bannimen
tum plurice replicatus esse volens: pmo mā
dere ipsiſ officialibus qz amore dei pro ani
ma sua: ac suorum mortuorum: illam pūlā
quantitatē erragent pauperibus et in pī
os vñs conuertant: de consensu duorum sa
cerdotum vel religiosorum: vel aliorum qui
bus fama testimonium perhibeat. Modo
queritur. An dicta cūitas aliquo modo pec
cer: Cum nihil penitus accipiat nisi suam
quantitatē mutuata: vel illi officiales qui
vltra non recipiunt: nisi salarium pro loca
tione suarum operarum cum si aliquid pe
nes ipſos est: est penes ipſos tanqz pro
curatores ad fideliter errogandum: vel prote
stantibus reddendum.

Dia talis dubij declaratio
vñllissima salubris et necessa
ria est. Ideo pro eius dilucida
tione aduertendum: qz ex di
cto pūcto et themate supranar
rato qz tuoz exoriri vident cōtractus: quoqz
notitia necessaria est. nisi enim ipſorum con

R. 1212

CIn nomine domini Amen.
Hec est copia siue transumptus
cuiuscumque consilii editi super Montem
pietatis et pretiti pauperum:
cum subscriptionibus multorum
famosissimorum theologorum et
doctorum iuris canonici et civilis.
cuius quidem consilii cum subscriptionibus tenor de verbo ad
verbū sequit. et ē ifrascript⁹: vñ.
Consilium Montis pietatis editum a doctissimo et venerando patre
.F. fortunato perusino ordinis.
minorum obseruantie.

Punctus talis est. Ciuitas florentina ut charitez sacerdotem
egenis christocolis: et ad effugiam voraginem r̄bax be
braicaruz: posuit in manibus
cuiusdam depositarij sex milia ducatorum
vel circa. vt ille talis teneatur mutuare egenis
pro termino anni vñqz ad sex ducatos
et non ultra pro qualibet vice: cuz receptione
tamen pignorum. Ad quorum gubernationem
deputauit quendam alium fidū mercatorum. Qui quidem depositarius et
conservator pignorum vel massarius necessario
habeat scribere mutationes singulas
in libris eorum: plures facere apodiras conseruare pignora: habere pro hoc opere domum
conductas: et alia instrumenta ad hoc
necessaria ponere industriam: laborem: pi-
terqz teneri de periculo et deterioratione: si
hoc eorum eueniaret culpa facere fieri bani-
menta plura: et venditiones pignorum: si fi-
nito anno nō reliuerentur. Et ipsa luitione
vel venditione facta: ciuitas nihil aliud inten-
dit rehabet nec effectualiter rehabet: ni
si solam sortem mutuatam. Ipsiis autem officiis:
qr conueniens est ratione locatio
nis operarum et industrie periculi laborum
pensionis domus: et ut recipiat conuenien-

tem mercedem et non excedant: limitauit of-
ficiis salarium puta. 100. ducatorum. Quod
tamen sic extrahi et hauriri debere decreuit
vñ. qr declarauit q̄ dicti officiales non pos-
sint accipere pro singulo ducato ultra vñ
quattrenum pro quolibet mense. Qui qua-
treni simul collecti in fine anni vñqz ad cir-
ca dictam summam. 100. ducatorum verissimi
militer possunt ascendere. Verum q̄ de fu-
turis contingentibus non potest dari certa
ratio nec quantitas: qr si multi erunt peten-
tes mutuum: multi eriam erunt quattreni. Si
pauci: pauci ē ipsi quattreni inuenientur.
Declarauit q̄ si in fine anni inuenientur pūcta
liter. 100. bene quidem. Si vero minus puta.
90. tunc illi. 10. que istis officiis defi-
cient: supplebunt de introitibus sequentis
anni. Si autem ultra forent: puta. 110. Tunc
fecit fieri bānementa plura: qr ille mutuata-
rius qui intenderet aliquam excrecentem
rehabere portionem sibi tangentem: tenea-
tur protestari post acceptiōnem mutui sal-
tem infra. xv. dies: qr mutuum recipit an-
imo rehabeti talem portionem quantum
cuqz paruula foret. Si autem non protestabi-
tur. ex nunc prout et tunc intelligatur unus
quisqz mutuatarius per presens bannimen-
tum plures replicatus esse volens: ymo mā-
dere ipsis officiis q̄ amore dei pro ani-
ma sua: ac suorum mortuorum: illam pūculā
quantitatē erragent pauperibus et in pī-
os vīsus conuertant. de consensu duorum sa-
cerdotum vel religiosorum: vel aliorum qui
bus fama testimonium perhibeat. Modo
queritur. An dicta ciuitas aliquo modo pec-
et: Cum nihil penitus accipiat nisi suarū
quantitatē mutuata: vel illi officiales qui
ultra non recipiunt: nisi salarium pro loca-
tione suarum operarum cum si aliquid pe-
nes ipsos est: est penes ipsos tangi procuratores
ad fideliter errogandum: vel protestantibus reddendum.

Dia talis dubij declaratio
vitissima salubris et necessaria est. Ideo pro eius dilucida-
tione aduertendum: qr ex dicto pūcto et thēmate supranar-
rato q̄tuor erozuri videntē cōtractus: quoqz
notitia necessaria est: nisi enim ipsorum con-

tractius notio habeatur qui sunt quasi funda-
menta et origines discussionis ac deter-
minationis quid iustum et quid iniustum
quis consequatur ex commutativa iusticia
perfecte directio conscientie haberi non potest.
Quia sine fundamento edificium non subsistit
sic substantia rami non datur sine radice; ut
p. 3. i. c. eu. paulus. i. q. i. in. c. venies. b. cle. no
bap. mi. unde dicebat Adagnus theologus
cyprianus. non sine sole radius. non sine fonte
riversus. non sine radice ramuscus erit. nec
sine peccato infernus. In acquirendis. n. dnuis
et commutativa iusticia contractus et pacta sunt
radicalia fundamenta ut p. 3. in. l. traditionib. L.
de pac. cuz si. Qui quidem contractus ex puritate
collecti; talia fortius videntur nostra. et sic
effectualiter celebrari. Quia primo in contractu
mutui. secundo tractus pignoris. tertio
contractus locationis seu contractus inno-
minatus. Facio ut des. quanto et ultimum con-
tractus madati. primi duo. s. contractus mu-
tui et pignoris celebrantur inter contractum et par-
ticularum mutuarios seu pignorantes me-
diisbus istis officialibus qui nomine contra-
tis mutuat et recipiunt pignora. Quia ille vi-
detur facere contractum cuius no[n]e contrahit:
ut in regula qui per alium. de regiis. li. vi. fac.
c. mulieres de sen. exco. t. c. primu. de offi. de
leg. Reliqui vero duo. s. contractus locatio-
nis et madati celebrantur iter ipsos mutua-
rios et illos officiales ad eorum comodum
et inconveniunt et sic ab ipsis officialibus non
nomine contractis: sed ut a priuatis personis.
Quod p. 3. ex hoc: qd ad dñm et periculum ipo-
rum est si pignora perdantur seu deterioran-
tur et etiam salarii quod tribuntur datur pro ipo-
rum labore adeo qd si ipsi officiales a priu-
laribus mutuariis non recipiunt eorum da-
num esset et non contractis. Et non inconvenit qd
una et eadem persona substancialiter diversis re-
spectibus reputet diversa. et vice dñarum te-
neat ut p. 3. ero. xxvi. de angelo qui missus a
deo vocavit se deum et in sua propria vocat se
creaturam: ut p. 3. apoc. vlt. qui eni[m] volebat Jo-
annes adorare dixit. Vide ne feceris co[n]ser-
vans et frater tuus sum. Ita et io. i. Joannes di-
xit se non esse helyas qd est substantialiter.
Et christus appellavit eum helyam qd ad officium. Quia sicut helyas venit qd ad vir-

tutem p[ro]ni[ct] et p[ro]curor primi aduentus domini
sic helyas erit p[ro]curor secundi aduentus vnde
de non incouenit qd diversa cetera persona qui
mutuat et recipit pignus: qd tunc represen-
tat co[n]tatez et diversa qui recipit pro salario
parvula illa pecunia. Unde ex separatis can-
sis recipiunt isti pecuniam mutuatam: qd hoc
no[n]e co[n]tatis faciunt et ex alia casis illos quatuor
nos qd ratione laboris periculi et industrie et sic
ex contractu locationis. Unde cum ex diversis
causis iste receptiones fiat de una in reliqua non fit illatio ut dicit ter. in. l. naturali-
ter. S. nihil. c. o. ff. de acquir. pos. et in. l. cum
actum. ff. de nego. gest. Illa contractus isti su-
pronominali liciti sunt o[ste]s dino ture piter
et humano si in eis seruant iustitia commu-
tativa que in his equaliter debet servari: ut
p. 3. p. scimus Tho. fa. fe. q. lxxvi. Sed pricula
riter et distincte demonstrat qd mutuo i mat.
v. volenti a te mutuari ne auertaris. Et lu. vi.
Mutuum dare nihil inde sperantes. Appro-
batur enim iure positivo qd ad repetendu[m] re[m]u-
tu[m] ex ipso mutuo dantur rationes et re-
media in toto titulo. ff. et. L. si cer. pe. Et de
iure canonico in. c. In civitate et. c. consuluit
et. de vs. Similiter de contractu pignoris qd
sit licitus demonstratur di. xxiiij. in. c. i. ibi si pi-
gnus a primo tuo accepis et in toto titulo de pignoribus. L. et. ff. ac pariter in decre-
talibus eo. ti. Et p. s. Tho. fa. fe. q. lxxvij. co-
tractus est locationis approbatu[m] est. ff. et. L.
locati p[ro] totu[m]. et in decretalib[us] titulo. de loca-
to. et ea. di. xxiiij. c. si conductu[m] ibi venerat pro
mercede operis sui. vel qd refusetur contractus
innominatus facio. ut del. Qui codem mo-
do licitus est: ut p. 3. in. l. naturalis. ff. de p[re]scrip.
verb. Contractus vero madati eque de se in-
stus est ac per iura approbatu[m] ut ostenditur
in toto titulo. ff. et. L. madati et in decretalibus
in toto titulo de procuratoribus. Redendo er-
go ad primu[m]. s. contractu mutui sciendu[m] est tunc
ibi fore iustitia qd nihil ultra re[m]utuata recipi[re] sim Tho. in predicta. q. lxxvij. Quod
prefecto cernitur in casu nostro: qd co[n]tatis nihil
bz nisi sola mudia sorte mutuata et charita-
te tunc vero iustitia et usura foret si recipie-
retur a co[n]tate aliquo munus vel qd istud es-
set a manu ut aliqua manual redditio vel
qd esset ab obsequio puta aliquid seruitum.

quod posset pecunia estimari: vel a lingua:
vt pura quod aliquis mutuarius propter
hoc mutuum diceret aliquid quod ad vali-
tatem pecuniaria redundaret ipsi mutuan-
ti eset si diceret cuz vel quod sit. Itatis
enim tribus modis recipit aliquid ususarie
ut habetur a doctoribus theologie mariane
Sco. Ric. Pe. d. palu. et dno boni. m. iiiij. di.
xv. hoc id est Thoi p dicit. q. lxxvii. hac illud
Stre. super illud Ila. xxxii. Qui excutit ma-
nus suas ab omni munere: vbi dicit triplex
est munus. A manu. s. t a lingua: t ab obse-
quio. Et cuz in casu isto nil penitus ipsi co-
munitati ultra sorteze veniat: sive cedit: q; nec
est: nec potest esse peccatum: immo potius mu-
tuando gratis: sicut quod a iure consulto suadet
i. l. comodato. s. sicut. s. comodati. Et de co-
di. indebi. l. si nō sorte. s. libertus. vbi dicitur
bono homini obsequium et offm debet. et l.
servus ea. s. de ser. expor. Et hoc quantum
ad contractum mutui pdicit. Contractus ve-
ro pignoris tunc eset iniustus et usurarius
quando p re mutuata pignorare res fructi
sera: vel ad aliam comoditatē apta: que pos-
set pecunia estimari: ut a ille mutuans vte
retur tali et pignorata: et caperet fructus ex
ea: plos nō coputando in forem: vt p; per
doc. in. cap. ad nostrā de emp. et ven. et in ca.
illo vos de pigno. vbi per Jo. An. butriga. et
panor. Et est etiam de iure ciuilis hoc deter-
minatum i. l. i. et i. C. de pigno. act. Quod
nullo modo in casu nostro evenit. Cum pi-
gnora non dētur: vt ipsi recipientes eis vta-
tur: sed vt conservent manu teneant pariter
et gubernent. vt supra in puncto expresse di-
citur: et in capitulis montis. Et sic ex parte
comunitatis cum qua merchantibus officia
libus isti duo contractus celebantur usura
vel aliud peccatum nō cadit: Sed bene pie-
tas populi: charitas proximorum indigētū.
Pro quorum necessitate et utilitate. mons
iste pietatis coraz deo et hominibus ordina-
tus est. Item nec pactum initum inter
ficiales montis et mutuarios nec enaz ca-
pitulum inter capitula montis pietatis in-
sertum: q; post annum liceat officialib; nō
tis pietatis dicta pignora vendere et. ymo
q; ad vendendum infra mensem teneantur
inducit peccatum vel usurariam prauitatez

quia tale pactum de iure validum est: v. l. si
fundis. s. potest itaqz. s. de pigno. vbi plus
dicit ter. q; valet pactum: vt si insira certum
tempus non relinatur pignus remaneat pe-
nes creditores titulo emptis pro iusto pre-
cio. Et tunc dicitur quasi conditionalis em-
ptio. est et ter. pro pmo dicto. i. l. C. de pac.
pigno. et in. l. pactu vulgare. C. de pigno. ac.
vbi dicit ter. iuxta glo. q; si creditor ultra sor-
tem vendidit competit debitor et dat actio
pignoraticia. Itaqz si hoc potest fieri per pa-
ctum potest fieri per l. et habentes auctorita-
tem faciēti capitula motis ex publico: vt in
glo. Rubrice. C. de decre. decurio. l. r. Et l.
nō impossibile. s. de pac. et per glo. et bal. et l.
constitutinis in principio sue repetitionis.
C. que sit longa consuetudo. et in. l. omnes po-
puli de iusti. et iuri. et in cap. cuz dilecti in glo.
in verbo constitutū de consue. Et in. l. neqz pi-
gnus. s. de reg. iur. cu si. que possent allega-
ri. Quantū vero ad tertium contractum: vt
innominatum. s. facio vt des. vel q; sit con-
tractus locationis operarum: quod verius
puto: cu pro operibus deur pecunia nume-
rata: vt in. l. si tibi pollieda. s. de prescrip. ver-
bis. Ita est differentia inter contractum: fa-
cio vt des: qui est contractus innominatus
et contractum locationis operarum qui est
bone fidei et nominatus: q; tunc dicemus es-
se contractum innominatum: cuz pro facto
datur aliqua res: que non sit quantitas nu-
merata: sed si qualitas: tunc potius videtur
contractus locationis. Ad cuius contractio-
nem requiritur pecunia: vt p; in sl. de loca-
i. prin. Dicenduz pariformiter non esse in eo
aliquam usuram. Q; peccatum viure soluz
comitti habet super contractum mutui ve-
ri siue palliati: vt p; lu. vi. c. Mutuū date. et.
Non enim euangelista dicit. Locationez fa-
cite nihil inde sperates: sed dirit mutuum
date. Hoc idem schola theologorum habet
in. xv. di. iiiij. Et pariformiter canonistarum
in. c. f. et in. c. consulit et in. c. conquestus de
usu. Particulariter. Jo. An. in regula pec-
catum de reg. Ju. in. vi. habetur enaz a Juri
fis mariane balan. l. cu allegas: et in aut. ad
hec. Ceo. et i. l. rogaisti. s. si tibi. s. cer. pe. Et
a moder. i. l. socii qui i. eo. s. pro socio. Et q;
sit contractus locationis demonstrat: q; in ca-

pitulis montis dicitur q; ipse depositarius
et massarius teneantur mutuataris principes
paliter de ammissione et de deteriorazione
pignorum: quod secus esset essent institu-
res communitalis: quia mutuarij agerent:
actione institoia contra preponentem: vt al.
quicunq; in principio. et h. si. et l. qui habebat
h. meminisse. s. de insti. act. vnde cum ipsi
officiales teneantur mutuarij de ammissi-
one et deteriorazione pignorum merito pro
coruz opere et custodia possunt recipere qua-
trenum: taq; locantes operas suas: vt p3 in
l. cum queritur. s. loca. Bene verum est. q;
posset cadere iniustum lucrum: respectu isto
rum presidentium si reciperent ultra q; la-
bor et opera requirant. Quod autem resul-
tet iste contractus locati et excessus: si quis
foret precij sit iniustus et non usurarius. Et
sulverunt famosissimi in orbe doctores su-
per hac materia. Jam reddendo consilium
scribentes. d. Jacob^d de coronio ep̄s pus-
nus: q; i cōsilio suo solēni sup hoc redditio al-
legat. Jo. de san. in cap. recipimus. xxi. q. i.
Et nota per Inno. et Hosti. in cap. non sa-
nis et cap. sua de symo: vbi volunt q; sacer-
dos officians capellam aliquam: potest in-
de stipendum recipere pro labore absq; vi-
cio symone q; recipit vt locator operarum
non vt vendor rei spiritualis. Quod est ve-
rum secundum ipsum: si hec recta intentio
ne fiant. Quod dictum est aduentendum et
verum: pmo quasi totius binius consultatio-
nis fundamentum. Idem etiam. d. Jo. de
perusio de nobilibus de monte spello. et d.
Benedict^d de benedictis perusinus cu sub
scribentibus i coru vitroque cōsilio super hoc
reddito: s3 vt melius iusticia seu iniusticia
captiatur: aduentendum: q; vt in contractibus
possimus scire equalitatem commuta-
tive iusticie: precia rerum. duobus modis
possimus considerare uno quidem secun-
dum communem estimationem populi. i.
pro et cōmuni foro venderetur. Et tunc p-
cia rerum vendendarum vel locandarum
non sunt punctualia: vt p3 in l. precia rerum
s. ad. l. sal. et in l. continuu. h. cum quis. s. de
ver. obli. Dicunt etiam theologi mariae
Ric. et Ide. in. xv. di. iiiij. Abundantius tbo.
fa fe. q. lxxvij. pmo magis reclinuitur sub

quadam lineali consideratione: q; aliqui di-
cent. Iste meretur pro uno opere. et quatuor-
nos. Alij. xi. Alij. xij. Adeo q; precium iustizie
erit inter. x. et xij. in foro conscientie. Non au-
tem Sic considerat: quantum ad forum ex-
trinsecum de quo in l. iij. de rescin. vendi. Et
si aliquis parvus excessus in his fiat no do-
lo sextus philosophus: que ad hoc allegat. s.
Tho. dicit. illud quod est modicum: rectam
rationem debere apprehendere: quasi nihil
Adhoc tex. in l. scio. s. de mino. vbi iuris con-
sultuo ait. De minimis no curat pretor. fa-
cit. l. omnimodo s. de impē in re. do. fa. Et
sic quādū minima res est alios contractus
excepto mutuo: semper videtur cōcomitare
contractus donationis in illa minima quā-
titate: vt ait Tho. ex predictis. Alio quidez
modo et sic. Secundo estimantur precia re-
ruz arbitrio iudicis: et maxime spiritualis. Et
iste tutissimus est modus contrahendi secū-
dum Hosti. et Tho. vt eos rescert et sequitur
Jo. theotoricus qui notabiliter scripsit de
casibus conscientie in titulo de cmp. et ven.
q. viij. Et per bar. d. hoc habetur in l. si qd
ex pamphila de leg. in. Qui quidem modus
secundus est in casu nostro: cum dominus
limitauerit: vt supra in punto ponitur. Un-
de ista recepcione non er mutuo fit: sed er lo-
catione: que vt dictum fuit licetissima est ta-
liter limitata. Totum ergo factum remaneat
in hoc ultimo. De excrecentia si in fine an-
ni reperitur q; quantitas istorum quattreno
rum ascendet ultra. ioo. ducatoru. Lū tunc
communitas fine isti depositarij. no possint
illā nisi usurarie seu iniuste retinere. d. vi
def dīmōstrari arguedo a pti sufficiēti enu-
meratione. Aut enī illa excrecentia rema-
net monti: et sic ciuitati: erit usura penitus
vt supra per d.l. rogasti. s. si tibi dederō. s. si
cer. pe. etiam si ipsa intenderet in pauperes
errogare: quia sub colore pietatis nec pro re-
dimendis captiuis usura potest fieri: vt di-
citur in capitulo super eo. de usur. Non enī
impicias sub ratione charitatis exerceenda
est: vt in capitulo non est putanda. i. q. i. et in
capitulo primo de conuer. infide. est enim
usura omni lege prohibita primo lege exer-
ta ut dicit. Tho. fe. q. lxxxvi. secundo le-
ge nature: primo Politicorum per philos-

phum t.v. Ethicorum ut dicte etiam Sco-
in.iii.di.rv.t Jo.An.in.d. regula peccatus
tertio lege mosayca ero.xxiij.t leui.v.ibi. pe-
cuniam tuam non dabis ad usuram t fru-
gum abundantiam non eriges.iii.lege pro-
phetica:vt patet Eze. xvij. vbi dicitur. Si
vir iustus genuerit filium latronem t adul-
terantem: t ydolatram t ad usuram dantē
t amplius accipientem: nunquid vivet.
certe non. Cum vniuersa bee derestanda se-
cerit: certe morietur: t sanguis eius in ipso
erit. Et magnus propheta David.ps. liij.
Vidi iniquitatem t contradictionem in ci-
vitate: t labor: i medio eius t iusticia t no
desecit deplateas eius usura t dolus. Ac eis
sm. ps. xiiij. ait. Domine quis habitabit in
tabernaculo tuo. Unde subiungit. Qui pe-
cuniam suam non dedit ad usuram. Et ne
emie. v.c. dicitur usuras ne erigatis a fratri
bus vestris. C. Et sequitur centesimam pe-
cunie frumenti. viii. t olei. quam erigere so-
lebat ab eis: date illis. v. lege euangelica:
ut aperte dicitur Luce sexto. Adiutorium da-
te nihil inde sperantes. vi. lege positiva t po-
tificali: ut patet in capitulo. quoniam. t capi-
tulo quia in omnibus de usur. t in capitulo
primo eodem titulo libro sexto t in cle. i. de
usur. xv.q. iiiij. capitulo. nec hoc. xiiij.q. iiij.
capitulo si feneratius. t ea. causa. q. iiiij. capi-
tulo quid dicam. Unde cum omni lege sit
prohibita usura t sit mala secundum se: nō
potest propter aliquod bonum respectum
hieri. Et ideo ter. in capitulo nolite. xiiij. q. v.
dicit. Nolite facere elemosinam de usura
t seniore. Aut illa exerescentia remanet illis
officialibus t priuatis personis: tunc cuz
habeatur ex contractu locationis: ut supra
iniustum lucrum erit: t per consequens pec-
catum. Quod quidem minime debet com-
mitti: etiam si totus mundus periret. Ut
dicit. Anselm. in libro de similitudinibus. c.i.
ibi. Si peccatum est deum in honoreare:
hoc homo non debet facere: etiam si necel-
se esset quicquid deus non est perire. ymo
tante gratuitas est peccatum. q. potius qd
debet esse in inferno sine ipso: qd in
paradiso cum eo. Si hoc pro possibili dare
tur. C. Unde ipse subiungit. Si. hic pecca-
ti pudorem: t illie cernerem inferni horro-

rem & necessario haberem vni ipsorum im-
mergi: prius me in infernum mergerem
et peccatum in me immitterem. Adallem
enim purus a peccato & innocens gehenna
intrare: et peccati forde pollutus regna ce-
lorum tenere. Cum constet solos malos in
inferno torqueri: & solos bonos in celesti bea-
titudine soueri. Cum ergo acceptio ista ini-
sta sit: non potest iustificari: etia: si talis res
accepta vellet elemosinaliter elargiri: quia
elemosina de meo iuste acquisito patrimo-
nio debet fieri: & non de alieno. Vnde dici
tur prouer. i.c. honora deum de tua substâ-
tia. & Eccl. xxiij. ymolans ex iniquo: macu-
lata est oblatio eius. Qui autem offert sa-
crificium de sba pauperis: quasi qui victi-
mar filium in conspectu patris. Ad hoc ter-
in. c. non est putanda. i.q. xxiij. q. v. c. i. Vn-
de Isidorus dicebat. De rapinis & alienis
bonis ecclesiam facere: nô est miserationis
officium: sed criminis potius incrementum. Et
ideo zacheus lu. xii. c. aiebat. Ecce dimidi-
um bonorum meorum domine do pauperi-
bus: Dicit meorum. non autem alienorum.
Vnde videtur relinqu: q: siue talis ex-
crescentia sit penes communitatem: siue pe-
nes ipsos depositarios: ut priuatos hoc sit
in iustitia etiam si i pauperes veniret errog-
da. Tamen si bene aduertantur in puncto
presupposita: omnia bene procedunt. Non
enim illi qui dantur quatreni: dantur illis
officialibus: ut recipientibus nomine cōita-
tis: sed ut recipientibus nomine p̄prio: pro
locatione suorum operum: industria: & peri-
culū: vnde ad communitatē nihil penitus
peruenit. Et ut melius hoc intelligatur ex e-
plo sic potest demonstrari: est enīz in hoc ca-
si: sicut si Petrus peteret a Joāne mutuo
centum hic florentie. Et Joānes diceret:
babeo ista. ioo. bononię in quodā loco adeo
q: nesci ab alio: nec possunt haberi nisi me-
diante sempronio quodā familiari meo. Si
vis habere mutuum oportet q: sempronio
us iste accedat bononię. Quis enīz sa-
ne mentis diceret: q: si iste mutuatarius
Petrus daret sempronio viginti bono-
nenos pro suo salario taliter arbitrato &
limitato auctoritate episcopi: vel alterius
superioris: quod iste Joānes sit usurarius:

vel ipse sempronius: Cum Joannes gratis mutuerit nil ultra recipiat nisi sorte ex munio: ac ipse sempronius recipiet. Et non ex munio: sed ex contractu locationis. Quamvis enim si non fuerit in mutuus sempronius non habuisset istos. Et bononios. Non tamen propter hoc mutuum est causa proper quia hi talis locatio operarum. Mutuum vero est causa sine qua non recipisset. Et hoc est in receptione. Et boni per sempronium a petro. Et in receptione fienda a Joane de. 100. Causa principalis et finalis est mutuum: et causa sine qua non est labo: istius sempronii: quod sine suo labore non fuisset mutuus factum. Et sic postea receptione rei mutuae. unde cum iste cause sint separatae: non influunt una in alteram: vi. In naturaliter. S. nihil commune de acqui. po. et in l. cum actum. ss. de nego. gest. Ista est enim differentia inter causam finalem et causam sine qua non: quod causa finalis est: que mouet operantem ad operandum: ut dicit philosophus. vii. ethicoz cap. xij. vbi ait: quod hinc est principium in agibiliis et appetibiliis. Ut esset: si vnuus vel let lucrari eundo in insulaz scicilie. Lerte istius motus eundi: causa finalis est lucrum: sed cu non possit quis accedere et mai et tral secretare sine naui. Nauis ipsa dicitur causa sine qua non inveniret in insulam scicilie. Adodo ad propositionem. causa finalis mutui. in causa nostro est charitas proximorum. et causa redditus rei mutuae est: quod mutuata fuit. Et causa finalis redditus quatrem est labore ipsius custodientis et scribentis. causa vero sine qua non daretur quatrenus est bene mutuum. Ista enim causa sine qua non: cu et ea aliquid accipitur: non propter hoc illa acceptio est usuraria. Alias omnes notarii et contracribus mutui recipientes stipendiu: essent usurarii. Quod penitus non est dicendum: quia cum dicitur lu. vi. mutuum dare nihil inde sperantes: intelligitur secundum doc. i. vos mutuantes. Quia modo si uic Joannes diceret. Petru. Salariu: istius sempronii sunt. Et boni. Si tu uoles dare illi. tri. ut illos duos sempronius ipse erroget pro pia tua: Credo quod fideliter crequeret. Quis diceret: quod illi duo dati a Petru ipi semprino ut tribuat pro anima ipsius petri sunt tri-

buta ipsi Joanni: certe nullus. sed erunt penes ipsum sempronium: sicut penes mada tarium ipsius petri ad erragandu: Sic est ergo in proposito de ciuitate que nihil recipi: nisi suam solem solam: et hoc ex mutuo mediante officialibus. Ipsi vero officiales vi ipsi: non ut comunitas recipiunt illos quatrenos: sic limitatos: ne ultra possint in iuste recipere qui quatrem simili coacerunt: si erunt in fine. ioo. ducati: suum salarium iustum punctaliter habebunt dicti officiales quod conueniens est: quis dignus est mercenarius mercede sua: et nemo suis stipendiis militat vnuquam: ut ait apostolus: Si vero minus: supplebitur de sequentis anni intrantibus quatrenos. Si autem ultra: et tunc sive muruatarum protestantibus: sive non protestantibus id ultra erit penes eos de consensu illorum muruatariorum: et tacito mandato resultante propter prefatam preconizationem: et hoc ut reddatur ipsi protestantibus: vel errogetur nomine non protestantium facit adhuc quod dicitur in cap. cum inhibito de cl. despon. et cap. cum in tua extra qui ma. ac. po. l. si eo. tempore. L. de luit. pigno. cap. primo de post. prela. et ca. quia propter de elec. et l. iij. S. seruus sulphiting in verbo pro rostris de orig. iur. Et hoc maxime verum est: cum talis preconizatio sit per predicationem in pleno populo. Nec potest dici quod talis excrecentia ex his quatrenis habita pariter erit penes ipsos depositarios et non penes comunitatem: quia ita est animus dantis quatrenum: et verba sic sonant. Et pariter voluntas et verba recipientis quia non nisi pro labore: vnde ultra eorum intentionem et verba actus istorum agentium non debent operari: ut dicit ter. in l. non omnes. ss. si cer. pe. Alias eporteret dicere: quod illa traditio quatrenorum: in qua tunc excederet salarium: intelligeretur dari comunitati: quod nec verba: nec intentio hoc vult. Et in quantum non excedit intelligetur facta ipsius officialibus ut priuatio: ut sic esse contra intentionem et verba que dicunt pro salario. et c. A quibus non est recedendum cu clara sint: dicit ter. in l. i. S. si is qui nauem. ss. de exerci. ac. Et etiam una et eadem traditio diverso iure censetur contra: l. cum qui.

edes de ysucapio. et leum debere colunam
st. de serui. ur. predi. quia partim censeretur
facta ipsi comunitati; vbi refutat ex crescen-
tia ultra salarium partim ipsis officialibus;
vt pmiatis in quantum resultat eorum sa-
larii; quod penitus non est dicendum. On-
de remanet qd talis ex crescentia penes ipsos
est; et non penes comunitatem. Posset eti-
am vltre ymagineari et ad propositum. Si
vnus petet a me centum mutuo. et ego di-
cerem. contentor quidez; sed volo qd des pro
anima tua pauperibus vnum bononenum.
Ali illa pactio est vslaria. Et forte posset
dici qd non; quia talis pactio no affect mihi
comodum pecuniarium; quod videtur re-
quiri ad hoc qd sit vslra secundum docto-
res theologie in. xv. di. iiii. et sanctus Tho. in.
di. 477. Et si hoc esset multo fortius proce-
dit in casu nostro; vbi non astringitur mu-
tuarius ad dandum pro anima. sed totu
ponitur in mera voluntate eius. hoc dubi-
tative diri de mutuante; cum obligatione
vandi in piam causam; propter ea que po-
nit bal. in. l. cum allegas. L. de vs. Vnde ex
omnibus supradictis remanet firma con-
clusio; qd comunitas nulluz peccatum; nec
ipsi institutores incurront. Et pater responsu
ad argumentum supra factum; Quia hec ex
crescentia non datur a comunitate; vt habi-
ta vslarie; nec ab officialibus vi habita in-
iuste; sed ab ipsis habita preter intentionez.
Et quodam modo conditionaliter ex man-
dato. Nec tunc obstat si dicetur. Ad mutua-
rii non protestabuntur unum nec carcat
mutuo; et sic non videntur voluntarie conser-
tare; vt detur amore dei. Quia hoc non est
verum. Cum ex eo; qd in capitulis montis
ponitur; et in themate dicitur. Ad mutuantes
tenent mutuare necessario ex apudira
conservatoris pignorum. Cum etiam quia
protestatio potest fieri per dies. xv. post rece-
ptionem pecunie; vt clare vrba puncti de-
monstrant; Que cum clara sint; cessat queli-
bet obscuritas conjecture; quia in incertis:
non certus locua est conjectura et interpre-
tatione. alle aut ille. S. cuius in verbis de leg.
iij. continuus. S. cum ita. de verb. obliga.
Nec secundo similiter obstat; si dicetur.
Nonamus qd vnus vel duo protestabun-

tur; quid poterit reddi eis. Ad hoc respon-
dendu est considerando. iij. casus. Aut nul-
lus protestatur; aut aliqui et no omnes. Aut
omnes singulatim mutuarii protestabunt.
Quod nunq; euenerit; nec credendum est.
Primo casu clarum est; quia illa ex crescentia
erit penes illos officiales; tñquaz penes ma-
datarios; ad erragandum. Secundo vero ca-
su; scilicet quando aliqui protestantur et tunc
aut potest secundum scientiam arithmeticam
punctaliter discerni; quid illis sit red-
dendum; et dabitur illis. Si autem non po-
test; vel maxime difficile est. Et tunc quam
uis sit impossibile; vel laboriosissimum pun-
ctaliter reperiri. Tuta si est quatenus ad
punctum; bene poterit faciliter sciri; quod no
eredit duos; et tunc poterunt ipsi protestan-
ti soli dari secundo partem secundum qd de-
bitum est proper protestationem. Aliam p-
tem secundum erragationem in pium vsluz
et sic vt pauperi; et quo vniuersitq; veniens
ad montem pro mutuo presumendas est in
digens; cum non nisi habentibus necessita-
tem mutuandum sit ex forma capitolorum
vel componenti se simul de duobus vel de
vno quattreno tempore redditiois tertio ve-
ro casu quando omnes protestantur qd nun
quam euenerit; nec debet absurde sic credi
Tamen tunc respondentium est si eueneret.
Aut potest fieri punctalis calculatio sicut a
multis intellecti peritis arithmeticis; quâ-
uis a quibusdam alijs audierim contra. Et
reddetur vnicuiq; portiuncula sua. Aut no
potest fieri; et tunc intenta maxima vtilitate
que prouenit christianis ex monte hoc pie-
tatis temporaliter et spiritualiter; considera-
to fauore spirituali quia ex constituto eccl-
esiastico. in. diante quo incurvantur peccata
et recommunicationes a comunitatibus et
quasi innumerabilia prejudicia; sicut pate-
in cle. i. de vsur. Et circa bona temporalia; de-
structiones familiarium et diuiniarum; prin-
ceps et dominus ciuitatis potest eniç si da-
re tur hoc; contra voluntatem esse illorum
mutuariorum facere; vt erragent in pios
vslis amore dei. Vato qd iste mons picta-
tis aliter non posset expediti. Potest enim
princeps et dominus pro utilitate reipubli-
cet ex causa prout est in casu nostro; in ali-

quo ledere ius tertii; ut dicunt doctores in capitulo que in ecclesiis de conit. et l.h. L. si contra ius vel vii. p. et in. l. venditor. H. si constat. s. cōmūnia predi. et l. cunctos populos de sum. tri. Et quod dicunt doctores in capitulo in nostra de iniur. et damno dato. et Inno. in capitulo quia pleriqz de immiu. ecclie. Et facit in argumentum. l. maioren de pac. et l. finalis. C. De ces. bo. Cōmūnis enim utilitas; prout est ista; semper pref. renda est priuate; vt in capitulo bone el. i. de post. prela. Ad predicta tex. in. l. anthiocensium de priuile. credi. et in. l. bene azenone de quadri. prescrip. et in. l. digna vox. C. de leg. interest enim reipublice ne quis etiam re sua male yratur; vt dicitur institut. de his qui sunt sui vel ali. in. H. pe. Et interest dñi h̄e sub se ciues locupletes. In auten. vt iud. sine quo. luff. H. cogitatio; et in. d. H. pe. per glofaz vterent enim illi protestantes re sua male; si illam minimam particulam nollent dare pro anima sua amore dei; et per sequens mons expedi ri non posset ipsis remanentibus in manibus hebreorum ex vſura deuorantium omnem substantiam ciuium. Et hoc maxime verum est; q. dominus potest hoc determinare; quia ista calculatio vir fier ab arithmeticis; cum salarii eius pro tam difficultate et quasi impossibili non sit maius; q. ipsa ex crescentia. Dicit enim glo. in capitulo cuz tu de vſuris; q. vſurarius ne dum in iuste detinens; si habet restituere rem tam modicam; q. expensa pro eius transmissione ad longinas partes fit maior q. va lor rei restituende; potest tunc dare elemosinaliter pro anima illius cui debebat restituiri. Scrupulosa quidem res esset; q. expensa de beat fieri magna pro restitutione modice rei; que scrupulofitas a iuris positivi sapientia improbat in. l. sed et be. de excu. tut. vbi dicitur: Sed hec nimis scrupulosa sunt vnde non admittenda. sed in veritate non cadit iste casus nec eveniet unquam: cum nullus sit sane mēns; qui non diceret. Ego spōte volo portius vt detur florenses de substantia nica pauperibus pro peccatis meis quam habere iudeum deuorantem quasi omnem substantiam; cum peccato mortali;

et excommunicatione quasi omniū de ciuitate. Ex qua excommunicatione et hebreo vſurario; dampna temporalia et spiritualia prouenient; per longum esset enarrare. Ex cōmunicatis enim priuantur ecclesiasticis sacramentis. iii. q. iii. capitulo engeldrum et capitulo si. de clc. excommu. mi. secundo suffragijs ecclie. tertio participatio ne diuinorum. Et sic cuz audit missam vel diuina officia mortaliter peccat secundum theologos. Ad hec cap. quod in te de pe. et re. quarto excluditur a regno celorum. iiij. q. iiij. nemo. et. xxiiij. q. i. capitulo quisquis. qui to a participatione cum alijs fidelibus. xi. q. iii. capitulo sicut. vi. non potest eligi excommunicatus ad aliquam dignitatem; nec potest eligere; vt dicit. Ide. de palu. allegando tex. de appell. capitulo constitutum. Et est verum ne dum de dignitate ecclesiastica; sed etiam seculari; vt in capitulo venerabilē de elec. septimo est interdictus omnis actus legi. quod non potest iudicare; nec accusare; nec testificari. iiij. q. iiij. S. eidēter. octauo non potest substitui procurator; nec etiā cōstitue re; vt in capitulo post cessionem de proba. nono non potest contrahere matrimonium quamus contractus teneat secundum Jo. de ligna. quamus peccet mortaliter contra hendo. decimo excommunicatione absolvit a Juramento fidelitatis. xv. q. vi. nos sancto rum. et capitulo iuratas. vndecimo non potest comparere in iudicio; vt in cap. intellermus de Judi. Et secundum opibar. si per severat in excommunicatione per annum; non poterit cōdere testamentum; vt ipse dicit in auten. credentes de hereticis. De hoc tamen in capitulo decernimus de sen. excom. et in capitulo decernimus. H. credentes de here. et per bar. in. l. si queramus de testa. Quorum omnium quedam vera intelligenda sunt; si excommunicatione est publica vel notoria. Vnde debemus credere fine dubio ad euadēda tot pericula; q. unus quisqz de suo etiam magnam quantitatē veller exponere; vt experientia que est omnium magistra demonstrat. In multis ciuitatibus vbi mons iste pietatis est construtus; in quibus vt ipsum ordinare posset de proprijs marsupijs posuerunt quantitates

pecuniarum. Aliqui donando. ioo. ducatos aliqui. 50. alij. x. alijs minus vel plus secundū varietatem possibilatatis. Adeo q̄ in quadā ciuitate; que non est pro tertia parte; habendo respectū ad ciuitatem florentinā: de proprijs pecunijis a particularib⁹ personis elargitis fuerunt in paucis diebus recollecti circa. 2000. ducati. Adeo q̄ ex hac experientia et cuam q̄ ratio naturalis dictat: debemus sic presumere cuj; vnuus ḡsque in dubio presumatur bonus et charitatuus: vt dicit ter. in.c.i.de scruti.z in.l.merito.ss.pro socio. Et notabiliter est credendum: q̄ p̄ tam pio: necessario utili: ac pariter opportunissimo opere expediendo: dato q̄ aliter non posset perfici q̄ quilibet non sit contentus: vt illa paruula excrecentia detur amore dei pro anima sua. Que quidem excrecentia si infine anni esset bene. 50. ducati distribuendo per singula capita mutuatariorum non veniret quasi quatrenus pro quolibet. De minimis. n. faciliter presumitur donatio: et largitio amore dei: vt dīc expresse bar. in.l. que dotis. ss. solu. ma. Et de paruitate rei: quod idem scripsit in.l. si quis cum alter de ver. obli. et butriga. in capitulo cum dilecti. z. capitulo cum causa de emp. et ven. vbi voluit q̄ in minima quantitate presumatur donario. Ad hoc ter. in.l. omni modo de impensis. Et q̄ dicit bal. in.l. si paterno asseru. z. de nego. ge. et ter. cum glo. in capitulo ceterum de dona. facit etiam glo. in.l. si seruus communis. ss. de dona. inter ui. et ur. vbi inter coniunctas personas de parua quantitate presumitur donatio. Quis enim coniuctio est nobis deo. pro cuius amore fit elemosina: et ce te nullus. Vnde Augustinus in libro primo. de verbis sermonis sexto. Discute. inquit nunc maiores tuos. primi sunt tibi pater et mater: maior est deus: qui te et ipsos creavit. Generat enim homo: creat deus. Vnde generat homo nescit: quid generatum sit: nescit. Ille quid effecit vidit ut faceret: antequam esses. Lerte maior patre tuo: maior sit et patria et ipsis parentibus suis. z. Et christus appellat nos fratres per prophetam dicentem. Narrabo nomen tuum fratribus meis ps. xxi. Et adatib. xxiiij. dicit

deū esse patrē cum ait. Molite vobis vocare patrē super terram: Unus est enim pater vester qui i celio est. Et Jo. xx. dirit magdalene christus. Vade et nuncia fratribus: meis. Onde cum sit frater et pater noster: et sit coniunctissimus: presumi debet animus donandi indubio: pro hac etiam determinatione facit ter. notabilis in.l. sivero no re munerandi. s. idez celsus. ss. mandati. Vbi probatur: q̄ si recepi a Joanne: puta aliquod obsequium: in traditione sibi fienda: de facili presumetur donatio maximis in parua quantitatibus. Si ergo hoc est in hominibus: a quibus parua beneficia recepimus: et presumamus velle eis donare: quanto magis presumi debet: q̄ velit quis donare deo a quo habemus animam. corpus creationis mundi. dominia temporalia. dignitates honores. familiam sanitatem. et omnia bona que sub celo sunt: Lerte absq; dubio presumetur animus donandi: Adatime: quia hic ex donatione resultat comoditas donantis. scilicet meritum. Ideo Augustinus in libro de ver. do. dicebat. O magna bonitas dei: cui cum pro conditione reddere debemus obsequia: vt pote serui domino: simul deo: principia redemptio: amicitia: rum nobis premia repermittit: vt obsequia obite seruitutis extorquerat: et quos nolle servire sponte cognoverit beneficiorum sudorum possit promissionibus inuitare. Lertum est enim id quod pauperibus eligitur: christo donatur: vt ipse idē matib. xv. dicit esurini et dedistis mihi manducare: sitiui. z. postea subiungit: quod vni ex minimis istis fecisti mihi fecisti. Relinquitur ergo tum quia modica quantitas est. Tum quia pium: Tum quia datum intelligitur christo voluntas libera et consensus ex predictis. In hoc enim casu q̄ velimus habere scrupulissimam conscientiam: et in brevis deuorantibus quasi totam substantiam ciuium: cum innumeris temporalibus et spiritualibus detrimenis: nullam penitus sentiamus molestiam conscientie: pro ut aliqui ceci mundani inueniuntur. est sine dubio nimis emungere: et per consequens elicere sanguinem: contra ter. in cap. deniq; iiiij. di. et trepidare vbi timor

aliquis non est. De quibus verisoriis propheta aiebat Trepidauerunt illuc ubi non erat timor. Qd quidem redarguitur a doc. in. c. tua. de symo. et in cap. inquisitioni. Illi enim qui de hoc salubri opere artissimam volunt habere conscientiam: et de iudeis deuotissimis animam corpus. et subiectum tempore paleam: nullam penitus habent conscientiam assimilari conuenienter patr. scribis et phariseis: qui ut dicitur. Jo. xviii. non introierunt pretorum pilati. ne contaminarentur. s. co-habitatione hominis gentilis: sed mudi manducarent pascha. Unde de ipsis exprobatur et loquitur Augustinus. Qd impia cecitas iudeorum. in pectorum intrare timebant: et fratris innocentis sanguinem effundere non timebant: sub habitculo contaminatur alius non: et non contaminatur seelere proprio. hoc dico pro quibusdam qui volunt defensare hebreos in iuis vloris manefestis: et super hoc scribendo: ubi est peccatum: totius communis ercomunicatio: et quasi innumerabilia damnata spiritualia et temporalia. Quod qui dem insanum est: ut et supradictis appetet. Remanet ergo conclusio firma: q. mons iste pietatis recte constructus est per communitatem: nec icurrit aliquod peccatum ab ipsa vel a presidentibus etiam veniale: sed exercetur marima virtus: ymo regina virtutum charitas dei et proximorum. Acquiritur dominum dei maximum meritum diuina gratia preservatio sbarum. honor christianitatis: et consecutus cessando a peccatis: et quando bec et similia opera bona adipiscitur regnum dei: et excellam gloriam paradisi: iurta ilud apostoli. Pietas ad omnia valet: promissio nem habens vite: que nunc est et future. Laus christo Redemptori nostro: ac gloriosissime Marie intemerata virginis eius generis pessime.

Explicit consilium Venerandi. Ps. 5. S. Fortunati perusini quod allegar: et commedit. D. Jo. baptista de sancto Severino super Repet. cuctos populos. C. de sumi. tri. et f. ca. et ubi de hoc monte optime dicit. Subscriptio Reuerendorum Magistro rum in Theologia.

Ego Marianus salvinus episcopus coronei theologorum minimus adberendo con-

clusionibus supradictis dei honorez. anime salutem. proximi charitatem continentibus manu propria confirmior: et sigillo annulari quo viror approbo. Floreat catholica veritas parcat iudaica pravitas: et falsa christianorum sequilla.

Ego Guilielmus de beccis de florentia episcopus fesulanus assentio omnibus his que in superscripto consilio continentur: salvo semper saniori iudicio. In cuius rei fidem hec scripta proprio sigillo munivit.

Ego frater Lucas Jo. de fulgentio ordinis seruorum sancte Marie theologorum minimus confirmo hec omnia: que in hoc consilio scripta sunt: et hec omnia teneo: nisi melius consulente alteri mihi suscit demostriatu. In cuius rei fidem hec propria manus scripta: et meo visitato sigillo signauit.

Ego Franciscus presbyter Lasallion theologorum minimus: his que scripta sunt assentio: cum presentim id per summum pontificem iam sanctum approbatum esse certus: signumque proprium adieci.

Ego frater Franciscus de fiorentia: alias paduanus sacre theologie Magister feci nomine meo subscribi roborari: et sigillo quo viror signari: quomodo ipse superscripta precedentium doctorum approbo et confirmo cum presentim a summo pontifice sint ea omnia rite et sancte approbata.

Eta ita ut supra conclusum est dico et consolo. Ego Dominicus de bochis clericus parmensis iur. v. doctor et ad presens Reue rendissimi. D. archiepiscopi florentini vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis. Et in fidem premissorum me propria manus subscripti: et solito sigillo signauit. salvo semper saniori consilio.

Ego Antonius locutus presbyter florentinus theologie professor indignus inspecta tantorum virorum auctoritate et summi pontificis approbatione his que supranotata sunt assentio. Ecce hec subscripti: et signum approbui: salvo semper integritate conscientie.

Ego frater Antonius papi Emerigi de mediciis, presidiis minor: ac sacre theologie magister: vita tantoz doctoruz auctoritate qui supradicta approbarunt: adherens eorum dictis atq. sententijs supradicta tanq. vera

approbo et confirmo. Et quam marie qd multi-
zdar. Idon. per apostolica rescripta supra-
dicta approbare videntur. In quoz fidē me p-
pria manu subscripti sigillo quo vtoz sigil-
lani anno salutis. i.e. 73. die. vi. Augusti.

Ego frater Jacob⁹ de calio ordinis mi-
norum theologie professor immeritus at-
ta auctoritate tantorū virorum q supradicta cō-
firmauerūt et approbauerūt eoz adhēres ve-
sigis supradicta tanq̄ vera approbo et cō-
firmo. Eo maxime q plures romai posuit p-
apostolica brevia supradicta approbasse vi-
dentur a quorum approbatione deviare de-
lirare videtur in quoru fidē nic pppria ma-
nu subscripti et sigillo quo vtoz sigillauit.

Ego frater Bartholome⁹ de arelio ordi-
nis m. inoz sacre theologie Magister ac
vicarius. Reuerendissimi Patris. Minis-
tri in prouincia tuscie attenta auctoritate
supradictorum qui superscripta approbaue-
rūt eoz adhēres vestigijs supradicta tanq̄
vera approbo et confirmo qd plures ma-
ximi posuit per aplica brevia supradicta ap-
probasse videtur. In quoz fidē me pppria
manu subscripti et sigillo quo vtoz sigillauit.

Ego frater Nicola⁹ de florentia ordinis
minorū sacre theologie Magister custos
florentinus attenta auctoritate tantorū pī-
sinorū virorum qui supradicta approbarunt
pīterqz confirmauerūt eadē approbo et cō-
firmo. In quorum fidē me propria manu
subscripti et sigillo quo vtoz sigillauit.

Ego frater Bartholome⁹ de foro ordi-
nis minorū theologie pffessor immeritus at-
tentā auctoritate tantorū virorum qui su-
pradicā confirmauerunt et approbauerunt
eorum adhēres vestigijs supradicta tanq̄
vera approbo et confirmo. In quorum fidē
me propria manu subscripti et sigillo quo
vtoz sigillauit.

Ego frater Lucas pauli de gagareto ordi-

nis minorum theologie pffessor immeritus
auctoritate et probitate tantorum virorum
attenta et peritissimorum doctorum qui su-
pradicā approbarunt pīterqz cōfirmauerūt
eadē approbo et confirmo. In quorum fi-
dem me propria manu subscripti et sigillo
quo vtoz sigillauit.

Ego frater Bernardinus Bartholomei
de barduccis florentinus ordinis minorū sa-
cre theologie professor conuentus. s. crucis
Regens indignus eisdem superius pītracta-
tis et optimè confirmatis assentio et appro-
bo atqz confirmo. In cuius rei fidē me pppria
manu subscripti et sigillo quo vtoz do-
mus mee sigillauit.

Ego frater sanctus de tertis de neldula
ordinis minorū sacre theologie pffessor ipse
et tantorū virorum auctoritate et summi pō-
tificis approbatōe his que supranotata sūt
assentio. In cuius rei fidē me pppria manu
subscripti et sigillo quo vtoz sigillauit.

Ego frater Nicola⁹ de pistorio ordinis
seruorū. s. Marie theologie professorum su-
pradicōt sententias approbo. In cuius rei
testimoniu me vltro scripti et sigillum quo
vtoz impressi.

Ego frater bernardus marinus ianue
sie ordinis seruorum. s. Marie theologie p-
fessor supradictorum sententias approbo. in
cuius rei testimonium me vltro subscripti
et sigillo quo vtoz impressi.

Ego frater Bartholomaeus de mōte poli-
ciano ordinis fratrum seruoz. s. Maric sa-
cre theologie humilis professor puincialis
puincie tuscie licet indignus supradictorum
sententias approbo. In cuius rei testimo-
niu me subscripti et sigillo quo vtoz impressi.

Ego frater Joānes Baptista Marci de
florentia ordinis seruorū. Diue virginis the-
ologie minus pffessor pīctorum senten-
tias affirmo veras esse. Et in testimonium
me propria manu subscripti et sigillum quo
vtoz impressi die. xii. Maii. i.e. 73.

Subscriptio spectabilium doctorum ve-
nerandi collegij florentini in iur et theologia
Dei omnipotentis nomine inuocato et glo-
riose virginis Maric. Nos infrascripti do-
ctores collegij florentini vlo alleganti et co-
pioso superscripto consilio et diligenter con-

fideratis narratis et conclusis in eo stanti-
bus presuppositis in themate vnam in iter
et concorditer habito in simul colloquio di-
cimus iuris esse ut in eo cōclusum fuit et ad
fidei subscriptissimis et sigillis nostris signa-
tumus. Laus deo.

Ego Thomas guidonis de dictis iuri ciuitatis
doctor et prior collegij florentini ppria ma-
nu me subscripti et meo sigillo signauit.
Ego dominicus de martellis doctor et
miles. Idem dico ut supra quo ad mutuū
fidem. Et ideo subscripti ppria manu et
anulo meo signauit.

Ego bernardus. d. joannis de bogiro
lauis legum doctor de collegio florentino p-
pria manu subscripti et sigillo meo paruo si-
gnauit.

Ego carolus protonotarius de medicis
vnum ex doctoribus dicti collegij dico ita iuri
ris esse pro ut superius late scriptum et con-
sultum est. In cuius fidem me propria ma-
nu subscripti meoq; sigillo munui.

Ego symo bernardi hugo actionis in ta-
pio opere libenter omnibus bene pensatis
cum suprascriptis patribus id est iuris dico
sum pposita et in fide predictorum me sub-
scripti et paruo sigillo signauit et maxime id
egi cu pluries oibus obiectis r̄nus videriz.
Ego virgilius adree berti de adriatis iuris
ciuitatis doctor ppria manu me subscripti et p-
prio sigillo signauit.

Ego adichael pieri pagnoch de salociis
legū doctor de collegio florentino idem di-
co et consulo iuris esse et propria manu sub-
scripti et signauit.

Ego Guido Antoni⁹ vespuci⁹ iuris do-
ctor et collegio florentino ascriptus propria
manu subscripti sigilloq; pmo meo signauit.
Ego Jacob⁹ de bōuanis canonicus flo-
rentinus et sacrorum canonum doctor collegio
florentino ascriptus ppria manu subscripti
et paruo meo sigillo signauit.

Ego dominicus bōnius iuris v. doctor
collegio florentino ascriptus ppria manu
subscripti et paruo meo sigillo signauit.

Ego angelus. d. titonis de nicolinis iuri-
s doctor et collegio florentino descriptus i fi-
dei me subscripti et paruo sigillo signauit.
Laus deo.

Ego joāes de rebba canonicus flore-
tinus decretorum doctor ac in collegio flo-
rentino ascriptus ppria manu subscripti ac
solito sigillo signauit.

Ego dieceaiti de moritis canonicus flore-
tinus decretorum doctor primus super ca-
merarius in collegio florentino ppria ma-
nu me subscripti et solito sigillo signauit.

Ego stephanus bucelli decretorum do-
ctor ppria manu mea subscripti sigilloq; p-
mo meo signauit.

Ego jacob⁹ de manellis canonicus flo-
rentinus decretorum doctor ppria manu
mea subscripti sigilloq; meo pmo signauit.

Ego paulphus medices canonicus flo-
rentinus iuris doctor ppria mea manu sub-
scripti sigilloq; meo pmo signauit. Laus deo.

Ego frater sancte d florētia ordinis p̄di-
catorum assentio his omnibus que i supradi-
cto cōsilio cōtinent et insigni buius bas p-
pria manu scripti et sigillo quo vtor signauit.
Ego magi⁹ iacob⁹ de florētia sacre theo-
logie p̄fessor ordinis s. Antonij similiter in
omnibus bis que in supradicto consilio cō-
tinentur consentio saluo semper seniori con-
silio. In cuius rei fidem signauit.

Ego frater Christoforus de castro novo
ordinis minorum sacre theologie professor su-
p̄scripta confirmo in cuius rei testimoniu
propria mea manu subscripti sigilloq; meo
signauit.

Ego magi⁹ Julian⁹ masseo de vulterris
ordinis minorum theologie p̄fessor et acu-
legens i studio perusino appzoblo supradicto
ru sententias. In cuius rei testimoniu volu-
tarie me subscripti et sigillo quo vtor ipressi.
Ego magi⁹ Hilarion de pusio de boni-
zijs ordinis minorum theologie p̄fessor Si
militer confirmo p̄dicta et eoz sententijs ad
bereo saluo tamen seniori consilio et sigillo
quo vtor imprimo.

Ego magister Herculanus pusinus or-
dinis minorum sacre theologie professor at-
tentis tantorum virorum auctoritate predi-
ctorum sententias confirmo. In cuius rei fidē
me subscripti et sigillum quo vtor ipressi.

Ego magister Bartholomeus de pusia
ordinis minorum sacre theologie indignus

professor suprascripta confirmo in cuius rei
testimonium manu mea subscripti sigilloqz
meo signauit.

Cego bernardus de vulterriss ordinis scri
Augustini sacre theologie professor omnib⁹
bis que i suprascripto consilio continentur
consentio salvo semper saniori consilio.

Cego frater sanctes d floretia ordinis fra
trū heremitarū.s Aug.sacre theologie,pfes
sor omnibus his que in suprascripto cōtunē
tur meliori consilio semper saluo consentio.

Cego frater philippus de floretia sacre pa
gine professor ordinis fratrum heremitarū
sancti Augustini alesatio omnib⁹ bis que
in suprascripto cōsilio cōtinentur saluo sem
per saniori iudicio i cuius fidem rei hcc scri
pta proprio sigillo muniui.

Cego frater Andreas de Alexādria ordi
nis fratrum heremitarum.s Aug.sacre the
ologie professor omnibus his que in supra
scripto cōsilio continentur semper saluo me
liori iudicio assentio. Et in fidē huius me p
pria manu subscripti & proprii sigilli parti
cularis impressione muniui.

Cego Frāciscus oricellari canonicus slo
rentinus & legum doctor manu propria sub
scripti & sigillo meo parvo signauit.

CSubscriptio notariorum perusinorum te
stificatū veritatez huius transumptu.

Cego Marsilius quondam ser Francisci
& Stephani de pusia porte sancte susanne
publicus impali auctoritate notarius & iu
der ordinarius & nunc notarius curie epi
scopalis perusine predicta omnia & singula
prout in dicto consilio cum subscriptioni
bus predictis scripta inuera fuere ita hic al
teri mibi fido scribe transcribēda.copianda
& fideliter exemplanda commisi nihil ad
dendo neqz minuendo nisi forte per erro
rem litteram vel syllabam vel punctum:
non tamen quod habeat in aliquo mutare
variare vel viciare s̄bam vel effectum ipsius
viso igitur lecto & diligenter auscultato pre
dicto originali predicti consilij cum sub
scriptionibus predictis:cum predicto transum
ptu & dicto transumptu cum dicto origina
li per me Marsilius notarium predictum
una cum ser Hieronymo bartholomei
notario predicto curie & inuentis de verbo

ad verbum in omnibus & per omnia con
cordare & in nibilo variare. vel viciare. Ad
fidem & testimoniorum veritatis omniz pre
missorum me subscripti & publicau signo
qz & nomine meis consuetis. signauit per
se in publica & generali audience dicte cu
rie sita in platea magna ciudēz ciutaris pe
rusie: iurta suos confines sub anno domini.
l.491. In dictione.9.pontificatus Sanctissimi
in r̄po pris & dñi. Dñi Innocētij di
uina puidētia pape.8.anno.7. & die lune pri
ma mēs Aug. presentibus pdicto & Hiero
nymo & fr Angelo Thome Antonij
faen & notariis predicte curie testib⁹ ad pre
missa vocatis habitis & rogatis.

Cego hieronymus quōdā Bartholomei
andree de pusia porte ebūn publicus ipali
auctoritate notari⁹ & iudex ordinari⁹ & nūc
notarius predicte curie epalis perusine pre
dictae auscultationi facte per supradictum &
Marsiliū in predicto transumptu vna
mecum hieronymo predicto: vt testis inter
fui vidi & audiui. Et ad fidem vt in testē me
subscripti & publicau vna cum predicto &
Angelo: qui fuit testis habitus: vna me
cum notario predicto. Et in certitudinē pre
dictorum signum meum apposui consuetuz
supradictis milefimo anno in dictione die
& pontificatu quibus supra.

Cego Angelus thome antonij faen de pu
sia porte.s. Petri publicus imperiali auto
ritate notarius & iudex ordinarius & nūc no
tarus predicte curie episcopalis pusine pre
dictae auscultationi facte per supradictum &
Marsiliū in predicto transumptu vna
cum predicto ser Hieronymo: vt testis
interfui: vidi: & audiui. Et ad fidem vt in te
stem me subscripti & publicau vna cū pre
dicto fr Hieronymo qui fuit testis habi
tus vna mecum notario predicto. Et in cer
titudinē predictorum signum meum appo
sui consuetum.supradictis milefimo anno.
indictione. die & pontificatu quibus supra.

CIn nomine dñi Ame. Universis & fin
gulis christi fidelibus: ad quos seū ad quem
presentes aduenient fidem facim⁹ & in ver
bo veritatis attestamur. Nos marsilius bie
ronymus & Angelus notari⁹ stedicti. Qua
liter vidimus & legimus duo instrumenta

celebrata sub anno a nativitate domini nostri iesu christi. i. 487. et die. io. Junij scripta et publicata manu fr. Francisci innenalis de nobilibus demarginata publici notarii narnie. In quorum uno continetur qualiter Reverendus dominus carolus de hoc cardinis eps narnieni tāquaz pius et miseris pater erga pauperes vīlis certis capitulis facis super monte pietatis ad pauperum et miserabilium peritorum subuentio- nem ciuitatis perusie et ciuitatis Adātue et certa copia bulle Innocentij pape octauii super approbatione et confirmatione Adātis et capitulorum ciuitatis Adātue et etiā sumis libis capitulis mōtis ciuitatis narnie et consiliis collegi perusini et aliorū famosissimo rum theologorum et doctorum iuris canonici et ciuilis dictum mōtem narnieni cu[m] omnibus suis capitulis tāquaz pium iustum et sanctum confirmavit et approbavit obserua- riqz mandauit sub pena excommunicatiōne late sncie. Et in altero vero instrumento continetur qua- liter et Illustris Dñis. D. Bartholomeus de ruere gubernator dicte ciuitatis narnie. Dīsa intellecta publica disputatione facta in cathedrali ecclēsia narnieni in presentia prefati. D. caroli episcopi antedicti et presa- ti. D. gubernatoris pretoris et priorum eiusdem et multorum preclarissimorum docto- rum. Et tandem coram omni populo. Inter fratres ordinis predicatorum. sancti Domini auctorētes capitula dicti mōtis ciuitatis perusie et ciuitatis Adātue usuraria prauitatem continere et cōsequēter peccatū mor- tale. ex vna. Et fratres minores de obserua- tia. b. Frācisci ordinatores dicti pīssimi mō- tis ex alia. sic et visis predictis capitulis et consiliis et copia predicte bulle dictū mon- tem narnieni cu[m] omnibus suis capitulis tanqz piuz iustum et sanctum approbavit et confirmavit obseruariqz mandauit sub pena ducatorum. i.oo. camere apostolice irre- missibiliter applicādouz prout plenius et la- tius in dictis instrumentis continetur. Et ad si- dem predictorum manu nostra propria sub die. i.4. vi. et die prima augusti subscriptissimus. Ide Adarsili⁹ notari⁹ manu ppria sub. Ide Hieronym⁹ notari⁹ manu ppria sub. Ide Angelus notari⁹ manu propria sub.

Subscriptio. R. ep̄i. Paduāi. V. J. D. Nos Petrus dei et apostolice sedis gratia episcopus paduanus et comes saccentis vīso et diligētissime in singulis quibusqz ipsius partibus considerato superscripto consilio ipsum tāquz iuri cuiuli pōtificio et diuino cōlōnias laudamus: approbamus: et pro modo cōfirmamus. Existimantes si qui sunt qui contradicere audeant: eos: distinctionē con- tractū qui in hoc casu fūnt nescire et emul- lationem dei fortassis: sed non secundū scienciam habere: sicuti de iudeis apostolus Paulus ad Romanos. io. scribit.

Subscriptio famosissimi. D. Bartholo- mei socii et collegi pistani. Spiritus sc̄tus adsit. Et. Vidi consilium redi- ditum in superscripta materia a doctissimo sacre theologie professore et viro Religioso domino fratre fortunato subscriptum a quā pluribus sacre pagine magistris et multis iuris. v. doctoribus. Quo qz visus est a sacris angustia considerare potui: vnde requisitus de simplici subscriptione: Salvo alio tépo- re meliori et maturiori deliberatione puto iuris labē esse imunem vnde hac bre- gillo annulari approbo et cōfirmo. Sana de- subiicio. laus dco.

Ego Bartholomeus socius seni. i. v. do- ctoz. Laus christo redemptori.

In nomine domini Amen. vīlo 2 filio redi- dito in materia preposita a prestissimo sa- cre theologie professore et viro religiosissimo fratre fortunato ordinis minoz subscripto a quam plurimis sacre theologie magistris et a quam pluribus. v. iuris. doctoribus tran- turiori deliberatione. Vnde bac breui sub- scriptione pro nunc contentus idez iuris es- se approbo. salua determinatio sancte ma- tris ecclēsiae ego Antoni⁹ coetus floze. i. v. Doc. Et in fidem propria manu subscripti. et sigillo meo parvo sigillau. Laus deo clementissimo et beate marie semper virginis glorioſissime. Amen.

Cadit dominus. Bene cōsideratis: et que
in capitulo institutionis mōnis de quo agi
mus. hoc est primo in ordine: Et que per vi
rum religiosum et bonum doctumqz fratré
Fortunatum ordinis minorum in consilio
dicta sunt: plurim⁹ virorum excellentissi
morum testimoni⁹ approbata sunt. Bene
et mature visis et cōsideratis omnibus: que
in materia dici et recogitari possent. Discu
tiendo minutatim que collegit in proposito
preceptor meus. **D.** Joannes Baptista de
santo Scuertino. in. l. canticos populos. in.
xxix. col. v. qz ad. liiiij. col. inclusiue. L. de sum
mi. et si. ca. Salua sacraeute Romae eccl
sie determinatione et rectius sententi⁹ i. hoc.
vado in snam suprascriptoꝝ patru cōsulētū
approbas eoꝝ p̄clusionē p̄o sigillo ipmēs.
Ego franciscus quirici de pepis de flo
rentia. v. iur. doc. Mis̄is ordinarie iuriuꝝ ci
vilitati de mane interpretans. Amen.

CSubscriptio famosissimoꝝ doctoꝝ peru
sinoꝝ sup capitulo Ad̄otis pietatis mātue.
Ego Baldus de Bartolini de perusio
Doc. v. iur. et aduocatus consistor. Jura ci
vilia ordinarie legens in almo studio peru
sino. viss⁹ lectis. cognitis et diligenter pon
deratis ac discussis: vna cum p̄ecellentissi
mo. v. iur. doctore. **D.** Petro de rbaldis in
frascriptio patre ac domino meo boñi. supra
scriptis capitulis. statutis et ordinacionibus
circa montem pieratis. sic vulgariter nun
cupatū i. ciuitate Ad̄auana: auctoritate illu
strissimi Ad̄archiōis: Dominio dicti ciuita
tis dignissime p̄fidētis ordinatus pariter et
formatus iudico et existimo: eiusdē dñi petri
pariter accedente iudicio: dicta capitula: sta
tuta: et ordinanēta fore laudabiliter iuste ac
sancte decretata: ac sancta: et iustice et equita
ti cōsentanea: ac sacrī canonibus et huma
nis legib⁹ non aduersantia. Et in fidē pro
pria manu: vt supra scripti: meqz subscripti
paruoꝝ meo solito sigillo munivi. Laus
deo clementissimo.

Ego Petrus de rbaldis de perusio. v.
iur. doc. et legens in studio perusino lectionē
ordinariam turis canonici de mane: Ut su
pra per clarissimum. v. J. doctorem domi
num Baldum de bartolini patrem prece
ptorem ac dominū meum relatum est. Di

sis vna cum sua excedentia: ponderatis ac
diligenter examinatis predictis capitulis:
sui in eadem sententia cum sua paternitate
dicta capitulo esse iusta: sancta et honesta: et
plena pietate ac charitate. Et in fidem pro
pria manu me subscripti: et sigillo p̄o meo
figillaui. Laus deo.

CIdem quod supra conclusum est per cla
risimos. v. iur. doc. s. dominum Baldus de
barrolinis et dominum Petrum de rbal
dis: patres et dominos meos. Dico et affir
mo turis esse. s. q̄ teneat et valeat capitula su
a prescripta: Nec sapientiatur vñtria prauitatem.
Quin immo piam et laudabilem charitatem.
Ego Petrus Philippus de cornio. v. i.
doctor de perusio: et primariam cathedram
iuris civilis de mane regens In studio pe
rusino. Et ita alias sunt hic in simili casu co
sultum per clarissimos doc. et per mecum
iurium et rationum allegationibus: que in
paſentiarum de uoluntate consultantis ob
mittuntur. Et in fidem predictorum. **E**go
Petrus Philippus qui supra manu pro
pria scripti: et soliti mei sigilli parui impres
sione munivi. Salvo semper cōſilio saniori.
Laus deo.

CAlias fuit solemniter consultam in simi
libus terminis et capitulis montis pictatis
per clarissimos patres dominos meos do
ctores: Quorum in numero ego omnibus
minor sui: Et subinde per collegium doc
torum vñtrioꝝ iur. Cognitatis perfrus. Nunc
non alienus a proposito immo sortitus con
firmatus auctoritate reverendi patris et ma
gne devotionis et fidei: ac immense doctri
ne fratris Bernardini de Felto ordinis
minorum seraphici sancti Francisci exel
lentissimi predictoris. Vna cum prefatis
famosissimis. v. iur. doctoribus patribus: et
dominis meis obseruandissimis. domino
Baldo de bartolini. domino petro de rbal
dis. domino Petruo Philippo de cornio:
Approbō et confirmo predicta omnia tac
iuri confona. Et ita dico et consulio.
Cego Baglionus de mōte vñiano iur. v.
doctor de perusia: sacri apostolici consisto
rii aduocatus in almo studio perusino iura
civilia de mane ordinarie legens. Et in fi
dem predictorum me propria manu subscri
b

psi. et anulari quo vtor sigillo communius.
Saluo semper consilio saniori.

C Idem quod supradictum et conclusum est
per famosissimos. v.iur. doc. dñs Baldū de
bartolinis mihi patrē: et dñm Petrum de
vbaldis mihi patruū: pmo patrē et dñs dico
et affirmo iuris esse et carere omnī viurarū
prauitatem ac fore et esse rationi egredi. ac pie
tati consonum: nec sacris canonibus aduer
sari. Ego Sigismundus de vbaldis. v.iur.
doc. et in studio perusino primariam de se
ro cathedram regens. Et ad fidez predicto
rum me subscribo. Sigilloz meo paruo si
gillo. Saluo semp veriori z filio. Laus deo.
C Capitula ordinatōes et statuta supradic
pta iuri cōsona. ratione subnitita. viuratio vi
tio carentia. honesta. pia. ac sancta esse: sicut
supradictum et consulfum est per excellentes
simos. v.iur. doc. dominum Baldū de bar
tolinis. dominum Petrum. de vbaldis do
minū Petrum Philippum de cornio. do
minum Baglionum de monte vbiano. do
minos patres: ac preceptores meos obser
uandos. Dico et consulo. Ego Angelus cā
ta gallina de perusia. v.iur. doc. In studio
perusino cathedra ordinariam iuris cano
nici. de sero regēs. Et in fide predictorum ma
nu propria me subscripsi et mei parui. sigilli
impressione muniui. Lonsilio saniori saluo
Laus deo.

C Subscriptio alni collegij studij perusini
super eadem: capitula.

C Clarissimi et excellētissimi. v.iur. docto
re perusini existentes collegialiter congre
gati vissis. lectis ac diligenter eraminatis et
marure discussis omnibus et singulis capi
tulis statutis et ordinationibus supradictis.
Tādem concurredunt in hoc. Quia vīsum
fuit eis vīanimitate et concorditer dicta ca
pitula et statuta esse iusta. equa. rationabilis
pietati consona: ac secundum deum et rectā
conscientiam. Et ita approbauerunt. Qui
bus lectioni examinationi discussioni. et ap
probationi. Ego Joannes sancti Petri
de paris porto sancti Petri publicus im
periali auctoritate notarius ac iudex or
dinarius et nomine notarij et scriba Alni
collegij. v.iur. doctorum communitatis pe
rusii presens fui: et mandato dicti collegij

me subscripti et publicauit. Sigillumqz con
suetum dicti collegij apposui et impressi.

C Subscriptio famosissimi theologi magi
stri Sometii de vrbona ordinis minorū:
quam subscripti propria manu in libris do
mini baptiste taralconi doctoris parmeni.
post quam legit aliqua consilia montis.

C Cum legisem ea: que per sapientissimos
viros recitissime 2sulentes: subscripta sunt
circa institutionem montis pietatis: quem
sanctissimo nomine pietatis montem ap
pellandum esse sentio; yiderimqz oculata fi
de: quantum comodi et salutis animaruz
affterat sanctissimum institutum illius mon
tis Reipublice christianoruz: existimauit nō
opozere aliquid ad ea addere: que sapientis
sime determinata sunt et amplissime: led sa
tis esse ea confirmare et approbare: precipue
cum firmissime credam institutum illius
pietissimi montis diuinum esse inventum
non humanuz. Ac ideo infringi non potest
hominum putaciam nec humana doctrina
esse approbandum. sed deuoto animo susci
piendum. C Nam cuzer mutuo nibil ultra
sorte accipiat: et pignoris receptio pro mu
tuo sint licita: et operarum locatio et sit con
tractus licitus contractus ex his tribus cō
mirtus licetus est: et non modo licitus veruz
etiam pieratis plenus ac ideo predicandus
et instituendus est. Si mihi dabitis aliquādo
ocium: non vt opus sit: sed vt officio meo sa
tis faciam plenus de hac sanctissima institu
tione scribam.

C Ego Frater Sometius vrbonenſis or
dinis minorū sacre theologie magister pro
pria manu scripti et subscripti que in consci
entia mea de hac re capio: et recte sentio.
C Epistola Venerabi. d. S. Ludouici de
la ture ordinis minorum obseruantie theo
logi doctissimi. Ad Reuerendissimum Do
minum. d. Petrum pontificem. Patau
num pro apologia Montis pietatis viden
da et emendanda.

Euerēdissimo In christo pa
tri et domino. colēdissimo. d.
Petro Barotio dignissimo
episcopo patauino. frater Lu
douicus de la ture ordinis mi
norum minimus post humilem commen

dationez virtusqz hortini salutis. Eras pa-
due superioribus diebus: vbi dignum tui
presulatus locuz tenes Reuerendissime. d.
quando inuestigatum libellus quidam con-
tra sanctissime pietatis montem ad manus
meas peruenit. Cuius auctor: quantum ego
pcipe potui multum ac nimis lingue lara-
tui babenaz: inuebitur nāqz tanto imperu
in prenominiti montis defensores. qz non
videtur argumentis aut rationibus: etiam
si posset. sed potius maledictis: siue decepti-
onibus vincere velle. Immemoz ifidori sen-
tentie dicentis: Turpis est dolo quesita vi-
ctoria. Dolui nempe: et medullis cordis
egre tuli immodestiam talē: propter scandala
lum pusilloruz: quos mordar stillus eius: ni-
cito destruatur a bono incepto: non parum
retrahet. Et qz illarum inuestigatum inutile
discursus: quandoqz sacrorum canonum:
quandoqz vero theologorum auctoritatib⁹
multum coloratur: Itaqz etiaz superficialis
quotationum aspectus apparentem quan-
dam repugnantiam: prenominate monti ar-
guere videtur licet intrinsecus ipsius libelli
et auctoris vanitas luce clarior patet: Tu-
um fore censui ne aspicientium oculi facto
quodam deludantur colore: qz omnia eius-
dem argumenta et falsa ascripta culpa: non
minus patienter quam rationabiliter solua-
tur. Scripti itaqz breuem hanc apologiaz.
In qua et pī montis contractibus fauetur
et quicquid ipsis repugnans appetet: Ita
denudatur siue conteritur: qz in posterum li-
ber patet aditus respondendi aduersario-
rum obiectionibus: sed et cognoscendi quaz
sancte et iuste sentiant qui tales predicat co-
tractus: et quanta sint digni laude qui erre-
cto monti vel errigendo verbis et manibus
fauorem prestat. Non autem hoc defen-
sorum dominia gubernatoribus. Abantua-
ni montis: Tum quia ad illos libelli com-
positor sepe suos clamores singulariter diri-
git: tum etiam quia pluribus et quasi con-
tinuis pro hoc negocio subiacent insidijs.
C Nunc igitur habent vnde illas fugiant
et precequeant: sed et non minus vnde acce-
dantur tueri et angere quod et emuli aliquid
subverttere mordaci intutuntur scriptura. De-
rum quia parum aut nihil esset fideles po-

suisse labores in huius tractatus editione:
nisi alterius magni viri auctoritate fulgeret
qua premunitus prenominitis dominis et
alij amicis pauperum sine calunia com-
municari possit: utissimum vsum est: ante
quam communibus tradatur oculis illum
tue Reuerendissime. d. osserre. Non enim
sum nelcius: quanta sit ei gratia dicendi: et
facultas componendi: quanta virtusqz ius et
sacrorum theologorum familiaritas. Quo
sit ut illam elegerim in summum iudicem:
singularem patronum: dominum colen-
dissimum castiget itaqz: et emendet: muret
et superaddat sapiens. L. R. D. quicquid in
eo videbitur correctione dignum. Tunc n.
ab obrectatorum linguis me liberum co-
gnoscam: quando sacra tanti pontificis ma-
nus apologeticum istud castigatum emen-
datumqz reddiderit. Valeat. E. T. D. R.
et me inter minores minimus humiliter ad
eius pedes prostratum solita sua clementia
errigat et sublenet. Venetijs in loco sancti
Francisci a vinea. vi. Idus februarij. 1492.
Eiusdez Reuerendissimi domini episco-
pi patavini epistola ad cundem. P. S. Lu-
donicum pro approbatione apologie.

Petrus dei et Apostolice se-
dis gratia episcopus padua-
nus et comes laceensis opti-
mo et doctissimo patri domi-
no fratri Ludouico dela tur-
re ordinis minorum regulam obseruantiu-
z Sal. pl. D. libellum a. P. L. contra impu-
gnatores montis pietatis non minus vere
quam religiose compositum: priusquam
quippiam aliud agerem: totum perlegre in
eo nihil. quod quidem ego annotare po-
tuerim: aut falsum: aut castigatione dignu-
offendi. In quo illud mibi sumnopere pla-
cuit: qz ea in respondendo modestia vlus
es: quia eum decuit vti: qui apostolicum il-
lud ante oculos habeat. Ab modestia vestra
nota sit omnibus hominibus: Qdqz ratio-
cinationis in eo pro defensione veritatis ta-
les adducis: vt in eis secundum apostolicuz
documentū certuz sit amplexum re: euz qui
fī doctrinā est: fidelem sermonē: vt potes
sit exhortari in doctrina sanā: et eos qui co-
tradicūt: arguere. Nā illud quāti me facere
b 2

putas: q̄ ordine in respōdendo tali es vsus
vehementia tanta; vt cum etiam qui de mō
te hoc deī:monte pingui; monte coagulato
monte in quo beneplacitum est deo habita
re in eo: obloqui aggressus est: tecuz sentire
et manus vltro dare compellere: quantum
ego quidem sentio: facilime possis: fecisti tu
quidem: quod virum religiosum: quod bo
minem bonum: quod sacerdotem integrum
decer: **D**um non reddit malum pro malo
nec maledictum pro maledicto: sed econtra
rio benedictis ostendens in hoc vocatum es
se: r̄t: benedictionem hereditate possideas
et nolens vinci a malo: sed vineens in bono
malum. **I**stud semper ante oculos habens
quod vñnam omnes qui religiosi aut sunt
aut credi volunt: haberent. **S**i preoccupa
tus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui
spirituales eius: buiūmodi instruite in spi
ritu lenitatis. **M**am ut ait apostolus Ja
cobus. Si quis putat se religiosum esse: no
refrenans linguam suam: sed seducens cor
suum: buius vana est religio. **Q**uamobrem
memor illius quod scriptum legisti. sapien
tia absconsa: et thesaurus inuisus: que utili
tas in vñsiquz: Eum edas suadeo: et illis po
tissimum mittas: quos a quibusdam: qui se
cundum illud: **P**auli ad: Ico. cūmulationem
quidem dei habent: sed non secundum sc̄i
tiam agitatos: et multis hic atq; illuc tem
pestatibus fatigatos: illic timore trepidare
intelligis: vbi non est timor: vt per eos etiā
alii qui aut tam errerere: aut in futuruz er
recturi sunt huiuscmodi mōtes: mittat: ne
fote qui minus locupletes sunt: quam ve
ministris ex publico soluere mercedem que
ant: vel timent me si ex publico: merces ea
solvatur pauperum: quorum gratia potissi
mum erriguntur bi montes: negotium ne
gligentius p̄tracetur: vana hac et supersti
tiosa opinione decepti: re: qua nihil post ho
mines natos hominū generi vilius potuit
excogitari aggredi vereatur. **V**ale: et in ora
tionibus tuis nostri sis memor. **H**ora pa
due. **iiiij.** **I**esus februarij. **iij** **92a** **M**atinitate
domini salvatoris.

Epistola prenominati. **D.** **S.** **L**udouici
Ad dominos conseruatores montis pie
tia. **A**duantue pro apologia transmissa.

Ruerēdis. **P**atribus ac ma
gnificis dominis fidelib⁹ gu
bernatorib⁹ iusti mōtis **28** à
tue: frater ludouicus dela tur
re ordinis minorum obserua
tie minimus commendationem: et salutem
Venerat ad manus meas. Reuerendi pa
tres ac ciues Adagnicel superioribus die
bus libellus quidam inuestiuarum adver
sus christianissimos contractus montis pie
tatis: cuiusdam vñnam amici nostri: quem
cum percurrissem satis et multum ege tulis
q̄ opus tante charitatis et veritatis tales pa
teretur calūrias quales certe: vir ascriberē
tur publicis censoribus. sufficere debnit
sent clamores tam publici quam privati sus
piciebat. **T**u dixerim solemnis murmuratio
et declamatoria facta detractio: sed et sa
tis fuerat: q̄ in plateis in domibus. in angu
lis cum mulierculis: cum vulgari turba se
ditiones sepe a multis et nobis et vobis pa
rate sint. **H**oc autem nimis ac nimis fuit: q̄
tot maledicta perpetue nū tradita sint scri
pture in qua vñnam impugnat: iste saltez
rationabiliter disputasse: vñnam charitatine
processuisse: quia sic nulli iniuria sive dam
num illatus esset. **C**icebat enim persuasivas
adduceret rationes apparentia allegare ar
gumenta: motiva et fundamenta pro opinio
ne sua declarare. **S**ed calānijs detractioni
bus: et palatiis argumentis victoriā que
rere: multum et valde turpissimum fuit. Lega
tis questo domini mei: ex quo apud vos sunt
inuestigias predictas: et iudicate: quali proce
dat charitate professor iste charitatis. **C**ibi
nāq; non semel tantum sed sepe: iustum si
pendium ministrorum sancti montis excre
scientiam vñrariā: vocat. **C**ibi seruatores
ciudiciorum rapacium famulis com
par. **C**ibi deniq; dominos p̄i montis: qui
taq; patre patres honorandi sunt: quas vñ
rarios cum tabula pata largo infamat ore.
hos salt censure subiectos proclamat quali
mansueti vñrarij: et alia plura similia infere
que singulariter exprimere certe ob reueren
tiā sive religionis: me pudet. **S**ed et nimis
prolixum foret. **N**eū quid parturunt inui
die venena: **Q**uid facit varia passionum ce
citas: que etiam illorum oculos quorum sta

tus perfectus est: ita obtenebrant: q̄ bonū dicunt malū: z̄ malū bonū. Que ita rationis vīsu auferunt: vt non pudente insurge in misericordia et pietatis sautorēs: velut in crudeles et indomitas beluas. sed et ppter hoc o domini et p̄i montis gubernatores fideles: p̄immo miserabilium personarū patres et tutores: non retrahatur quis vestrum ab incepto sancto opere: non tepeſcat feruoz promissie charitatis nō deniqz in ali quo impeditur clemens obsequium vestrū q̄ hec est generalis christiani nominis professio pro bonis operibus calumniam pati: Apostolica certe hec gloria: sed et domini iusta doctrina sanctiorumqz omniuſ talia imitanda fuere vestigia. Blasphemias igitur et maledictiones vobis in inuictiuā illatas tamē merita maximo digna premio confiderat. Nec vos conturbent tot folia libelli cuiusdem multiplicibus verbis plena vel tot alle gata capitula: cum nec vna quidem concluſio vel parua in ipsis ratio continet: quaelin aliquo vere militet extra mortis sanctissimis contractus. Testis est mihi deus ad cuius pedes p̄fens offero defensorium: q̄ se mel tantum prenotatas percurrem inuictivas: et tamen eius spiritus bonus statim bas veras et tutas responsiones cordi meo suggestit. Quibus quid prenotatus amicus salso nobis inponit: infringatur: et suis argumentis: virūqz factis rationabiliter responderet. Accipite ergo fideles pauperum defensores: et eraphici ordinis deuotissimi presentem apologiam: diu tamen p̄tificis partium pedibus prius humiliiter oblatas: quam et sacra eius manus: si et opus fuit: castigavit: ac auctoritate certe no vulgaris (vt videtis) solito suo rationabili stilo approbatā redidit. Hanc autem tanto libertius vobis traditō: et dono: quanto ob domesticos: ita diretrum: Montis inimicos in inclita vestra ciuitate vindicqz infidias eidem monti sancto et eius gubernatoribus parantes: non paruum periculum cognoscere valete in domino. Datuz Venetijs ex loco nostro sancti Francisci a vinea.

C D̄nerandi. p. s. Ludouici de la turre ordinis minorum obseruantie: viri doctissimi apologia: pro sancto monte pietatis: maxi-

me contra libellum inuictuarum ab emulo pietatis formatum.

Ibellus prenominatus inuictuarum hoc rituit ordine. C Primo enim premitit conclusionem nostram siue amatorum pietatis.

C Secundo eadem impugnat quo ad primam partem.

C Tertio contra secundam partem quasi similia argumenta proponit. Et iō vt catholica hec defensio completa sit: p̄fens opusculum in tres breues articulos dividendum censui Quorum.

C Primus continebit rationalem probationem christiane conclusionis.

C Secundus solutiones argumentorū cōtra eius primam partem.

C Tertius vero responsiones contra eiusdem conclusionis secunde partis obiectiones.

C Articulus primus apologie contingens lationem et honestatem p̄i Montis.

P Ro primo articulo principali ponitur hec sancta conclusio. contractus cōtentī in morte pietatis: vel mons pietatis quod tamen idem est p̄ius est licitus etiam immunitis ab usuraria prauitate. Que conclusio: vt clarius pateat: probatur tripli ratione. Et earum prima sumitur per respectum ad ciuitatum finalem et mozaelem conditionem. C Secunda per respectum ad iuris naturalis conformatiōnē. C Tertia vero sumitur per respectum ad fidelis et ecclesiastici precepti nullam contradictionem. C Sed antequam deducam formaliter primam rationem: premitto duas sequentes veritates in quarū virtute subsistit ipsius rationis probatio.

C Prima veritas. Ciuitates nō tantū sunt constructe proper absolute et delectabiliter viuere: s̄ et pp virtuose viuere. Luius veritatis due p̄me ptes patet p̄ Aristotlē. iii. politorū. Qui ut declararet qd sit ciuitas: ponit aliquis utriles: ob quas ipse credunt istitute ciuitates: et inter illas enumerat: q̄ pp delectationez et necessitatē: ex quo. n. mutua cōuersatio dat iocūdā delectationē: ē. n. hō animal sociale: vt dicitur primo politorū

et in ciuitatibus: ubi est ciuius multitudo et
tingit tales conuersationes plusquam in
villis vel campestribus locis: Ideo ad hanc
iocunditatem ordinatae sunt ciuitates. Et
propterea solet dici: quod non est perfecta con-
solatio solitario: loquendo de perfectione:
politica et eius felicitate quia alias etiam
solitarius potest habere perfectionem con-
templationis. Unde de tali dicitur primo
politicorum: quod est aut bestia: aut deus: Quia
si in sua solitudine vacat contemplationi
celestium: abstractus a corporalibus et sen-
sibilibus est quasi quidam deus: loquendo
ad modum philosophorum quare: et cetera.
Sed et intelligitur ordinata constructio ci-
uitatum proper abolute vivere: quod sa-
tis patere potest: si consideremus quibus
natura humana indigeat: ut vivat. Cum
enim inter omnia alia animalia homo sit
temperatissime complexionis: et sic nature
nobilitate indiget cibo et potu et universaliter
victu magis artificiosae preparato: quaz alia
animalia: hoc pater discurrendo qualiter
animalia bruta cibum a natura prepara-
tur: habent: ut herbas: carnes crudas aqua
in sua dispositione naturali: eorum vestes
sunt lana: pluma: pellis propria: Ita quod nul-
la indigent preparatione: homini autem
cum habeat complexionem ad medium re-
ductam: et sic valde dedicaram respectu bru-
torum: non sufficiunt universaliter cibi na-
turales: nisi adueniant artificiales prepa-
rations. unde frumentum a natura da-
tum molitur: et decoquitur. Sic carnes:
berbe: et huiusmodi. Ita dicatur de eius
indumento primo de omnibus usui nostro de
putatio: quod requiritur aliqualis dispositio ar-
tificialis: ut eis comodius vilius. ut amur
Et cum una persona ad hec tanta opera non
sufficiat: ideo singulariter ipsi homini con-
venit in societate vivere: et non modo in so-
ciitate: ymo et sicut opus ciuitates ordinare:
sine quibus sufficientia ad victimam vit ha-
beremus. Et ad hoc propositum probat.
philosophus primo politicorum: quod ultra
communitatem domus et communitatem
vici: necesse fuit ponere communitez ciuita-
tes. Quia ut ibi dicit: prius ciuitas est consti-
tuta in oculis diei: et secunda in opera: non

diurnalia. tercia vero ciuitas. scilicet ciuitatis co-
stituta est ad sufficienciam in tota vita. Et
quo dicto Ari. p. q. cum ciuitas ordinetur
ad supradam necessitatem totius vite: illa
quo ad hoc erit perfecta ciuitas: in qua re-
periri poterunt universaliter necessaria ad
totam vitam. sane tamen intelligendo: quod si
ibi non habentur aliqua ex defectu disposi-
tionis prime: quod ut p. non sunt olicie: vina:
sal: et huiusmodi. Unde tamen est modulus
apportandi de alijs regionibus. Et pp. hoc
quando renocentes architectos pitissimus
Alexandro macedoni ostendit in quodam mo-
te ciuitatem pulcherrimam posse construiri Interrogasse fertur Alerader: si est ent agri qui
ciuitati possent frumentorum copias mini-
strare: et inuenio: quod deficerent: respondit vi-
tuperandum esse: si quis in tali loco ciuitatem
construeret. Ex quibus omnibus patet pro-
batio prius partis veritatis premisse. Et Sz
et alia pars eiusdem patet per eundem phi-
losophum volentem ibidem. Quod dato quod
multi sunt fines et respectus quare costructae
sunt ciuitates: principalis tamen finis unus
est tantum. scilicet pp. virtuose vivere. Pro quo no-
tandum: quod generaliter loquendo duo sunt pp
que homines assuecent ad bonum: ut ali-
qualiter colligitur ex. r. Ethic. videlicet Li-
mor pene: cupiditas premij. Cum. n. quis no-
naturam et strenuitate vel generositatem ani-
mi ad amorem virtutum quadamq; ad illas
inclinetur: et participet premium donatum
habentibus illas: ut honores et gradus et hu-
iustusmodi. Aliquando ut fugiat penas quib; punitur transgressores legum: et contem-
ptores virtutum: et sic timore eius pene desi-
nit malam operari et paulatim efficiunt vir-
tuosi. Adodo in proposito nostro. In ciuita-
tibus magis regnare vel saltari regnare de-
bent hec duo. scilicet punitio transgressorum et vir-
tuosorum honor vel premium: quam ubi
homines seorsus vinerent: ergo maior est in
illis dispositio ad virtutem. Istud non indi-
get multa probatione: cum ad oculum pa-
teat quantum differat vivere ciuitatum avi-
nere villarum: et quales sint mores vel ob-
seruantie preceptorum diuinorum et amor
virtutum in ciuibus: et illorum qui in villis
vivunt. Stat ergo quod ad hoc principaliter

ordinem ciuitates: ut homines ibi studiosi-
us virtutibus vacarent: quod erat proban-
dum. Quare et. Et hac veritate cum sua
probatione sequitur corolarie: q; princeps ci-
uitatis debet attendere: q; in ea virtuose vi-
uat: q; sint sufficientia ad humanum victum.
C. Primum horum pater: ex quo est posi-
tus ut regat ciues & gubernet: q; sic ut di-
rigat illos in finem eorum: & ita ut virtuo-
se vivant. Et si hoc facit: sciat q; tunc ve-
ris potest gloriarci ciuibus: quia vt. iii. politi-
coru; dicitur: magis est ciuius abundans in
omnibus operibus virtuosis quam si abun-
daret in divitiis vel nobilitate generis vel
in alijs bonis exterioribus. O grande de-
cuss principum quando ad hunc principa-
lem ciuitatum & ciuium finem diligenter at-
tendunt. Sed & secundum corolarij dictum
pater: quia ut elicetur a phlosopho. v. politi-
corum. Tiranus & bonus princeps in hoc
singulariter differunt: quia bonus princeps
respicit commune bonum: & sic bonum ci-
uium. Ita q; non attendit sibi tantum com-
placere: sed intendit utilitati reipublice. Ti-
ranus vero facit totum oppositum: quia ta-
tum studet bono proprio: q; non curat exor-
fitione subditorum. Et ideo in proposito no-
stro dico: q; ne principi ascribatur infamia
tiranidis debet attendere: q; multitudini &
ciuitati prouideatur de necessariis: & sciat q;
tunc valde provocantur subditi ad ipsum
amandum. Populus enim non cognoscit
nisi que sensibilia sunt: & ideo accenduntur
erga eum: ex quo vident suam munificentiam
oprat illum dum vivere: vel saltem talem suc-
cessorem habere post eius mortem. Quare. cc.
C. Secunda veritas. Sicut expedit Rei-
publice: q; in ea sint se exercentes in merca-
tiuo ex exercitu: vel possessionum agricultura.
Ita etiam est vtile q; aliqui sint in ea atten-
detes mercenario lucro. pro declaracione
eius notandum. q; Ari. in primo politico-
rum ponit aliquos modos quibus possunt
acquiri iusto titulo & operibus licitis dena-
rii vel pecunie. Inter quos enumerat predi-
ctos videlicet. Ut cum quidaz mercantii
lucrantur: sicut portantes ad propriam pa-
triam virtualia ibi deficientia vel deferen-
tes alio: que in ciuitatibus suis sunt satis co-

munia: & sic semper pro laboribus & rebus
conductis habent pecuniariam solutionem
Approbatur quoq; ibidem pecunia acqui-
sita possessionum fructibus & agricultura.
Sed & illud id est concludit de pecunia mer-
cenaria: vi scilicet quando aliqui conducen-
tur ad facienda aliqua opera spe & pacto
mercedis: Ille enim proprie mercenarius
est qui ex principali intentione mercedis:
scrutat alicui cum expectatione illius merce-
dis. Qui quidem modi & uic acquirendi pe-
cuniā & numismata: sunt viles & liciti in
nullo de se deviantes a ratione. C. Slotan-
dum est quoq; secundum Sco. in. iiiij. di. xv.
q. ii. q; sicut in statu innocentie preceptum
de habendo omnia communia erat ratio-
nable: quia conforme illi perfecto statu ut
optime probatur ab eodem: Ita in statu na-
ture lapse rationabiliter & necessario ta-
lis communitas revocata est: q; hoc expe-
dit pacifice conuersationi: & necessarie su-
stentationi. Quid & satis approbat ab
Aristo. secundo politicorum reprobante opi-
nionem Socratis & Platonis discipuli:
ponentium illam tantum excessinam com-
munitatem: que in politia ordinata certe
confundit seipsum: ut ibi probatur. C. Ex
his ergo omnibus notabilibus patet qua-
liter predicta veritas habet intelligi. C. Ex
quo enim omnia non sunt communia: uni-
mo possidentes possidentur particulariter
sicut & pecunie: & ex quo vir homines sine
pecunia bene vivere possent: quia non est
amplius illa simplicitas hominum quam
allegat Arist. primo politicorum antiqui-
tus fuisse: Itaq; homines non vtebantur
pecunia: sed immediata commutatione
commutabant res ad res ut frumentum
cum vino & huiusmodi: Ergo necessarium
est q; in ciuitate bene ordinata sit aliquis
communis via quam liceat homines exer-
centes lucentur: Ergo sicut expedit habe-
re viam mercatiuam cum adhee descruat
vel agriculturam: Ita & mercenariam. pa-
ter quia Res publica male se haberet quan-
do carceret iustis vijs ad pecuniam: quia eti-
am haberet carentiam multorum necessa-
riorum pro humano victu. Nec sufficeret
vincius modus aegredi pecunia. Quicq;

enim esset ille: omnino esset quasi impossibile: qd omnes illo tererentur: vel in illo delectarentur. Ergo est expediens: ymo necessarium: qd varijs sint modi in ciuitate pro hac lucratione. Et sic pz quod dicum est: videlicet qd expedit ciuitati: qd in ea sint se exercentes varijs operibus lucros. Quare. tc. His itaqz premisis veritatis tāquam fundamento necessariis pro formalitate rationis prime. Nunc probatur non modo licitatio mōtis: ymo probatur: qd ad bonū regimen ciuitatis valde expedit: et quodāmo sit necesse talēm habere vel construere mōtem. Arguitur ergo sic. Illud quod tollit finem principalem ciuitatis: tollit et quasi destruit omnem bonum ipsius ciuitatis. patet hoc er quo causa finalis est causa causaruz. v. metabafice 2.ii. politorum 2.ii. posteriorum. Et sic illa ablata: auferitur bonum illius: cuius est causa. Sed qui destruit montem pietatis: destruit bonam partem finis principalis ciuitatis: cum finis principalis eius stet in virtuose viuere: vt supra patet. Et per destructionē montis: virtus minuitur: et disponatur ad omnino depdi. Quod probatur. Illo enim anichilato tollitur magna pars charitatis requisite in ciuitate. scilicet subuentio cōis personarum miserabilium charitas autem ad proximum post charitatem ad deum est principalis virtus necessaria ad salutem: vt patet instructis in preceptis ipsius charitatis et christiane legis. Ad hos enim est sermo ergo. tc. Sed et aliter. p batur: qd ex destructione montis inferatur desperatio virtutis. tc. Ablato nāqz pietatis monte iudei sunt in flore: qd conuersationez et quasi convictum cum christianis habent liberum: et succedit tanta familiaritas ex occasione mutui feneratij cum ipsis: quanta est iter domelicos ciues. Et ex hoc virtus fidei minuitur in multis et debilitatur sed et quandoqz perditur. Ergo cū una principali virtus attendenda in ciuitatibus sit sancta fides omnino necessaria ad salutem sicut dixi de charitate: tantum dispendium patietur ciuitas ex destructione montis habentis magnam conuerstationem cum virtute fidei modo declarato: quantum si permitteretur in ipsa morari aliquos pueros et de

structores virtutum moralium et bonorum morum. Et ideo consequentie iste sunt formalissime habentibus sensum et spiritu pietatis: Mons destruitur ergo iudei florent ergo fides christi contaminatur ergo et minus vel debilitat: ergo verba virtus et principaliter in bono regimine ciuitatum requisita paulatim deficit ergo finis ipsarum ciuitatum aliqualiter tollitur. Ergo de primo ad ultimum sequitur: si mons destruitur et finis principalis ciuitatum non seruatur. Quod erat probandum. Et dato qd formalitates istarum consequentiarum intermediarum non patent lumine naturali: patet tamen lumine deuoto sancte fidei. Et si dicatur: etiā iudeis non mutuantibus ipsis morantur in ciuitatibus. Pro responsione ad hoc adduco communē dictum et vulgare. sc̄ occasio facit actum. Ex occasione enim habendi recursum ad eos: christiani debilitate fidei veritatem pp conuersationem frequenter corrumptunt: dicit Apostolus. i. cor. xv. bonos mores colloquia mala. Qd si possem breuiter narrare dāna et dispendiū talis conuersationis: videremus quoniam cōtractus vulari: quoniam infidelitates et scelerā et christianis committuntur. Quantum etiā minuitur religio christiani nominis: et quantum cultus nostri verbi dei. Sed et obseruantia diuinorum preceptorum in dies ex hoc remittuntur: In tantum qd audeo dicere: qd vbi est multitudo iudeorum habentium conuersationem eūz christianis qualis est et cōtingit vbi mutuantur: quasi non sit fides certa sueta et requisita ad salutem. In huiusmodi detestationem non me extendo: cū talia magis spectent ad officium declamatorium: quam ad presentem pauperum apologiaz. Quare. tc. Totuz autē quod dīri de fine principali ciuitatis damnificato. tc. dici tamen potest de alio fine non principali: qd ex quo non habere montes pietatis est incidere ad voraginem pessunorum iudeorum quorum voracitate ciuitates remanent exhauste de necessariis pro victu quotidiano et humano: quia tandem ad manus eorum pecunie ciuiuz vestes suppellectilia et huiusmodi peruenient: et ita depauperantur mutuantari ab eis: ac si fuisset in ore luporū rapacium

ut experientia demonstrat. Ideo sequitur q̄ grandis pars tam pro delectabilitate q̄ pro absolute vivere ex hoc a ciūbus tollatur. Et per consequens etiam sequitur q̄ ablatio montis: magnum dat detrimentum ciuitatibus: ut non consequantur fines ad quos sunt ordinate. Cum ergo pertineat ad bonum regimen ipsius ciuitatis: q̄ illius finis attendatur: lequitur consequenter q̄ attendi debeat defensio et constructio p̄ij et cōmunis montis. quovalde: conservantur predicti fines: vt etiam ians dictum est: in tantu q̄ apud nos et apud quoscunq; charitatiue sentientes creditur: q̄ hec sit bona et formalis consequentie. Iste inimicatur monti sancto pietatis: ergo non attendit sine respicit bonum reipublice et sic non perfecte respicit bonum fidei catholice: cum fides sit de principaliis virtutibus et inter principales fines qui in bona politia respiciendi sunt. Ergo de primo ad ultimum inimicus montis non videtur verus zelator fidei catholicæ et sic nec christi. Et consequentie iste omnes optimè valent nobis presupposito lumine spiritus pietatis Iesu. Alter nō. Quare. tē. C Ex ista autem deductione patet non modo iustitia montis pietatis: et sic q̄ nequaq; debet destrui ubi sunt: ymo magis probatur: q̄ debent de novo erigi et institui. Et ubi principes vel domini ciuitatum hoc non faciunt: sicut ipse ciues adhibeant fidem diligentiam inter se pro huiusmodi ordinando sancto monte: qui sit quoddam errarum communianitatem pro auxilio pauperum. Et hac enim institutione demonstrabitur amioz quem habent ad patrias: et quo dammodo poterūt assimilari patricijs illis Româis patrie fidelissimis: vt. Ad. currio. Ad. Regulo. Fabrizio. et hmoz: qui bonū cōmune reipublice semper pretulerunt bono particuliari etiam preponentes illud proprie vite. de quo alibi dicendum est. Non enim est presentis speculationis talia nunc ordinatae describere. hic possem inserere quantum iura rationes et exēpla suadent fugiendam conuersationem iudeorum: et omnino illorum derelinquendum consortium: et per consequens tutissimum fore ciuitates laborare debere pro communi predicto crario

quod est honestissima illorum iudeorum ex pulso. sed breuitatis causa omnia ommitte re volvi. sufficiat deducisse rationem: que includit et concludit saltem amatoribus pauperum predicta hec. C Sed et per premissas veritates vel fundamēta adhuc arguitur sic pro licitatione montis. Ad bonam politiam spectat q̄ ibi sit se exercentes in arte mercatoria vel agricultura ergo et mercenaria. Ancedens patuit supra consequentia autem probatur: quia cum non sufficiat unica via lucrosa pecuniarum in ciuitatibus: ut supra patuit. ergo sicut ille due prime sunt viles sic et tertia: ex quo omnes sunt iuste. sed ita est. q̄ contractus montis sancti habent istam viam mercenariarum inclusam ex quo sunt ibi ministri vel officiales: quorum persone deputate sunt ad charitatis opus. vñ ad mynu cum ceteris obsequijs ibi requisitis: et sic locarunt tam operas suas: quam industrias et personam pro mercede. Ergo talis contractus locationis: sed et lucrum in eo pro mercede speratum et promissum: est vnde re publice quare et iustum: q̄ conforme rationi: ergo illi duo denarij: cum sint pars talis mercedis sunt iusta solutio: et per consequens iustum stipendiu pro eadē mercede. Et in prefato libello amici sepe et sepius repetiunt q̄ est iniustum lucrum: ex hoc ascribendo tam ministris q̄ dominis p̄ij montis vicium viure. De quo non valde contrastari debent: q̄ et domini Iesu doctrina et apostolice predicationes maiores passe sunt calamitas. Magis autem compatiendum est amici passionibus quibus disponebatur ad tales execratiuas locutiones: q̄ quis forte habuerit bonum zelum: sed certe non secundum dei scientiam. C De his autem nec plura. Intra enim clarius respondebitur ad huiusmodi motina: pro nunc sit satis: q̄ ex rationabili ista deductione probatum est: q̄ illi duo denarij: non modo non sunt excrecentia viciosa: ymo lucrum iustum factum ex contractu requisito in bona politia. Et per consequens etiam patet licitatio sancti montis. Sed et rationabilis inductio ad tales montes errigendos: Que omnia includentur in probationem huius p̄me rationis. C Nunc ad probationem secunde rationis

manum porrigo. Ante cuius formationem est premitendum p̄mo secundū Sc̄o. In. iiii. di. xvij. q. i. q. preceptorum aliqua sunt de iure nature. Aliqua d̄ iure positivo. Illa dicuntur esse de iure vel lege naturali: quorum veritas est nota ex terminis. unde sicut in speculabilibus principia statim cognoscuntur notis terminis vt patet dicendo. De quo libet. dicitur esse vel non esse. Omne totus est maius sua parte. Ita i practicis. Unde notis terminis statim assentimus huius principio practico. Omne bonū ē acceptādū: malū est fugiendū. Deus est honorandus: Et sic de similibus. Et si volumus figuraliter et grossō modo loqui: possumus dicere aliqua esse de lege nature quando ad illa naturalis ratio inclinat: vel quando habemus ad ea naturalem quandam impetum et sic quia etiā sine lege scripta disponimur a natura amare deum: cognito quid importatur nomine dei: et benefacere proximo. Ideo talia dicuntur esse de iure nature. De lege autem positiva dicuntur omnia contenta in scriptura pro tempore: pro quo sunt obseruanda: et non sunt nota ex terminis: vt q̄ deus sit colendus in immolatione bestiarū: vel oblatione eucharistie: vel cantationibus psalmorum et huiusmodi. Et sic omnia contenta in scriptura divina et ecclesiastica sunt iuris positivi: quia loquendo etiam figuraliter ad illa ex appetitu naturali absoltē: non inclinamus. Is facimus ea tāq̄ obligari statuto dei vel hominum. Remittitur secundo. q̄ ut colligit a philosopho primo rhetoricoz et a Jo. An. in mercu. reg. possessor. ius naturale et ius positivum aliqualiter conueniunt: et aliqualiter differunt. conueniunt nāq̄ quo ad suam rectitudinem. Ex quo enim vtrumq̄ ius consitit in quadam rectitudine quia alter nō est ius: vt bene probatur per Isidorus libro quinto ethibmo. c. iij. et ultra. Nō. tamen illa eorum rectitudo est diversa: ymo est eadē licet aliter sumpta: Quia quod in iure naturali absolute dicitur: hoc positivū ius determinate specificat. Exempli. ius naturale vult fures puniri: maleficos non vivere. Itaq̄ adhuc habemus impetum naturale: sed q̄ si puniatur vel sic puta morte vel alia pena: adhuc non habemus inclina-

tionem naturalem: et sic non est de iure nature: sed est tantuz de iure positivo: et ad placitum illud contentum. Sic possumus creare plificare in naturalibus. Vnde loqui est homini naturale: quia ad hoc habemus naturalem impetum: sicut ad manifestare illud quod mente concipiuntur: et sic debet intelligi dictum Aristoteles primo politicorum dicens: q̄ sermonem habemus a natura: et tamen loqui hoc vel illud ydioma: est ad placitum. Et eodem modo dicatur de honore deū absolute: q̄ est legis natura: sed honora re ipsius sic est legis positio. Et ita patet: q̄ conuenient hec duo iura in rectitudine quia rectitudo iuris positivi est rectitudo iuris nature: sed magis specificata. Differunt autem: quia ius naturale offert se statim intellectui notis terminis: et sic est in corde nostro scriptum sine doctore extrinseco. Sieue dicit Paulus Ro. i. cum gentes que leges non habent: naturaliter ea: que legis sunt sciuntur: et ostendunt opus legis scriptum in cordibus eorum. hec ibi. Sed ius positivū nō sic se offert: et ut patet in dictis exemplis. Differunt etiam: quia ius nature est idem apud omnes. dicitur enim ius uniuersale: sed positivū diversificat secundum diuersas patrias: et ideo ut sic non est commune omnibus: sed proprium.

Ex dictis hic supra sequitur corollarie: q̄ benefacere proximo ut subvenire necessitatī sue et indigentie est de iure nature quia abstracto omni precepto adhuc omnino habemus naturalem impetum: vel naturaler inclinaremur ad istud. hoc dicunt expressi theologi in. iiii. di. xv. loquentes de elemosina. Benefacere autem ipsi proximo per hunc modum vel illum puta mutuando vel comodando. vel instituendo montem petit. s est potius de iure positivo: quam nature: vt patet per dicta supra licet possemus dicere q̄ in casu necessitatis extreme donatio panis vel alicui restauratis: est de iure nature imo in casu et nō extreme necessitatis donatio superfluo est de iure nature cum debitis circumstantijs. Sed ista non sunt presentis considerationis: sufficit q̄ mutuum montis est de iure positivo.

Hic premissis arguitur sic. Ad llicitatio-

nem suam. Actus & operationes confor-
mes tam iuri nature quam positivo sunt
recti & liciti. Sed actus contractuum mon-
tis sancti sunt & huiusmodi ergo. *et cetera.* co-
sequentia nota: & maior probatur. **C**Quia
peccatum non est aliud quam non confor-
mari legibus in agendo: vel quam trans-
gressio preceptorum naturalium & positivo-
rum vi habetur a theologis in secundo. di.
xxxv. sic rectitudo operationum attenditur
penes conformitatem iuribus includentiuz
rectitudinem debitam. Minor etiam pro-
bat. Quia in modo pietatis duo sunt preser-
tim contractus: quos mordent emuli nostri. s.
locationis & mutui. Rectitudo autem pri-
mi contractus iam supra hic patuit: & infra
eiam patet in secundo & tertio articulis.
Et ratio monstrat: quia ibi seruatur equa-
litas quantitativa requisita ad iustum con-
tractum locationis: sicut & ad omnes con-
tractus fundatos in iusticia commutativa.
Ergo non oportet laborare ad probandum
conformitatem suam iuribus predictis: pro-
batur ergo tantum de mutuo: quia est con-
tractus principalis: & principaliter intentus
in casu montis: Sic arguendo illud est con-
forme iuri naturali ad quod inclinamur a
natura rationali vel ad quod habemus im-
petum & cetera. Sed ad subueniendum pau-
peri inclinamur naturaliter: & etiam ad sub-
veniendum per mutuum inclinamur in ali-
quo casu: quando scilicet non habemus ali-
um modum subveniendi. ergo ad subveni-
endum pauperi per mutuum est conforme
& cetera. Similiter illud est de iure positi-
vo quod inuenitur scriptum in legibus scri-
pture sacre. Sed tam subuentio pauperis
absoluta quam determinata per mutuum
est sepe ac sepius repetita in legibus sacre
scripturc. ergo & cetera. Et ideo sequitur de
primo ad ultimum: quod ex quo contractus
principalis modis pauperum est ipsum mu-
tuum: quod est conforme iuribus contingen-
tibus leges salutis nostre: illud est equissi-
num & sanctissimum. Nec est aliquis ita
iniquus quis si non ponit oblicem passionis
ipsi intellectu) contraveniat his probationi-
bus: & sic licitationi contractus huic: quia
sgeret conformiter dictamini naturali regu-
lato per rationem est sufficiens salvare quos
cunqz etiam nutritos in nemoribus. sed sta-
tim insurger aliquis contra hec dicens q
cum monti aduersantur: bene concedunt mo-
tuum montis: sed mordent ex crescentiam
mutui. **A**d quod ego. Nec nos sumus ita
fatui: q illa ex crescentiam laudemus. **Q**uis
enim ita innabitur contra paliatos aut pu-
blicos sive expressos contractus virarios:
sicut iste benedictus ordo? Nec miruz: quia
ex quo excutimus a nobis pecuniarios redi-
ditus: nec cupimus possessionum proueni-
bus vi: nec in illis emendis agitamus tute-
sime proclamamus contra tales: quia non
timemus quod digito & lingua nobis dica-
tur: & tu de illis es illicet in principio inuecti-
uarum praenominarum dicat amicus no-
strus: mirandum esse de religiosis qui sunt
duces populorum concedentibus montem
impietatis. **V**tinam: vitinam eccllesia dei
multos haberet predicatores tales: qualis
est ille: contra quem obloquitur tunc libelli
composito sed ad easqz nostras redeamus
Ad illud ergo quod obicit: q coedunt mo-
tis mutuum sed exprobant ex crescentiam:
respondebitur istra: q in hoc charitativo mu-
tuor mutuum est & equalitas insta: q pre-
cise tantum redditur: quantum acceptum
erat: licet accidat huic mutuo montis. q ex
quo mons positus est pro officio publico:
non fiat contractus mutui sine contractu
locationis: quare sicut locatio que accidit
mutuo non viciat contractum mutum: ita
nec duo denarij accepti pro locatione viciat
ducatum redditum pro mutuo: quia illi ac-
cidunt tali mutuo. Sed adhuc non me exte-
do nunc: ne preueniam solutiones & promis-
sum. Et ideo ex quo secunda ratio comple-
te probata est ad aliam declino. **C**Pro introductione tercie & ultime ratio
nis notandum: q sicut potest colligi tam ex
doctrina Ari. iii. de anima qz aliquater ex-
dictis in ratione precedenti. In principijs
practicis non cadit faciliter error quoniam
ut videmus omnes ad illa consentimus no-
tis terminis. **C**Unde loquendo morali-
ter omnes concedimus nulli esse iniurian-
dum: vel nullum esse damnificandum. Et
similiter loquendo christiane concedimus

sugendas esse fornicationem e balusinodi:
Ite q; in istis vniuersalibus nunc errant;
Nec miruz;q; sunt tāquā quedā principia
per se nota. In quorum cognitione nūc ē
error. Dñ.iij. metafysice dicit Ari. In fo-
ribus quis delinquet:ber ibi. Sed quando
sumuntur minores vel singulares sub illis
vniuersalibus:ibi cōsistit difficultas: q; hūc
actū esse iniuriam proximi vel eius damnum
et sic de alijs:non omnes concedimus. Ap-
plico hoc in nostro proposito. Nā vsura esse
fugiēdā tāq; reprobaraz vtraz pagina: nul-
lus dubitat aduersariis: et sui sequaces cō-
ueniunt nobiscum in ista vniuersari: sicut: et
conueniunt in hoc: q; omnes cōtractus vlu-
tarī sunt exprobrandi: nec vñq; in talibus
erramus. Erramus autē in sumēdo mino-
rea sub illis quia descendere dicendo. Iste
contractus est vslariorū: et scire specificare
et singularizare hunc vel illum vel alium cō-
tractum esse vslariorū: hoc opus hic labor
est: et in hoc cōsistit difficultas. Et sic error:
compositoris libelli:cui tamen ascribo erro-
rem plus propria preſtum voluntate: q; ex
ignorantia vera firmiter nāq; credo: q; pre-
fato aduersario ex quo est competenter litté-
ratus: constet de valore iusticia et rectitudi-
ne contractum montis:licet spiritu nescio
quo ductus:quandoq; verbis:quandoq; cō-
tentib;: et demum scriptura contraue-
niat. Secundo est notandum q; ad bene
iudicandum de contractibus mōtis an sint
liciti vel non: omnino hic oportet premitte-
re breuem declarationem de vslura: Lui pos-
simus applicare hunc contractum: et sic de
eo rectam ferre sententiam. De vslura autē
et pnominate. Jo. An. dicit in mercu. reg.
peccatum due inveniuntur descriptio-
nes. Quarum prima est: q; vslura est lucrum ex
mutuo pacto debitu vel exactum. Alia est.
Vslura est quicquid sorti accedit: Et intelli-
ge ex pacto vel intentione precedente: q; ali-
ter non esset completa: Sed sic glosata am-
be coincidunt: et completam continent veri-
tatem:licet prima sit vsluator a doctoribus in
qua vnum ponitur loco generis: s. lucruz ex
mutuo quod est materiale in ista descrip-
tione. Aliud autem est loco forme vel forma-
le in cas, exactio lucri: vel obligatio pacua

lis: siue intentio mentalis: que etiam sine ex-
teriori pacto compleat rationem vslure: vti-
lis habet videri. Et sic parer q; ad rationes
vslure requiruntur duo: vnum materiale. vñ
lucrum ex mutuo sorti accedens: et aliud for-
male. s. prava intentio vel exterius pactum,
hic autem non distinguo de vslura mentali
que contingit per solam illam depravatam
intentionem: et vslura reali. Quia huc non
intendo tangere in ista materia nisi quantū
spectat ad proposituz: et non plus. Et in hoc
investigatur auctor magnam nobis dat
admirationem: qui volendo diffinire vslura
ita fatigatur implendo folia: ac si scripsisset
iudeis: vel disputasset dc re ad intelligenduz
difficillima: cum sufficeret simpler declara-
tio de ipsa ad formandum suam rationem.
Sic in casu nostro similis expositio vslure
sufficit. Ex dictis autē patet corollarie: q; nā
q; licet accipere aliquid vltra sortem ratio-
ne mutui. Et notanter dixi ratione mutui:
q; casus illi positi a doctoribus tam theolo-
gis. tv. di. iiiij. q; canonistis ff. ti. de vsluris. in
quibus videt cōcedi aliqua solutio vltra for-
te ratione mutui: et sic nec vslura. Sed cōce-
duntur alio respectu iusto lz in cōtractu mu-
tui tunc sttingat illud accipi. Unde vt dicit
Alex. nr. iiij. per. q. xxxvi. mēbro. iiiij. articulo.
q; licet fideiussor: q; soluit vsluras creditori cō-
cedat: q; possit eas repeterc a dbitore p quo
fideiussor: nō tñ ei hoc conceditur vslura
q; nō intendit fideiussor proprie accipere vi-
tra sortem: ymo ac si totum sit capitalc simi-
liter si debes hic soluere centū ad certuz ter-
minū: qd q; non fecisti: oportuit me accipe-
re ad vsluram: teneris mibi restituere illas: et
seruare me idēnem. sic dicit de clericō per-
cipiente fructus vltra sortē: vt in. c. i. de vñ. et
de genero accipiente a sacer. et. vt eo. ti. i.c.
salubriter. Et ita de omnibus alijs similib;
quos vide in cap. conquestus eo. ti. per pa-
nor. et alios doctores. Illud ergo vltra in il-
lis casibus sumptum est: aut vt vtitetur dā-
num: vt sit quando perit ratione interces-
se: aut vt satisfiat iaz habito damno: vt quā-
do petuntur pro indeumitate et huiusmodi
Stat ergo et certum est: q; ratione mutus
nūch accipere licet aliquid vltra sortem ve-
optime probat ibidem Alex. noster ybi supra

et q.levi. per totum: et alij theologi: ut supra.
Quae omnia sunt valde notanda in ista ma-
teria: quia multum deseruant presertim in
secundo et tertio articulis sequentibus.
Chis itaq; premisis notabilibus: nūc for-
matur ratio hec. **C**terta et ultima pro pro-
prio principali breuiter sic arguendo con-
tractus mutui in quo nullum est lucru: nō
est vsurarius. p; de se. Sed contractus mu-
tui monis nostri est talis: quia ibi ultra de-
narios acceptos mutuo nibil redditur qd
sorti accedit: Illi enim duo denarii sunt al-
terius contractus. ergo. et c. confirmatur. **L**o-
tractus mutui in quo non exigitur neq; in-
tenditur nisi quantum mutuum est: non
est vsurarius. **A**luitum nostri casus est bu-
iñmodi: ut pater intelligentibus illud sine
passione: quia mutuantes nec intendunt: nec
paciscuntur nisi de redditione capitalis cr-
ego. et c. **C**onfirmatur contractus ubi nullum
est mutuum non potest esse vsurarius ut p;
per dissimulationem hic supra dataz et per om-
nes theologos et canonistas coeludentes in
solo contractu mutui contingere vsuram.
Addatur ergo hec minor. **C**ontractus: quo
acquiruntur illi duo denarij: nō est mutuz
nec mutuo necessario aneru: quia sunt de-
narii cōtractus locationis: qui pōt separari
a mutuo: et nunc accidit: q; sit in hoc contra-
etu mutuus ergo sequitur: q; talis non est cō-
tractus vsurarius: et p; dñs nec illi duo de-
narii sunt vsura. **Q**uod erat. pbaduz. Et cer-
te valde esset mirandum: si hi qui ore con-
tradicunt: ita corde sentiunt: **L**um ipsi infi-
deles si cōuenire nobiscū in his que sunt
fidei: p; ciperent ratione clara cōtractus mō-
tis non esse vsuram. **S**ed vitium contradic-
tentium ignorantia non sit affectata: que in
hoc casu tanto esset gravior: quanto eorum
p; fuatione retrabunt multi a sancto hoc ope-
re: et impeditur mons pius ab augmento.
Con est igitur ab oratione cessandum: si
forte dignetur benignus deus auferre vella-
men de cordibus male sentientium de san-
ctis contractibus prefati montis.

CPositis tandem cum brevi discursu tri-
bus rationibus predictis: quas facillime po-
tusem multiplicare: et nouas non minus
fundatas q; gratas addere ni prolixitati vi-

cium me retrarisset. **T**Ad secundum articu-
lum descendio in quo pro confirmanda ve-
ritate conclusionis sancte evanquabuntur et
soluentur argumenta falsa: quibus amicus
noster in libello suo conatur probare puer-
titatem et illicitationem sepe memorati mō-
tis faueat nobis pietatis fons: pro quo pie
labore volumus.

Carticulus secundus. In quo soluuntur fal-
sa argumenta posita in libello inuestiuarū.

M principio presentis apolo-
gie distinguebatur cōtractus
totus in iiii articulos: **Q**uorū
primo dei gratia sufficiēter ter-
minato: nūc introduceatur se-
cundus. In quo soluuntur argumenta in-
uestiuie sonantia contra primam partem cō-
clusionis: q; mons pietatio sit illicitus et per-
uersus. **C**ād quod probandum amicus no-
ster sine compitoz libelli sic primo arguit.
Omnis contractus mutui: in quo puer-
tit finis principalis ipsius mutui: est puer-
sus et illicitus. Sed contractus mutui: in q;
si motis est in quo puerit. et ergo est puer-
sus. et cōsequuntur nota cum maior: et mī-
nor probatur. **P**resupposito q; finis prin-
cipalis mutui sit subleuatio indigentie pro-
ximi. **A**modo in mutuo monis pauper non
subleuatur a sua indigētia: ymo illa in eo au-
getur: et sic sit pauperior. parcer: ex quo subtra-
hantur sibi. et hec formalis ratio sua. In cu-
ius probatione satis mirandum est de isto
viro q; assumptis tñ laborem: cum nullus
sane mentis posset negare illa suam maio-
rem. videlicet q; contractus mutui est puer-
sus in quo puerit: et tñ impletis soluz
hanc probando. et vt credo: vt det appentia
inuestiuue saltem ex verborum multiplo
citate. Ante responcionem autem formalez
rationis prefata: vellem q; idē r̄uleret de li-
citatione huius casus: **P**riceps istiuit officiū
in ciuitate: quod vocat officium donationis
Reponit enim. et milles ducatos in erario:
et vult q; per annum sint dispensati. dona-
do ciuib; pauperibus. quorum sba tempo-
ralis non ascendit ad summam. ioo. duca-
torum. **P**reficit autem duos ciues su-
per hoc officiū: nec aliquod stipendiū dat
eis: nisi q; statuit: q; scribant nomina ciuiuiz.

quibus erogant de illa pecunia: et scribant probationem quod sunt pauperes secundum imitationem statuti: et pro labore exigant ab uno quoque duos denarios: quorum summa erit stipendium suorum laborum vel obsequij preti pro pauperibus ciuiis. Dicat queso iste noster exercitator. An denarij duo etiam multiplicati vñq ad 50 ducatos sint non dico vñlura. quod hic non est mutuum: sed an sit iniustum lucrum: certe non erit ita satius: ut condener lucrum illius officialis: si aliter non defraudat. Ex quo enim nemo militat stipendiis propriis. cor. viiiij. et officialis est quasi conductus a ciuiis. Ratio erigitur: quod ex locatis operibus recipiat compere salarium. Et tamen hic est solutio duorum denariorū et in contractu magis gratuito: et liberius quam sit mutuum: non tamen dicatur: quod pertinet finis contractus donationis: et solutio etiam forte involuntarie duobus denariis. Hoc premisso responderetur nunc formaliter ad suam rationem. Concessa. in maiore: negatur minor. Ad probationem concedit quod finis mutui sit subleuare proximū a sua indigētā: sed negat quod in isto mutuo non sit talis subleuatio: cum nisi fuisse hoc mutuum vñdideret aliquid de sua r̄ba: vel deueniret ad voracitatem iudeorū. Et quod non credit aduersarius huic subleuationi propter tale mutuum: innestiget a pauperibus: ipsi dicent ipsi hec protestabuntur. Ad probationem autem sue minoris. subtrahuntur ciui. x. de sua: ergo magis agrauantur. Respondeatur quod magna pars errorum sic arguitur: stat in hoc: quod indicat indistincte in contractu montis ac si esset vñlus contractus solus: et ostendit non habere practicam in formalitatibus. Scindendum ergo: quod in contractu istius mutui non subtrahuntur huic mutuariis illa. x. p; et quo mutuans non recipit vel sibi non applicat nisi quantum mutuavit: et sic cum ipse mutuarius: precise reddit capitale: non ex hoc efficitur pauperis: nec angetur indigentia sua: ratione mutui. Illa autem. x. data a recipiente mutuum sunt solutio officialis pro stipendio obsequij preti: qui locauerat operas suas in tali exercitio: ut infra magis patet. formaliter autem respondendo negatur illud antecedens. s. q.

subtrahantur illa. x. et c. s. a mutuante: quod nec mutuanti adueniunt: nec monti: ergo non subtrahuntur in contractu mutui licet dentur in contractu locationis: quod apud oēs licitum est. Item illud antecedens est falsum: quod ly subtrahuntur denotat iniustum siue violentam acceptiōem. Illa autem. x. data ministro montis non sunt: ab eo iniuste accepta: ergo nec sublata: ex quo data sunt ex contractu locationis: ut dictum est: sicut nec minister camere donationis in casu premiso: iuste accipit illos denarios: et sic nec subtrahit: quia sunt premium laboris sui: ita dicatur modo in casu servitorum montis. Quid ergo ad iniustitiam mutui montis quod mutuarius soluat alicui pro seruicio sicuti: per presto etiā cum casu contractus mutui: dum modo semper in illo mutuo non exigitur: nisi quantum mutuatum est. Accidit enim ratione formalis mutui: quod interueniat minister laborans: et sic querens premium pro suo labore: nec istud variat vel viciat mutuum in quantum mutuum vel ratione for malem mutui ex quo semper isto redditur precise tantum quantum fuit acceptum. Et hoc est valde notandum in ista materia: quod ad multa infra dicenda deseruit: sicut et in contractu donationis premisso accidit: quod officialis camere velit duos denarios quorum solutio etiam minuens donum nullo modo variat vel viciat contractum donationis. Et sic patet falsitas probationis minoris. Ex dicens etiam patet: quod primum non obstat in inuestiū: non est ad propositum: quod in mutuo montis nullum est lucrum: sicut in mutuo vñlure: et sic non grauatur iste ex mutuo montis sicut ex mutuo vñlure similiter patet: quod secundum non obstat: ibi non est etiam ad propositum quia non dicimus casum montis licitum et licitum esse: quia mutuarius lucretur ex mutuo: quia si etiam istam pecuniam mutuo accepta perderet ludo: et in nullo actu comodum recuperet sufficit quod quantum est de natura mutuanis et mutui subleuet indigētā: hoc est test apitudo vel dispositio ad sublenare. Quare tandem patet quod illa philateria secum di non obstat: non erat necessaria nisi ad implementum folia vel ad dandum apparenti-

am uerbis suis.

C Secunda ratio. **O**mnis contractus mutui in quo pueritus natura et ratio ipsius mutui est pueritus et illicitus. **I**ste contractus mutui in casu montis est: in quo pueritus natura. et ergo est pueritus. **C**onsequētia nota cum maior et minor probatur quācum ad primam partem: **N**atura enim mutui est: quod si gratuitum non modo in quantum mutuans nihil recipit in se ultra principalem sortem: sed etiam quod mutuarius non cogatur ex pacto vel intentione solvere aliquid alicui tertio ultra illaz principale sortem et id ex hoc probat pueritas mutui: cum pauperes mutuum accipiant ab ipso monte: pacto et statuto teneantur solvere illa decem ultra sortem. ergo. **C**ontractus erit minor quantum ad secundam partem: scilicet quod in contractu casus nostri per ueritur ratio mutui que stat in omnino da liberalitate in contractu enim predicto ex quo coguntur pauperes soluere illa decē sequitur quod non sit liberum mutuum et sic vietatur ratio ipsius: quare. **C**ontra ratio sua: quam ipse tamen iudicio meo paruo multiplicibus confundit verbis. Ad hanc igitur rationem respondendo: cōcedatur: maior: licet inutili discurso probet illam ac si scripsisset omnino ignorantibus theologicas conclusiones ac sacros canones: et quamvis alleget aliqua capitula: que nihil deseruit ad propositum suum. **E**t minor negatur quantum ad virācē partem. Ad probationem prime partis concedo quod natura mutui debet esse gratuita: licet vane fatigetur hoc probando: et negatur quod mutuum modis non sit gratuitum. **P**ro quo notandum quod valde differt dicere mutuum montis esse gratuitum: et contractum montis esse gratuitum. **P**rimum enim dictum est necel sarium: aliter esset viciousum illud mutuum. **C**ontra secundū non: ex quo in contractu modis sunt plures contractus specificē distingui: quorum aliquis non est gratuitus ut p3 hoc premisso patet falsitas probationis minoris: licet enim contractus montis non sit omnino gratuitus: quod locatio operarum officiālium non est gratuita: tunc enim esset donatione non locatio: non tamen ex hoc sequi-

tur quod mutuum montis non sit gratuitum: quia omnino est gratuitum cum ultra rem mutuata: nihil ex pacto formaliter accipiat ipse mons mutuans. **C**ontra cum arguitur: ita est contra gratitudinem mutui: quod accipiens mutuum obliget dare aliquid ultra sorte alieni tertio: sicut principali mutuā concedo: quod illud quod ultra datur: datur tāquā ex crescētia vel lucru mutui: vel datur in favorem mutuatis: vel utilitatē suā vel cuiuspiam suorum in casu autem nostro: nihil: horum cōtingit: quilla. x. data nō adueniūt: fornici nec ipsi mutuantur: nec ipsi tertio nomine mutuantur: vel ad utilitatem mutuantur: sed tñ respectu alterius contractus: in quo non requiriatur necessaria illa gratitudo. **I**ste autem alius contractus accidit contractui mutui et sic non viciat formaliter naturam mutui sicut: ut p̄dixi: esset contra rationem donationis: quod donatarius ex rōne donationis obligaretur reddere aliquid de re donata: et tñ soluedo camerario p̄dicto aliquid modo ex pōto: nō est contra naturā ipsius donationis. **A**amicus autem nō sic distinxit: nec formalitati huic attēdere voluit. **S**tat ergo in casu nostro: quod mutuum modis sit gratuitum: et sic licitum et sanctum. **E**t sic p3 falsitas prime partis minoris. **P**ro trīstione secunde partis eiusdem minoris que est falsa. **C**ontra quod nō in cōueniret ad bonū sensum dicere: quod in p̄positione sua p̄supponit unum falso: vñ. quod ratio contractus mutui sit in omnido liberalitate. **S**i n. staret in: omnido liberalitate: nō teneretur mutuarius ad restituendū et sic trāsferret in donationē. **I**n nullo. n. contractu est omnido liberalitas: nisi in sola donatione ut p3 intelligēti terminos: et h̄z hoc Sc. in. aij. di. xv. q. ij. **S**i tñ intelligit quod mutuum debet esse liberale: ppter hoc quod ultra rē mutuā nō requirit aliquid: bene sentiret. **S**ed ad hunc sensum nō ducit verba sua. **M**odo ad p̄positum nostrum capiendo liberalitatem secundo modo p̄cedo quod illa est de ratione mutui: et nego quod in casu nro nō seruetur: et falsa est p̄positio sua. s. quod ratione mutui soluātur. x. pro cētenario: cuz illa. x. nō paciscantur in contractu mutui: ut mutuum est: vel sub ratione formalitati mutui: ut sepe dictum est ergo stat liberalitas necē requisita in contractu mutui: z nō

fit hec liberalitas i cōtractu mōtis absolute
nec regras ut iā hic supra declaravi.qf. r̄.
Tertia ratio. Omnis contractus mutui
qui est contra iusticiā:est peruersus e illici-
tus:led cōtractus mutui de quo in casu no-
stro est contra iusticiā.z.c. consequētia no-
ta cū maior:z minor probatur:quaer quo
mutuum est species iusticie cōmutatiue que
consilit in equalitate quantitatis:et hec nō
seruatur i cōtractu mutui mōtis:quia plus
redditur q̄ accipiatur cum reddantur.iio.z
accepta erāt.iio.tn ergo.z.c. formaliter hec
est ratio sua:pro qua o quot inutiliter mul-
tiplicat verba. Responsio autem ad illam
est facilis per iam dicta. Concessa enī maior
re:negatur minor:qz in cōtractu mutui mō-
tis:datum equalitatēm habet cum accepto
Vtrobiquz enim.iio.sunt Illa autem.x.non
includuntur in mutuo formaliter sumptu. li-
cet enim mutuans materialiter.s minister
montis accipiat illa.x.non tamen vt mutu-
ans formaliter:nec ponit illa.x.in principali
sore centum mutatorum:ymo distribuit
pro familia sua rāquam stipendium.z.c. qua-
mutui:ficut nec respectu locatiōis:ergo.z.c.
Quarta ratio. Omnis cōtractus mutui
qui est contra charitatem proximi est puer-
sus z illicitus: Iste cōtractus mutui de quo
in casu nostro:est huiusmodi:z est illicitus
consequētia nota cum maior:z minor pro-
batur:qz inferre malus alicui proximo quo
ad bona temporalia est ita contra charita-
tem sicut inferre contra bonum persone ip-
sius proximi:quando hoc sit sine legitima
z sufficientia causa. In casu autem montis
infertur hoc malum sube proximi:cum au-
ferantur sibi.e. ultra.iio. Ne qua illatione
mali nulla est causa sufficiēs.ergo.z.c. In
hoc stat formaliter ista. **Quarta ratio** ple-
na verbis modo suo. **Ad** quam respōde-
tur:concedendo maiorem:z negando mino-
rem. **C**Ex quo enim ex mutuo montis fit
utilitatis pauperib⁹.nō pōt ex codē mutuo i-
serri dānum eis. **Ad** probationem que-
dicit auferuntur.z.c. **Respondeatur:** q̄ sa-
nis est alicui mutuare:z hoc libere z gratui-
te absqz eo q̄ beat expensas contingentes
ad habendum ipsam rem mutuataz. **M**ōs
igitur mutuat liberē z charitatiuo:vt sepe dī
ctum est: illa.x. data pro alio contractu nō
impedit charitatem mutuatis. **C**Et ideo
formaliter respondendo negatur: q̄ mons-
cem vt montis aduersariū presupponit:z
falso ascribit sacro monte sic clara est falsi-
tas minoris:z per consequētia totius ratio-
nis ymo omnium quattuor.z.c. **P**ossitis
si eundem modum concludendi habent:au-
tor libelli voluit se ad repellendum:si pos-
set rationem vnam pietatis amatorū z ani-
rantia sua nesciat ipsam replicare. **D**icit er-
tur pauperibus ad satisfaciendū ministris
montis:non valet.z.c. **N**os autem non vti-
quando responderemus q̄ illa.x. subtrahim-
ur illo verbo:subtraho:sed appropriate lo-
ministris:a recipientibus mutuum iuste:qz
debita pro mercede corum ex contractu lo-
cationis. **Q**uam responsionem volens pre-
satus compositor inuestiuarum impugna-
fundit diversis motiuis inordinatē positis
q̄ esset ipossible illam formalizare: nisi im-
plendo plura folia. q̄ ipse. **O** portaret enim
se dicuntur:z tunc responsionem formalem
ponere quod esset vanum. **L**onabor ergo tā-
gere motua sua in quibus aliqua via appa-
ret:z soluā. **D**icit ergo q̄ ex quo illi de mōte
voluntarie mutuant: cum non obligentur:
Ita gratuitē debent mutuare: q̄ pauperes
in nullo grauentur in mutuo accipiendo:z
si grauantes etiam respectu idēnitatis sue
ribus vendere merces plus iusto precio:ad
hoc vt seruent se idēnes. **E**t sic non licet ge-
dote:accipere cerros denarios de soluenda
supporanda onera matrimonij:z hoc du-
rante dilatione. **N**ec etiam licet merca-
tozi mutuanti pecuniam alteri:cum qua spe-
re in termino solutionis illud lucrum.z.c.
Pro responsione talium obiectionum:z
quasi camillationum est notandum:q̄ vt di-

ti in principio apostolice intentio principalis est non modo probare licitationem montis pietatis:licet breviter:qua pro ista tot sunt rationes publica declamatione deducere:q; illum nunc quasi tota italia approbat paucis exceptis:quos exprimere non est opus: sed etiam expellere falsas calumnias & argumenta presentia apparentia sancto huic mōti repugnantia. Pro his autem soluendis mutum prodesset inquirere:An & quō mutuans ratione idēnitatis accipere possit conscientia tuta aliquid ultra sorte: Et ne examus campum certaminis:est sciendum q; sicut absolute dicere:q; semper & indifferenter liceat deduci in pactum indēnitatē quā cūq; yz lucri cessantis & danni emergentis in contractu mutui est nimis largum: & sic periculorum ita absolute affirmare q; nūq; hoc liceat est nimis strictum & sic valde onerosum. Nec invenitur theologus aut canonista qui bene intellectus hec unquam assererit oportet ergo in recitando eorum dicta: & sententias allegando:q; profundius percutemur. ut vero p̄o p̄sentī materia & p̄ arguments amici:cautio debita & ratio sufficiens habeat. Non hic duas sequentes veritates declarantes licitationem vel concessionem presante indēnitatis in contra crux mutui:Quarum prima est hec. Licitum est aliquādo mutuanti pensare dānu; emer gens: & procurare indēnitatem suam: immo illam in pactum deducere.banc expresse ponit.s. Tho. fa fe.q. lxxviii. ar. ii. in solu. primi arg. cum quo concordant doc. in. c. consequitus de vsl. lz ipsi postea distinguant de dāno vel interesse intrinseco vel extrinseco:q; non est nunc necessariuz discutere.sed quid ad dictum eiusdem Tho. quod allegat adversarius in. q. de malo. q. xiiii. vbi dīc q; mutuās durante contractu mutui non potest perere interesse dāni emergentis aut lucri cessantis:hoc haberet soluere compositor in uictu ne posset ascribi tanto doctor:q; contradicat sibi in fa fe nuper allegata. Respō deo igitur ad hoc q; dicta hec duo.s. Tho. rationabiliter intellecta non repugnant: immo ambo sunt vera. Dictum enim in. q. de malo sicut habet intelligi:q; mutuans: qui non canit sibi ante contractum mutui: qui

scilicet non considerauit facultatem suis an esset potēs subire hoc onus: & expectare ter minum pecunie mutuate: & non posuit pa cillum dc emergente dāno quod erat passu rūs ex mutuo: & terminauit diem redditio nis pecunie mutuate: Tunc in isto casu du rante contractu mutui.i.a die cōtractionis mutui vslq; ad diem prefixum pro solutione non potest petere recōpensationem dāni cōtingentis:patet ex quo contractus conuen tione legem habet sūmū iuristas: & hic prefixit tempus ex quo mutuatarius solueret: & non pensauit suam indēnitatem:nec illam canit deducendo in pactu. Ergo non potest obli gare illum:cui mutuauit:ad aliquam com pensationem: nisi ex dāno post moram. Et isto modo vel asimili intelligi debent docto res in.c. salubriter de vslur. quādo dicunt q; gener qui dedit dilationem socero de solue da dote:non potest ante terminum volun tarie prefixum: accipere aliquos denarios pro libra etiam q; subeat onera matrimonij q; sicut potuit contrahere & ducere vrorem sine dote sic potuit dare dilationem de illa dote soluenda: & sic ante moram non obli gatur socer. Quodcunq; sit ergo dānum hoc interim emergens genero sibi impute tur:q; sic dilationem dedit: & ideo de tali dā no emergente:etiam respectu onera matrimoniū non potest petere satisfactionem. Et sic patet qualiter dictum illud.s. Tho. intel ligi debeat. Aliud autem dictum eiusdem san ctu in fa fe. yz. q; potest mutuans p̄sare su um dānum: & recompensationem accipe re ab illo cui mutuauit: intelligitur quando illud dānum sibi contingit ex non solutione facta ab accipiente mutuum in termino pre firo vel per moram debitoris. Et propterea tenent doc. q; quando mutuans incurrit ali qua dāna: vi q; vendidit domum vel accep it pecuniam sub vsluris propter morā cre ditoris:tunc licite potest petere ultra capita le suam indēnitatem vel intresce:sicut & de fideiuissore dicitur incurrente dānum. ppter defectu debitoris ut diri i articulo p̄cedēti vel intelligi illud dictū.s. Tho. qn̄ mutuās ex rōnabili causa vel motiu deducit in pa cillum dānum contingens. Tunc enī respe ctu pati est licitum pensare suam indēnita-

tem: et pro illa recompensationem accipere: quod hoc idem est ac si accipiens mutuum esset in mora: et sic tenet mutuari. unde sic mutuans per pacisci quod si non soluis in tertio mense sis in mora Ita potest pacisci: et deducere in pactum: quod dannum quod eveniret hinc ad me seze vel hinc ad te dicas: et huiusmodi: propter istud mutuum ascribatur quasi more tue. Et nulli dubium: quod teneris: quod fuit in libertate sua a principio contractus statuere istam motam: ex quo voluit sibi cauere in tali mutatione. Et hoc est verus: dum modo istud pacisci non fiat in fraudem usurarum. Et sic debent intelligi tam s. Tho. qd. alij doc. concludentes quod licite accipitur sine peccato aliquid ultra solem respectu danni emergentis nam enim communiter vocetur ultra solem tamen illud quod sic accipitur: non est proprie ex crescentia solem: sed recompensatio danni: que in nullo viciat contractum mutui: ut in eodem precedenti articulo dictum est. Et sic p3 veritas duorum dictorum s. Tho. et siceram veritas prima.

CSecunda veritas. Licitum est mutuanti in aliquo casu pensare dannum lucri cessantis et deducere in pactum: pro quo nota sum Tho. fa. fe. q. lxxij. ar. iiii. quod aliquod dannum potest dupliciter intelligi. Aut. s. propter bonum quod alicui iniuste ablatum est: Aut propter bonum quod licet non habeat erat quod tamen in via habendi sed ab altero est impeditus. Et de primo danno illato volunt doc. qd. requiratur tanta recompensatio: quam fuit dannum ipsum: et sic capitur: recompensatio respectu danni emergentis vel furti vel huiusmodi. Sed de secundo danno ex quo non est respectu boni ablati actu posse si requiritur ad satisfactionem arbitriu bonarum personarum. Et ideo in casu nostro dico quod possit deduci in pactum: quod si non soluis in termino mutuum acceptum: tenearis ad lucrum cessans iudicio bonorum virorum cum circumstantiis debitibus puta deductis expensis: et sic de aliis. Et veritas sic intellexera non est contra s. Tho. fa. fe. q. lxxviii. ut supra: qui dicit quod non licet deduci in pactum recompensationem lucri cessantis in contractu mutui. Ratio sua ibi est: quia non debet querere recompensationem boni: quod

nondum habuit. hec ratio non repugnat vertitati huic secunde quia intelligitur illud lucrum de pecunia sua si restituisset tempore debito: ex quo erat in via certa habendi: Et ideo cum circumstantiis debitibus potest certiitudinaliter arguere de aliquo lucro: et sic de illo pacisci ante contractum mutui. Et huic solutioni consentiunt omnes canonistae in c. in ciuitate de usur. et Theo. in. iii. di. xv. quare. et c. Ex premissis igitur patet quid dicendum ad obiectiones alias aduersarii iustissimum contractum montis primo de interesse: quod illud potest in contractu mutui precaueri tam danni emergentis quam lucri cestantis modo declarato: et tamen in contractu montis si precauetur tantum est respectu danni emergentis nec obstat verba sua ut patet per dicta. Similiter p3: quod distinctio quam dicit a nobis dari s. de duplice mora ante terminum et post terminum non est ab sole nostra. Sed bene distinguimus: quod mora non tam est quando debitor non solvit post prefatum terminum: sed etiam quando a principio contractus mutuans paciscitur: quod mutuarius teneatur recompensare emergentes dannum usque quo saluat capitale: ex quo vult sibi precauere modo declarato. quare. et c. Ad illud autem quod obicitur de laboribus ministrorum ob quos non circusantur accipere illa s. quia numerare pecuniariam scribere in libro: et huiusmodi non sunt labores meritorum tante mercedis. Pro hac cauillatione est notandum: quod ratio quod cum cancellaris vel scribe aliquius officij vel iudicis iuste recipiunt stipendium suum: Non est tantum labores scribendi: quod aliter omnes isti acciperent in iustum lucrum: cum pro scriptura qualiter linearum aliquando velint precium s. solidorum. Poterit ergo dicere quod hec iustitia in tali lucro pensetur respectu laboris et respectu industrie sue: quam locant per annum in tali exercitio. Sic in casu nostro. Administris modis accipiunt stipendiū suū: non tam pro numeratione et breui scriptura et bmo: sed quod locarunt personas suas et opera sua per annum in tali officio ad utilitatem pauperum. Igitt etiam quod labor eslet exiguis obligatio in statu ibi et locata persona non est ita exigua. Et si diceret aduersarius. Dicit babere mercedem solū ab il-

lis quibus sunt cōducti sunt autē cōducti a
dominis montis vel cōitate ergo r̄c. C Re
spondetur q̄ licet conducantur a communii
tate verbo et pacto: intelliguntur tñ condu
cti ab illis quoq; utilitati deseruūt. s. a pau
peribus et si nō voluntate eoz expressa et fin
gulari: salte voluntate publice potestatis age
tis illoꝝ negocii utiliter: que voluntas suffi
ciet in cōtractibus qui fuit p̄r coī utilitate
et in favore reipublice etiā q̄ subditi alig re
pugnarē aliquando. Et ex hoc satissim mult
is camillationibus aduersarij. C Vnde illa. r. rotiēs repetita p̄r usuraria excrescen
tia proprie loquēdo nō sunt nisi solutio hec
debita p̄r cōtractu inter ministros et pauperes
immō nec incoueniret dicere: q̄ hec
r. nō sunt p̄prie p̄o interesse montis: cuī mōs
et mutuās in nullo misceat cuī ministris et
cōductis a pauperibus: ergo et mōs et ac
cipiēs capitale prestitū in nullo est mixtus
cuī. r. dasiis ministris et satissim cōtractui cō
ductionis. Id ergo quid dicēdū ad rotiēs
repetita de isto labore in mutuādo: p̄o quo
dicit: q̄ nō recipiuntur iuste illa. r. qz falsum
est: et ample est probatum.
C Ad illud quod est sibi achilles. v3. q̄ sicut
si principales mutuātes mutuarent p̄pria
manu nō possent recipiē salariū: sic nec mi
nistri. C Respondeſ: q̄ casu posito q̄ alijs
ciuis poneret se in officio publico p̄pria pe
cunia mutuā: quā gravita et liberali mu
tuatione daret: Iz vellet salariū pro iduſtria
pſone: quaz ponit q̄tidiē p̄ annū ad utilita
tē aliorū nō peccaret: Iz nō debeat hoc fieri
ad existandum scandalū pusillorū: et qz intē
tio sua recta nō esset nota oibis: imo suspi
caret q̄ usurā exerceretur sufficit q̄ casus
de possibili est admittēdus p̄o licito: qz tūc
esset duo cōtractus. s. mutationis: et iste est
liber et locationis: et pro isto vellet stipendio
sic in casu montis dicā. ergo r̄c. Inimicus
autem montis ex hoc insurget cōtra nos: tā
qz cōtra usurarios. Et nouit deus quid ma
gis faueat principibus usurarii. s. iudeis: an
nostra: an sua opinio. C Per dicta etiā patz
qualiter predictus emulatōr mōtis vane fa
tigat ad p̄bādum q̄ illa. r. non sunt iustum
precium respectu custoditionis pignorum.
Non enim amici pauperum dicunt: q̄ pro

isto labore tñ vel p̄r illo vel p̄r custodia
tantum vel huiusmodi: ministri montis ac
cipiant illa. r. sed propt: r iustitia mutantias
requirentē equalitatē dati et accepti: que in
contractu mōtis: vt dictum est: includit: cuī
ibi sit contractus locationis operum et per
sonae ad tale obsequium. Et hoc sufficit ad
salvandū iuste ministrorū mercedē. Et
ideo nō valet argumentum: labor numeratio
nis ministrorū: vel custodia sue diligē
tia ad pignus non meretur illa. r. ergo ope
ra vel persona locata obsequijs montis nō
meretur illa. r. sicut non cōcederetur: fortes
non trahit nauim: et plato non trahit nauis:
ergo fortes et plato non trahunt nauim. Et
quando dicit: Autem sine pignoꝝ: et non
babebit labore custodie. C Radetur pmo:
q̄ hoc posito. s. q̄ nō continget illa custo
dia pignoꝝ: nibilominus ministri montis
iustam mercedem acciperent: si bene nota
tur dicta supra. Sed ad hoc respondet: q̄
etiam posita ista mercede respectu custodie
et aliorū occurrētum: pro tali mutuo mini
strato a ministris omnino ē iusta exquo mu
tuans pōt et dēt sibi cauere de perdītione
vel minutiōne sortis: quare: et iustum est: q̄
istud mutuum fiat cuī assignatione pignoris:
que causa est tutor q̄ mutuare cuī fideiulso
re promittente. r̄c. Esset enim opus intende
re quotidianis litibus: sic montis pietas
declinaret ad impieratas apparenter saltē.
In proposito ergo exquo accipiunt illa. r.
pro tali locatione: pro qua etiam decem ha
berent nullo interueniente pignoꝝ: Ideo
non valet illud quod obicitur de pignoꝝ: et
minus valet illud quod insert. videlicet vili
tas pignoris debet computari in sorēm:
ergo illa etiam decem: quia si etiā ista de
cem precise haberent ob labores pigno
ris: non tamen deberent computari in sor
tem: cum non proueniant tāquam fructus
ex usu pignoris vel tāq; fructus naturales
ipsi pignoris: et solū tales fructus sunt de q
bus doc. dicūt: q̄ computari debent in sorēz.
C Ad illud quod compat ministros mon
tis pietatis ministris indeorum: non opon
ter respondere: Sed patienter tolira
re pro amore Domini nostri Iesu Christi: cui
etiā ascribebant iudicē quod erat deuorator

et potator vini: amicus publicanorum: et pec-
tatorum et buiusmodi. Noster aduersarius
tamen non debuit sic prouincere in male-
dicta talia propter religionem: quia ut patet
non est equa comparatio compare pietate
charitatem misericordiam et buiusmodi vo-
ractari iudeozum: et ideo esset pessimum re-
petere dicta huius et turpissimus respodere.
CSimiliter quando insert de actu indiffe-
rente et quod circumstantia mala illuz viciat co-
cedendum est: quod in casu mortis pignora sint
pro habendo capitali suo. utrara hoc pro ex-
crescentia illorum: et sepe dictum est: et sic
est pcessus sequens est iniustitia: et non ad pro-
positum montis pietatis iustissimi et chari-
tatis. Ad illud autem quod ministri montis non
possunt recipere aliquid pro laboribus: ma-
gis quam ministri hospitalium et non est
ad propositum: cum inter ministros hospi-
talium et pauperes nullus sit contractus nec
aliqua obligatio civilis: sed tantum chari-
tas et compassio. Inter ministros vero morti-
nis et pauperes est contractus locationis. Ar-
guere autem ab obsequio omnino gratui-
to ad obsequium mereenarum non est sa-
pientis et docti viri qualiter se tenet compo-
sitor inuestigatur. Et quando insert ubi mi-
nistri hospitalium aliquando mercedeze ha-
bent: illa non erogantur a pauperibus. et
CRespondeat quod illam habent ab illis a qui-
bus conduceuntur: sic in casu nostro: ut supra
dictum est: ergo sicut ibi licet: ita in casu eti-
am montis licet. **A**d consilium autem
quod datus predictus emulus noster: Ut vi-
viam vellent tales montis sancti aduersarij
quicunqz sint illis auere charitati et pietati
pauperum: et ponere manum adiutrice pro
solutione ministrorum ipsius mortis: sed plu-
rimi inducunt alios ad tale auxilium reale
cauient tam ab expositio pecunie pro sub-
ventione cōseruante montis taqz a mor-
te immo forte ut minus sapienter dicam et
vitam non sit verum aliqui similiū in-
micantur tam sancto operi: quod ex hoc subtra-
hit portio sperata et inordinate concupita.
sed ad compositum nostrum. **A**d idem
consilium suum aliter dici potest. Incidit
enim in syllam cupiens ritare carybdim: si
enim oppositio totiens per euz facta aliquid
valeret scilicet quod ministri montis non pos-
sunt habere illa: et quia usuraria consilium suu
est iniquitatem et iniustiam continens:
quia sicut iudeus mutuans cum pacto ex-
crescentie non potest illam habere. vel exi-
gere illam usuram per quemcuqz detur: aut
per accipientem mutuum: aut per tertium
nomine illius accipientis. sic in proposito si
ministrorum merces est usuraria ut nitit pro-
bare aduersarius. ergo aut quod illa: et dentur
eis per pauperes accipientes mutuum: aut
per communitatem: aut per singularez per
sonam: semper esset usuraria. Et sic zelantissi-
mus contra usuram concedit: et ita incidit
in soueam quam fecit. Et quo dicto patet:
quod si mons padue vel mantue contineat pra-
nitatem usurariam propter solutionem duo
rum denariorum ad satisfaciendum mini-
stros: mons quoqz Verone vel Brisc: vel
tales non soluentes: non minus usurarii es-
tent. patet per iaz dicta. **E**t quando sequi-
tur quod etiā inde excusarentur dicentes quod ac-
cipiantur: et pro centenario ratione laboris. et
Responsum est similiter. Nec est verum quod
nos dicamus salarium ministrorum mon-
tis licere: quia moderatum: et iudeorum non
licere: quia unmoderatum. Sed dictum pri-
mum licitum esse in contractu montis pro
pter equitatem contentam in stipendio con-
tractus locationis. Et secundum non: pro-
pter iniustiam contentam in excrecen-
tia usuraria contractus mutui indecorum. Et
ideo canillationes sequentes in inuestiis
sunt extra omne propositum. Ut quod princeps
Mantue non potest concedere quod accepian-
tur: et pro centenario in mutuo vel quod magis
et minus acceptum in nullo vicino vel insi-
ficent ipsum mutuum buiusmodi enim alle-
gatio est amissio temporis: et inherere verbo
firat. Nam quid ad istum contractum mu-
tui montis gravitate et claritate facti contra
dicte ele. ex graui. de usur. Quid allegatus
casus de statuto affirmatio: quod mutuas ac-
cipiant duos denarios pro libra an sit exco-
municatus: certe mirandum est quod iste ho-
mo exierit materiam principalem. Mons
pietatis non contradicit ecclesiasticis statu-
tis: immo firmatur ecclesiasticis privile-
gijs. Et miruz est: quod tot excellentissimi ca-

noniste et subtiles theologi non cognouissent tantam iniquitatem: si iniquitas esset in eo prouumpit denique in aliam levitatem aduer- farius: ac si non esset memorum quid sit nota- re proximum confusiva infamia comparan- do montem pietatis mense parate mutuare ad rationes: et pro centenario: Lui tutius est non respondere. Et similiter ad illam ratio- nem qua probat ex mensa parata istuz mo- tem esse manifeste usurarium: et ad illam qd ministro montis subiaceant pene manifesto rum usuriariorum et huiusmodi: Omnia ta- lia spernantur et pro amore domini tolleren- tur respectu supra tacto. Si hec dicerentur a viro carente stimulo conscientiel vel ex igno- rancia legis dei: non esset mirandum. sed qd a viro litteris decorato: et professione religio- so stupendu est et dolendum ac plorandum. Non deat deo et ei peccat. Et hec dicta sufficiat pro- defensione et satisfactione obiectionum con- tra primam partem conclusionis. Et sic pro complemento secundi articuli principalis. Ad expeditionem tertii stillus veredus est Carticulus tertius. Quo solvantur obie- ciones facte contra secundam partem conclu- sionis principalis.

Promissuz est in divisione fa- cta in principio huius tracta- tuli: qd vis tertij articuli sta- ret in soluendo illa que viden- tur contradicere secunde par- ti conclusionis defensorum pauperuz et mo- tis pii. Que quidem pars asservet. Qd mos peditus caret usuraria pravitate. Pro hac autem impugnanda et calunianda noster ad usurarius in bello inuestiuarum premit distincione quandam de contractu mu- tui: de qua nihil ad nos: et statim nititur pro- bare contractum mutui montis esse usuraz sic arguendo. Omnis contractus mutui in quo ex speciali statuto vel pacto: pecunia pa- rit pecuniam: et hoc non suam: nec alias si- bi debitum: et est usurarius. Contractus mu- tui in casu montis est huiusmodi ex quo mu- tuantes ex speciali statuto volunt. et pro cen- tum mutuatis. ergo. et. Consequetia no- ta cum maiore et minor p3 practicis statuto- rum pro responsione huius et similiu- rationum protesto: qd me valde pudet semper

formalizate responsiones: qd oporteret re- plicare multa et quasi confundere: et iam di- cta et dicenda. Non est. n. quis tam imbecil lis ingenii: qd non percipiat statim errorum ar- guentis saltez et noticia nature montis no- stri vna cum dictis hic supra. zilbodo in pro- posito nostro de argumento facto transeat maior: et post melius limitari: et negetur mi- nor: qd statutum obligas solutionem illorum. x. non habet respectu ad pecunia mutuatam: et sic pecunia data mutuo non parit pecuniam: mo- do quo amicus arguit: sed est ad satisfacien- dum debito ex alio contractu facto: Ita qd illa. x. debentur ex debito iustitiae communitati ue que requiritur in contractu locationis: sicut illa. x. i. mutuata debet necessario restituire debito eiusdem iustitiae requisite in contra- etu mutui. Ex quo p3: qd presupponit falsuz qd mutu detur ad rationem. x. pro cente- nario. Et qd insert: qd non excusat dicens: qd mons non retinet in se illa. x. sed aliis lar- gitur. et. Adiutor qd iste cum sit arguens: ei am velit respondere pro nobis adducendo illa que non dirimus nec dicemus. Quis enim nisi satius cederet: qd licet accipere aliquid ultra sorte in mutuo: pro eo qd illud ultra assigatur alteri. Et id non est aliqz no- stru qui licitatione illorum. x. i. contractu mutui motis arguat: qd dantur alteri a mutuante. Quare non o3 qd aduersari laboret ipugna- re hoc factum falsuz ex quo non est dictu amato- ru pietatis: qd illa ratione adducatur de licita- tione illorum. x. vi iam diri. Et quando insert: Ados distribuit illa. x. et sic habuit illa ultra principalem sortem. C Respondetur qd ut supra tercium in materia mentis intelligitur ultra contractum mutui: contractus alias locationis inter ministros et pauperes: qui non est factus singulari consensu huius et il- lius pauperis: sed voluntate et consensu pu- blice potestatis: que hec potuit facere. Et id ea auctoritate qua publica potestas contra- rit cum ministris nomine pauperum et con- tractum conclusit: sic et soluit et soluere inten- dit marime ad euitanduz quacumqz suscipio- nem de inimis ne videantur defraudare de pecunia mutuanda: si ipsi met satissi- ferent suis stipendijs. Ex quo ordinato proce- su nemo bene dicit et facit sibi ius. Colligit

ergo tota pecunia, salla, r. cum centum: & simul conseruatur: licet in veritate illorum, r. mons non sit dominus n^o pteat ad illuz nisi ad soluendum ministris nomine pauperuz ibi positis auctoritate publica hoc autem non viciat contractum charitatum montis: sicut nō viciarer: qd quando reddis mille ducatos petro mutuati des eidem, r. pro solutione debiti: quod habes cum com patre & amico tuo. Discursus igitur quē p sequitur noster emulus, v. qd non excusat mons ex hoc: qd largitur illa, r. alteri, tē vanus est & falsus: qd illa, r. non donantur ministris cum ex debito eis dentur. Et certe nimium repetit dicta sua semper presupponendo fallum. Et ideo: relinquendus est iste discursus.

Tandem reuertitur ad quoddam superius dictum, v. qd ministris montis non debeatr aliqua merces: & si debetur non de sanguine pauperum. Quod si valerer argumentum oportet dicere qd vēdes rem pau peri pro qua soluenda pauper multum gravatur mortaliter peccat, p. Non est enim maior obligatio soluere rem emptam ab ali quo quam soluere operas locatas ab eode. Et ideo dicitur qd paupertas dūmodo nō fit extrema non viciat salaryum ministrorū ex quo locarunt operas suas pro denarijs vellem qd iste sic arguens disponeret suos sequaces ad assignandum certum quid pro solutione talium pauperum quorum sanguini videtur tm̄ compati: & non compatitur illum vna cum vita pauperum eorum deez a maledictis iudeis denorari. Sibi que so caueat: qd talis zelus non fin dei sententiam est periculosus: Dubitandū est qd pauperum preces & lachrime ascendent ad aures pissimi parris & clamabunt vindictam de tanta implicita persecutione.

Ad obiectio[n]em quam facit noster exercitator exemplis nostris: v. de soluendo portori instrumenti mutuanti vel notario scribēti instrumentum mutuum aliquius & huius modi Nota breuiter qd ista exempla deseruunt casu[m] montis in hoc: qd mutuanti licetum est sibi cauere de aggrauatione vel dāno emergente. Sufficit enim sibi qd libera gratitudine mutuat. Et iō Si respectu bu-

ius mutui requiritur instrumentum sufficiat qd servit de gratuito mutuo. Igitur accipiens mutuū soluat ipse notarium. Sic si mutuo tibi bladum sufficiat gratuita datio absqz grauamine mco. Eodem modo dicitur in casu montis. babentes enim publicā potestatem mutuum ordinant liberum: Sz expensas contingentes statuunt solui per aequos cipientes illud mutuum: ex quo sunt principales istius utilitatis: & sic ex pacto & statuto fit contractus locationis inter ministros & pauperes ex quo obligantur soluere. Et quando dicit in casibus & nostris exemplis Illi sunt meri portatores: In casu autē montis ministri non sunt portatores. Certe cum reverentia pueriliter arguit: qd cum sint locatores operum sufficit, tē. De portante pa nem ad domum pauperis, tē. non est ad propositum: qd ille sic portans non habet officium ad hoc: nec locauit personam suam: vt ministri prefati. Et sic dicatur ad alia sua verba: que certe nimium inordinata multiplicavit: qd non ponderant in casu nostro. Secunda ratio ad idem. Omnis contraetus mutui in quo ponitur capitale & lucru sub certitudine est vere & formaliter usura riū. contractus in casu montis est talis. ergo: tē. consequientia nota cum maiori per ea que recitat de Ric. nostro. Et minor probatur ex quo tam pro lucro: quam pro capitali volunt pignora ad securitatem. ergo: tē. Ad hoc respondetur faciliter & concessa maiore negatur minor. pro quo nota qd dicere qd capitale & lucrum securum vident mutuū debet intelligi quando illud est proprie lucrum: est lucrum illius capitalis: vel illi applicatur: aliter non valerer: In casu autē montis bene concedendum est: qd capitale ex statuto & pacto queritur: & ipsum & lucrum sit securum: fed non capitale & lucrum eiusdem cu[m] illud capitale nullum sortiatur lucrum: vt supra sepe memoratum est. Sed lucru[m] est alterius contractus a mutuo. Si cui enim licetū est mutuanti. Sibi cauere & querere pignus pro securitate mutui: Ita locanti suas operas licitum est adhibere diligentiā pro certa sua mercede. Arguere modo. Capitale mutui est securum & lucrum locationis est etiam securum: qui duo contra-

etus contingunt in casu montis: ergo contractus montis vel mutui montis est vsurarius est animi non bene ordinati sue nō rationabiliter arguentis. Ex quibus patet qd dicendum ad argumentum suum tam materialiter quam formaliter. Et quando ad hoc conuertitur ad nos provocandum dicens pecunia mutuatur in casu montis cū pacto qd non sit ociosa in uno qd parit. x. pro centenario. tē. hoc totuſ fallum z rotiens supra reprobatum: ideo nunc dimittendum.

C Ad illud quoqz quod infert: qd non omnes pauperes consenserunt pro solutione illorū. x. ministris montis fienda. tē.

C Rñsuz est supra: qd in contractu particulari requiratur voluntas particulariū contrahentibꝫ non tamen in contractibus factis ad bonū commune: z multitudinis pura reipublice: qd tunc sufficit voluntas publice potestatis: que potest statuere aliquid pro tali communi utilitate etiam contradicentibus subditis vel non expresse vel singulariter consentientibus. Et quando dicit consensus alicuius ad contractum usurarium: non excusat accipientes illam usuram. tē.

C Dicitur qd hic non est aliquis consensus in contractu usurario: sed in tractu iustissimo: z apud omnes equissimo: vt mutui z locatiois. qd. x. tē.

C Ad illud autem suum motiuu. v. qd fint illa. x. male data etiam cum consensu pauperum qd nullus inferior transfert dominium ēt rei sue in aliquid: quando est prohibitio superioris. tē.

C Qus autem prohibet qd acquiratur alienum per mutui contractum. ergo tē.

C Ad hoc non oportet respondere: qd patet falsitas presuppositi sui. Credit enim vel credere se ostendit: qd illa. x. fint lucrum mutui cum fint stipendum persone locate: z sic iuste sunt accepta: z per sequens nullo vice usurare circuoluta licet impleat soluū inutiliter super hoc.

C Tertia ratio pncipalis ad id ē hec. Dis contractus in quo reperitur lucrum ex mutuo pncipaliter intētū est vere z formaliter usurarius. Sū pcta mutui i casu montis est hīmōl. qd ē usurari. Qna nō cū maiori p dismissione usare ibi in iuctina positā. Minor pbaſ qd ibi ē lucru cū pauperes cogat dare p. x. pro centenario yltra sortem ergo. tē.

Istud argumentum certe a scipso soluitur ut arguatur sic: vbi nullū lucrum mutui ibi nulla usura: sed in contractu montis nullū lucrum mutui. ergo tē. cōsequētia nota cū maiori per dismissionem usure. Minor probata est sepe: quia in mutuo montis nulla proprie ponitur ex crescentia: et quo simpliciter reddit. ioo. ducati mutuati z illa. x. nō sint data respectu mutui: nec mutuans largiatur ea in iustis: mo soluit ex debito nomine pauperis: z ideo non est proprie lucru sed p̄mū laborum: non montis mutuā tisſed ministrorum propter locationem p sonarum suarum. Quare tē.

C Ad aliam suam simplicitatem quando dicit: qd ministri lucrantur ex mutuo tamqz ex causa efficiens. ergo est ibi usura. Reſpo. i. qd mutuum non est proprie causa efficiens illius lucri: si illa. x. lucrum s. n. sed sunt occasio sine causa sine qua nō sed admisso qd sit causa efficiens: quomodo sequitur: ergo est usura. Non enim sequitur. princeps donat mille saccos gran: sed vult scribam signare nomina quorūcumqz donatariorū notarius scribit sequitur ne qd precium scribe datum a donatariorū sit iniustū. certe nō sicut nō sequitur princeps mutuat illos milles saccos: petrus soluit vectorem portantem unum saccum ad domini. ergo preciuſ vectori datum est usura. Et tamen istis casibꝫ donatio z mutuum essent causa illius lucri Ita in calu nostro non est usura accipere p̄ciū locate persone vel locatarum operarū lī ista locatio sit occasionata per contractu mutui: vñ nō cōfigat sine tractu mutui qd tē. Quod autem satigatur probare: qd in contractu mutui montis est tale lucrum intentum per hoc qd ministri protestantur accipientibus mutuum de interesse soluendo: est potius ad oppositum qd ad propositum suum. Nam ex quo postulantur illa. x. nomine iteresse: mō quo ipse arguēs occidit. qd nō noī lucri satis. differunt iteresse z lucru: ita qd modus quo arguit ipse amicus: iterim z annullat argumentum suum. Sed adhuc dicatur ad idem motiuū: qd ex tali petere. decem per ministros vel protestari non arguitur lucrum montis mutuantis: sed ca vere que est iusta: vt usuz est supra. Et dato

q; pauperi offerenti redditionem mutui sed non solutionem illorum decez nihil darent ipsi ministri montis: hoc non est propter defectum lucri habendi ab ipso paupere: s; tñ q; ipsi ministri non possunt contrahire statuto volenti: q; sicut mutuum est liberum i. sine omni excrescentia: ita sit cantum a danno quo decrescat et minuitur: et tandem annulletur: q; esset si ex sorte principali deberet solui stipendum officialium. In hoc enim monte datur mutuum: quod non est mera distractio pecunie: s; sine omni redditione: et non datur elemosina que includit liberam donationem. Et sit p; q; propter repulsam datum alicui non habenti unde soluat locatas operas ministeriorum: non probatur cupidas lucri ipsius montis. Et quando replicando instat amicus noster. Ex quo pauper in magna necessitate non subleuat: q; non h; unde soluat illa. r. ergo mutuum montis non est ad subleuationem pauperum. r. c. Respondetur concedendo q; mons pietatis non est indifferens vel generalis subleuationem pauperum: s; est subleuationem pauperum limitata: ut puta illorum q; cupiunt accipere mutuum et habent unde soluat ministeriorum mercedem. Ita q; non est mons donativus: s; mutuum: et respectu habentii unde soluant ministerios. Unde sicut non valeret: Non est subleuationem pauperum nolentium mutuum. i. o. ducatorum pro uno quoq;. ergo non est subleuationem pauperum: sic non valet: non subleuat pauperes quocunq; indigeant et non habentes unde soluant illa. r. ergo non subleuat pauperes. Petatur ab isto zelatore diuine legis. An valeret argumentum hoc. Indulgentia non remittit peccata Joannis vel petri iacentis in lecto posito calu q; indulgentia soner: q; intranti in talem ecclesiam conferatur indulgentia plenaria: ergo indulgentia hec absolute non remittit peccata. Certe nimis ac nimis decipitur homo iste: ex quo credit infamare monum sanctum: quia non donat libere: vel q; non mutuat indifferenter: vel cu mutuo dato non solvit. r. pauperibus et huiusmodi. Ut per q; inciperet ipse noster emulus cu suis complicitibus vii hac charitate q; et propriis pretiis et redditibus solueret ministerios monus: ut mutuum montis pietatis esset abs-

oluta subleuationem pauperum: Ex quo illa. r. ita nos reddit eis erosos: q; publica scriptura et declamatione solemniter affirmat nos fautores usurarie prauitatis: de quo non valde contrastamur: nisi quantus ex hoc minuitur fraterna dilectio et pauperum erarium. Ad illud ultimum quod obicit montis inimicus videlicet ex circumstantia vel fine ultimo non excusari mutuum ipsius montis: q; sit usura mutuat. n. iste mons pauperibus ut ratio sui mutui recipiat. r. pro centenario ad dandum ministris. Adodo ista circumstantia. s. ut dentur illa. r. ministris non tollit a monte viciu usura: sicut si aliquis mutuaret ad rationem. r. pro centenario vi illa. r. daret pauperibus: hec circumstantia non excusaret ab usura. Ad hoc ultimum admissa distinctione de fine remoto et propinquio. C. Respondetur: q; dicta sua de fine ultimo non excusante. r. nihil nocet contractui pri montis: nec exempla allegata sunt conformia huic sancto contractui. Quod ut clare videatur accipiatur verba formaliter cōpositoris libelli. Dicit. n. sic pari modo dicamus de isto monte qui mutuat pauperibus ut ratione sui mutui et ex pacto recipiat ab eis. r. pro centenario ad dandum postea ea ministris. hec ille in inuestigacione formaliter. In quibus verbis p; non parvus error auctoris iponentis q; mons mutuat: ut ratione ipsius mutui recipiat pro centenario decez a pauperibus: quod est falsus. Adutum enim ut mutuum non est ratio quare exigantur illa decem: sed est tantum causa sine qua non: ut dixi supra. Et accedit mutuo q; illa decem exigantur sicut accidit contractui locationis istorum: q; sit facta locationis personarum ad obsequia aliquius mutui. Ergo sicut non viciatur nec variatur contractus locationis qui contingit circa obsequia prestita in aliquo contractu mutui: ita non viciatur contractus mutui in quo contingit etiam contractus locationis illa. ergo decem aut sunt lucrum aut sunt stipendum competens et iustum pro contractu locationis: non sunt finis principalis nec remotus mutui: ut mutuum est: cum mutuus de ratione sua formaliter non intendat nec recipiat illa decem sed tantum intendat subleuationem pauperum ut finem principalem.

Et ideo distinctio data ab aduersario non est ad propositum de muro. in quo accidit decem prenomina; et sic illa decem non sunt lucrum usurarium: ut imponit falso nobis prefatus noster exercitator. Stat ergo veritas et pietas montis. Quare.

S J N I S.

CExplicit apologia sancti montis pietatis Veneradi. **P. S.** Ludouici de la turre: contra quendam emulum scribentem inuectivam contra ipsum montem pietatis mantuanum.

Epistola Venerandi. **P. S.** Philippi de rotingo ordinis minorum obseruantie ad Reverendissimum dominum. **D.** Ludouicum de gonzaga Marchionem et electum Mantuanum: super confutacione questione cule contra montem pietatis.

Reverendissimo domino. **D.** Ludouico de gonzaga Marchioni electo Mantuano frater **P**hilippus de Roringo **M**antuanus seraphici ordinis **M**inorum obseruantie minimus et pauperculus virtusq; hominis perpetuam solitatem. Anno proxime superiori Reverendissime. **d.** frater **L**udouicus **T**urrita ordine minor vir doctissimus: cunctos montis pietatis **M**antiani hostes uno suo opusculo aduersus calumniatorem percussit repulit stravit. Verum quia confusione non sunt confusi et erubescere necierunt: apposuit iterum quidam perniciose erroris sectator surgere questione edidit: addidit questionem intercuit ambages: conglomerauit auctoritates involuit sententias sermonibus imperitis et in his se vincere posse confidens iteratum ausus est congressum exposcere. Compulsus sum amicorum precibus pietatis amore veritatis zelo hunc goliam tenetem bastam et clipeu sed inermi capite crudelitatem magna minantem exprobantem quoque ac maledicentem exercitui dei viventis. David parvus impetrere: ut in nomine domini in funda prostratus et lapide suo truncatus gladio: opprobrio et timore sublato pacem reddat israel quam turbauit. Provinciam hanc quod plurimis familiaribus negotiis et domesticis impeditus assumpsi et

eo libenter quo tue Illud. morem gerere voluntati non ignorauit: Que elapsis itaq; mensibus paterna suastione et ratione multiplici meum ad eam capessendam animum accedit. Questiunculam itaq; contra montem pietatis que cunctas aduersantium argutias omnes eorum conatus et vices breui sermone complectitur in presentiarum aggrediorum dignissimae pcello. Unde in primis falsas ibi conclusiones insertas fusiles ad eas rationes adductas philosophorum theologorum et canonum sententias inepit apopitas. Postremo invalida ad nostrorum argumenta responsa prijs studijs ipso pietatis auctore fauente: qui sapientiam prestat parvulus. Questionem magnam longam verborum vanitate refertam et utili labore conditam: quam multis propositionibus complet: que non propositum: sed magis oppositum sui erroris ipsa veritate: id faciente sane intelligentibus ostendunt vitande prolixitatis gratia pretermitto vel qz. **S.** Ludouici. Turrite opusculo satis abunde pessunda sit: vel quia ex confutacione questiuncule infra adeo apte tota vis eius extinguitur: ut non modo apud doctos: quibus vel particulam sui erroris tot theo. sententijs philosophorum dictis canonum et doctorum testimonijs inani studio congregobatis persuadere non potuit veruz et apud mediocrem populum: que terrere creditur horrendo viure vocabulo eius insanabilis isania nota fuit. Accipe igitur Reverendissime. **d.** confutati onem banc tali eam vocabulo appellare libertudo: tuo celebri dicatam nomini: et post tot theo. iuris virtusq; pitorum demum ipsius sacrofante sedis apostolice testimonia nimis credibilis in ea iusticiam integratatem sanctitatem montis nostri contemplare: temeritatem. falsitatem. priciez questiuncule illius ituere. Letare et exulta satis tuis auxiliis fauente magnanimo principe **M**archione nostro agnato tuo assidente summi auctoritate **P**on. diuina insuper gratia protegente montem istum pietatis preconio Seraphici ordinis plaudetibus cunctis pietatis amatoribus in grege tibi credito sum pisse principium: et in dies magis frustra circulatrantibus emulis suscipere incremē

tum. Accingere solita pietate et calamantiam
rabiola mendacia surda ut dicitur aure pre-
teriens pietatis monte soue quem plana-
sti. Ademini se debet euangelicu illud. Bea-
ti misericordes: quoniam ipsi misericordia-
m consequentur. Et illud apostoli. Pie-
tas ad omnia valet promissionem habens
vite: que nunc est et future. vice nature tue
dotem vice progenitorum tuorum consue-
tudine: vice magnis sumptibus parta vir-
tute: que te et predicablem populis reddat:
et cum defeceris in hoc seculo in eterna ta-
bernacula introducat. Am. Optie vale prie-
pater: et prolapie ornamenti: et pro lege fe-
lix. Ex sacro conuento sancti Fracisci Wa-
tuc. iij. Kl. feb. i. 493.

Confutatio questiuncule contra montem
pietatis Adantanum studiorum veneradi. P.
G. Philippri de Rotting Adantaniani Se-
raphici ordinis minorum obseruantie ella-
borata ad Reverendissimum dominum. d.
Ludouicu de gonzaga Marchionem et
electum Adantanum feliciter incipit.

Questiuncula contra montes
pietatis adducit primo que-
dam argumenta pro monte
secundo ponit tres conclusio-
nes tribus rationibus tripli-
cata: mutuas cum suis corolaris tertio
solvit argumenta pro parte montis adducta.
Confutatio questiuncule. Primo addu-
cit questiuncule conclusiones cum suis ra-
tionibus quas et ad nibilium deducit. Se-
cundo insert ex dictis sua corolaria. Postre-
mo evacuat responsiones ad argumenta.
Questiuncula prima conclusio. Contra-
ctus mutui quam facit mons mantuanus
cum pauperibus est puerus et illicitus. **R**e-
spondeo oppositum contradictorium huius
conclusionis est verum. Igitur conclusio
falsa. consequentia tenet per legem contra-
dictoriorum. Antecedens manifestum fieri
ex confutatione trium adductarum ratio-
num ad ipsam conclusionem quarum pri-
ma est ista omnis contractus mutui in quo
finis proximus et immediatus est malus est p
uerus et illicitus. Sed contractus de quo
est sermo: est huiusmodi: ergo est puerus et
illicitus. **A**d hanc rationem respondeatur

data consequentia cuz maiore negando mi-
norem. **A**d probationem. Illud quod ac-
cipitur ultra sortem. s. vnum vel duo pro li-
bra quolibet mense est finis proximus et im-
mediatus huius contractus a quo sine ille
acus haber spem. **R**espondetur qd nihil
ibi accipit mons seu communitas mutuas vi-
tra sortem mutuatam: ut liquido p5 habeti
non nicticoracis oculos sed aquil. Nec ve-
mendoso affter aduersarius finis principa-
lis mutui in contractu nostro est acceptio
duorum denariorum vel vnius. Nec ideo
mons principaliter mutuat: ut pauperes sol-
uant. Quis. n. est tam erhausti capitis: ut si-
bi persuadeat ad hoc intentum principalis-
ter monte: ut pauperes officialitus soluat.
Ridendum certe huiuscenodi hominez ne-
mo non afferet. Non est ergo finis princi-
palis motis nostris lucrum nec acceptio vi-
tra sortem: nec finis proximus et immediatus:
nec etiaz finis remotus: qd nullo modo
finis. Finis autem proximus et obiectum a
quo actus noster habet speciem est transla-
tio gratiosa dominij pecunie sue translata
dominium gratijs ipsius pecunie cu prate
repetendi sortem. **V**nde et nunti speciem et
nomen accipit. Finis etiam gratia cuius si-
ue finis causa proximus est pia pauperum
subleuatio ob quod et pietatis vocabulz in-
duit qd vnum quodqz a fine denominari in
stz est. ij. de anima. sunt etiam alij fines re-
motiores. **E**xterminatio usurparum. con-
fusio fautorum. bonu cõe. Salus animaruz: et
ultimo diuina gloria: qui omnes fines sunt
liciti. iusti. et sancti officiales tñ inibi auctor-
itate publica instituti: cu utiliter gerat nego-
cia pauperum: ut optimè experiri qui tre-
nisi non laborant mercede publico iudicio
sibi debitam a pauperibus recipiunt vel ab
his quorum interest publico mädato in his
ipsorum pauperum curam gerere. De sba
tamen eorum quoz utilitatibus sine frau-
de consulunt. Nec murum. Quis enim mi-
litat suis stipendijs vñquam. i. cor. viii. Di-
gnus quidem est mercenarius mercede sua
lux. Quare illa duo vel vñ sunt finis ipi-
us locationis proximas a quo ipse actus et
specie et nomine locationis sortitur. Ex quo p5
q tam dictum pbi: scilicet et ratio eori que

sunt ad finem sumuntur ex fine: quaz,s.Tho.
p nobis rōnē destruit aduersarij: qre,tc.
¶ Secunda ratio ad cōclusionē talis ē. Qis
pectus mutui in quo puerit natura ipsius
mutui: est puersus et illicitus contractus de
quo supra ē bñōi. ergo,tc. Ad hāc rationē
similiter data cōclusionē cu maiori negat
minor. ¶ Ad probationē. Qis cōtractus mu
tui in quo aliquid exigit vltra sortē est i quo
puerit natura mutui. Sz iste tractus mu
tui est i quo aliqd exigit vltra sortē. ergo,tc.
¶ Rñdet negād iterū minorē: qz in cōtra
ctu mutui de quo supra nihil accipit mōsvl
tra sortē: vt inaniter vocerat aduersarij.
Mec qzqz noīc mōti pp mutui: vt dictu
est: z p̄ per euidentiā facit. Statutū enim ve
p̄ scienti legere: nō dicit q pauperes soluat
aliqd mōti sed tantū officialibus: quare,tc.
¶ Tertia ratio ad conclusionē talis est.
Qmnis contractus mutui qui est contra
preceptum diuinum est puersus et illicitus.
Talis est contractus mutui mōti. ergo,tc.
Ad hanc rationē p̄formiter respon
do negād minor. ¶ Ad probationē. ¶ Re
spondet q auctoritas leui.xv. Me acci
pias visuras a fratre tuo: nec ampli⁹ quā de
dili. Et deu.iii. Nō fenerabis frati tuo
ad visurā. Et quecūqz auctoritas veteris te
stamēti nō est cōtra nos nec auctoritas euā
gelij.lu.vi. Autuū date nihil inde sperātes
culpat mōte nostrū: qz vt dictu est mōs seu
cōitas mutuās nō granat in aliquo paupe
res accipiendo aliquid vltra sortē: nec plus qz
dedit: Ideo nō facit cōtra preceptū. Quod
autē notat inde.i. ne ratioē mutui: nec ratio
ne alicuius naturaliter regulariter et insepa
biliter sibi annexi. tc. Quicquid sit de dicto
pro nūc nō est curandū. Videbit. n.in eva
uatione respōsionis ad.i.arg. ¶ Responde
et q locationis tractus et pignoris. tc. qui
inibi pp mutui exercētur pp quos illa duo
vel illud vnu accipiūt officiales nec natura
liter nec regulariter nec inseparabiliter mu
tuō ānectunt:z mere' accidētāliter. Et mirā
da insania oppositi sentiētis: quasi nō pos
sit esse: nec sit cōtractus mutui sine cōtractu
locationis pignoris. tc. De quo qd asseren
dū sit cui⁹ vis sane mētis iudicio relinqua
mus. ¶ Ex dictis itaqz p̄ cōclusionis falsi
tas: qz nec finis primus et imediatus cōtra
ctus mutui in monte Mantuano est puer
sus et illicitus sed iustus et licitus cōtra pri
mā rationē. Nec in eo puerit natura ipsi⁹
mutui: sed servat cōtra secundā rationē ē quo
qz bz diuinū p̄ceptū tā veteris quā nouite
stamēti. Et sic iustus et iustus tā tertia rō
nē. Et p̄ hñs tā auctoritates sacre pagie q
canones tā dicta thco. quā philosophoū in
epre apposita: cū nō p̄posito aduersarij de
seruant sed oppōsito.

¶ Eisdez questiuncule secunda conclusio.
Talis contractus est vere et formaliter visu
rarius et nō immunis ab omni visuraria prau
itate. ¶ Respondeo. Oppositū cōtradictori
um buius cōclusionis est verū. ergo ipsa est
falsa. Tenet cōsequētia ut supra. et antecedēs
palā siel in defruēdo eius. i. rationes qua
rū p̄ima est ista. Qmnis cōtractus mutui
in quo ex speciali statuto vel pacto: seu alia
obligatione p̄cedente ratione mutui vel ra
tione alicuius sibi naturaliter et regulariter
ac inseparabiliter annexi pecunia parit pecu
niā est vere et formaliter visurarius et non
imunis ab omni visuraria prauitate sed iste
contractus mutui qui est in proposito est bu
iūmodi. ergo,tc. Ad hanc rationē respon
detur data cōsequentia cuz maiore p̄o nūc
negando minorez. Et cum probatur. Quia
cerrum est q communitas vel mons iste si
ue isti mutuantes propter speciale statutum
quod sic eis disponit: et etiā ex pacto quod
cum pauperibus faciunt accipiunt a pau
peribus ratione mutui vel saltez ratione ali
cuius naturaliter vel regulariter annexi et ce
tera vltra sortem mutuatam quodlibet mē
se duos denarios vel vnu. ¶ Responde
tur qz ne mons seu communitas mutu
ans ratione mutui. et cetera. nec ex statuto:
nec ex pacto nec ex facto accipit aliqd a
pauperibus: nec petit nec querit nec cupityl
tra sortem mutuatam: nec quisquam nomi
ne montis. Et miror valde horum tardita
tem: vt non dicam proterviā assentium
montem recipere ratione mutui duo vel
vnu: cum hoc sit manifeste falsuyt dictū
est Legat statutū: si legere sciunt: et videat si
nō hñt oculos vtrū statutū dicat q paup
es soluat mōti: an officialib⁹. Agiat aures sur

das et audiunt: an pacta siant inter montem
et pauperes an inter officiales et pauperes.
Et cum aperte inuenient statutum decer-
tere illa duo vel unum officialibus: et non
monte et pacta de illis esse inter officiales et
pauperes vel presidentes vice pauperum et
nullus pactum inter montem et ipsos pau-
peres vel presidentes vice ipsorum: nisi tan-
tum de re habenda sorte: et nihil ultra sciunt
se cecos habentes oculos et surdas haben-
tes aures. Pecunia igitur in proposito non
parit pecuniam: sed labor optat premium et
parit mercedem. Et ad id quod addit non ob-
stat. Si dicatur quod illa duo: vel unum proue-
niunt ex locatione operarum domorum et
huiusmodi. Dico quod primo obstat: quod ex illo se
quitur quod contractus mutui est gratuitus qui
versatur inter mutuantem et mutuo accipi-
entes: et contractus locationis innomina-
tus. et sunt mercenarii: qui versantur inter
officiales et mutuum accipientes vel presi-
dentes vice ipsorum: qui gerunt utiliter eo-
rum negotia auctoritate publica seu princi-
pis. Et quod opponit mutuum ibi esse cau-
sam per se illius unius vel duorum et non
causam per accidentem et sine qua non interi-
mendo hoc dictum. C. Respondeo quod mu-
tuum omnino est ibi causa per accidentem oc-
casionalis et sine qua non illorum duorum
vel unius. Occasione enim illius mutui in-
troducunt alij contractus ibi puta locatio-
nis pignoris innominatus. et. Quia enim
mutuum dans vult esse securus de rehabe-
da sorte sua integra sine diminutione pacisci
et absq; litibus et expensis quod licet. Ideo
alij contractus ad hoc introducuntur qui et
optime deseruunt primo necessarij sunt at-
ta malitia multa hominum modernorum.
Et quod adducit de s. Tho. in. iii. par. sum.
di. i. q. i. ar. iii. questiuncula prima: quod causa si-
ne qua non est causa per accidentem si nihil ibi
omnino operetur. Si autem ibi aliquid ope-
retur est causa per se: ut etiam dicit philo-
phus. v. metba. C. Respondeo quod hoc ultimum
addit de capite suo: quod nec s. Tho. nec philo-
sophus id asserunt: quod si aliquid ibi operetur
sit causa per se. Aperiens enim senectaz est
causa per accidentem illuminationis domus
et stragens trahit est causa per accidentem. Def

census grauis finis philosophum. viii. phi. e
Sco. in. ii. sen. di. xxv. q. vniuersitas in responsio-
ne ad pe. argumentum pro opinionibus et gene-
raliter finis omnes. Et tamen inter quod aliquid
ibi operetur: quod remouet prohibens: operari
ergo aliquid non excludit omnino causam
per accidentem: nisi sane intelligatur. s. q. attingat
seu influat finis propriam formam: et ex in-
tentione principaliter: in effectum cuius po-
nitur causa: quod hoc bene excludit causam per
accidentem finis Sco. in. i. sen. di. ii. p. i. q. i. Et
phi. ii. physico. Cum in contractu montis
nostris ipsi mutuum nec operetur: nec co-
operetur finis propriam formam ad receptio-
nem unius vel duorum: nec intendat princi-
paliter illam: sed ipsa locatio ut etiam dictum
est sequitur contra aduersarium: quod est soluz
causa sine qua non et causa per accidentem et
occasionalis et non causa per se. Ad confir-
mationem quod causa per se augmentata au-
gmentata per se effectus finis. s. Tho. i. fe. q.
lxxv. v. ad pm. Et i isto tractu augmen-
tata vel diminuta pecunia in mutuo augmen-
tator vel diminuitur lucrum unius vel duo
rum. et. C. Respondeo quod non soluz augmen-
tata causa per se. et. s. z. etiam quod augmen-
tata causa per accidentem augetur effectus. Ad
maiorem enim vel minorem optionem ipsi
us fenestre: sequitur maior vel minor illu-
minatio domus. Et ad maiorem vel mino-
rem approximationem calefactibilis ad ipsius
ignem sequitur maior vel minor calefactio
Et cum aperio fenestre et approximatio ad
ignem sint cause per accidentem: ut dictum est
supra: Arguere ergo. Augmentata causa vel
diminuta augetur vel diminuitur effectus:
ergo est causa per se: est fallacia consequen-
tis. Argumentum quoque per modum adductum
a simili de habente pignus apud indecum. et
cetera quod aduersarius conatur infringe-
re egregie militat: quia sicut ille absq; vicio-
visure pacisci potest de interesse pro indeni-
tate seruanda finis Sco. s. Tho. et omnes.
Ita iste pacisci potest cum his qui negotia po-
puli gerunt et ei utilitati student accedere pri-
cipis auctoritate: quod pecunia sua mutuo det
cum securitate rehabedi sorte sua integrum paci-
scire sine litib; et expensis. Ad quod exequendum
ipsi deputati ad negotia populi conductum

operarios statuentes cis iustam mercedem
q̄ soluunt de bonis ipsius populi facta diui-
sione secundum iusticie equitatem: vt sit in
alijs collectis que imponuntur populis et iu-
sti pro communi utilitate. Cum ergo simili-
tudo non currat quattuor pedibus seu rotis
in Sco. sufficit ad cōcūncendū aduersariū
similitudo quantum ad hoc q̄ sicut ille iuste
potest sibi cauerene propter suum mutuuū
dispendium patiatur: ita et iste nec ille acci-
pit vsuram ut vsuram: nec iste accipit vsurā
qr nihil accipit ultra sortem suam. Quia de-
re muta hiant labia dolosa: que locuntur ad
uersus iustum iniquitatem in superbia et in
abusione. **C**Secunda ratio principalis ad
cōclusionē talis est. **O**nus contractus per
quem aliquis de iure dicitur et coniunctur
esse vsurarius manifestus est vere et forma-
liter vsurarius: sed iste cōtractus de quo su-
pra est ille ergo. **r.c.** **A**d hanc rationem da-
ta consequentia cum maiori. **R**esponde-
tur negando minorem. **E**t cum probatur: q̄
illāmet formam tenent iudei vsurarij mani-
festi per quam coniunctur esse vsurarij
manifesti: tenet mons noster. hoc negatur.
Ad probationem iudei et vsurarij manife-
sti tenent banchum seu mensam paratam
officiales cum libria pignora et duos dena-
rios. **r.c.** **E**ta faciunt officiales montis. er-
go **r.c.** **R**espon. probatio hec vere magis
ridenda est q̄ soluenda. **E**x hac sequeretur
q̄ campsores qui tenent banchum vel men-
sam paratam officiales. **r.c.** et accipiunt dnos
denarios pro floreno. essent vsurarij: quod
est manifeste falsuz: ut tamen ei aliqualiter
defferatur. **R**espondetur q̄ dicta proba-
tio adducit non causam pro causa. Iudei. n.
et manifesti vsurarij non coniunctur esse
vsurarij: qr teneant banchum officiales li-
bros. **r.c.** nec ista sunt que dent formam cō-
tractui vsurario: sed quia recipiunt ultra sor-
tem mutuaram ratione mutui principaliter
duos vel tres: et ista acceptio est que dat for-
mam contractui vsurario: et non mensa vel
libri vel pignora vel solutio operarum. **r.c.**
Modo in contractu montis non sic est. na-
mons mutuans nihil accipit ultra sortem
suam sed tantum officiales locans: nec ra-
tione mutui sed ratione locationis ideo in

monte considerantur opere et expense: et il-
lis statuitur iusta recompensatio. Non au-
tem recompensatur mutuo nisi tantuſ foro
sua integra quod et det fieri. Si obiciatur:
Quid si inde et vsurarij haberent respectu
solum ad expensas quas faciunt in famulis
domibus. **r.c.** et id tantum acciperent: et nihil
ultra ratione mutui nisi tantuſ sorteſ? **C**Re-
spondeo q̄ non essent vsurarij. Si cōtra: qr
istud asselerere esset aperire viam vsurarijs.
Respon. q̄ hoc esset claudere: qr nemo ni-
si pietate motus vellet pecunia suam sic ex-
ponere. Et si fingeret se sic exponere: labora-
ret fraudibus: vt haberet ultra sortem et ex-
pensas: Idco non esset primitus passim
iste contractus propter radicem omnium ma-
lorum cupiditatē: que opinet marime te-
poribus his. In nostro autem monte non
potest esse fictio sive fraus: cum alijs sint mu-
tuantes alijs seruientes seu locantes sint eri-
am presidentes viri granes: docti et conscia
titani religiosi quaz seculares: qui vices po-
puli auctoritate marchionali et pötticali ge-
rentes et eius comodis consulentes inuigi-
lant et superintendunt: ne quid contra ordi-
nationes sanas et sanctiones sanctissimas
per summum pontificem approbatas con-
firmatas: et roboratas attenterū statuentes
mercenarijs iustum mercedem qua conten-
ti nihil aliud petat seu accipiant: et quicquid
superest: totum est mutuo accipientium: et
illis equaliter redditur ad beneplacitum te-
pore opportuno. Examinantur quoqz li-
bri officialium et eorum computi pecurrunt
per viros in his peritos non suspectos
sed bone fane. Et ita cuncta procedunt ut
de difficulti fraus possit oriri: vel ora non co-
peri: hec minime habetur apud iudeos seu
vsurarios id eo rōrum forma longe: immo
ab illa montis nostri est penitus aliena. **C**ū
ergo faciat iudicium et iusticiam: ut quid ca-
lūniantur cum superbi.

Tertia ratio principalis est talis. **O**nus
contractus mutui qui est vsurarius ex inten-
tione et forma est vere et formaliter vsurarij
sed iste contractus de quo supra est hu-
iusti modi ergo. **r.c.** **A**d hanc rationem da-
ta consequentia cum maiore negatur mi-
nor: et eius probatio: qr. sc. est eiusdem forme

specifice cum contractibus usurariis qui
contractus sunt usurarii ex intentione et for-
ma: que est replicatio superioris: quod iste pau-
per homo nescit implere chartam nisi idem de
cies reperiendit eadem facilitate contineatur
qua probatur. Non enim ex intentione et
forma est modus noster usurarius: sed magis
iustus et pious. ut abunde deductum est in re-
sponsione precedente: et optime per pictatus
amatorib[us] licet iudeo[n]i et usurarii fauto-
res hoc non videant. Nec mirum. Excep-
uit. ne eos malitia eorum: ut non videat: que re-
cta sunt. Nam aliquid peruenit ipsi monti-
mutuatis: nisi tamen pars sua: ut milies dictum est
et facti evidenter: que nulla potest tergiuersa-
tione confundi videntibus manifestat. Illa
duo vel unum que colliguntur ex statuto de
bonis mutuo accipientium non ratione mu-
tu: sed ratione locationis distribuunt officialibus pro mercede iusta operari et expen-
sarum per presidentes montis: qui eos con-
durerunt nomine totius populi auctoritate
principis. Nec hoc est probare necesse: quod per
expresse per ipsius benedicti motus irrepre-
hensibilis sanctiones. Nec facit contra illud.
ij. p[ro]p[ri]et. et. va[ri]et[er]. q[uod] causa per se est que in-
fluit in effectum qua potest ponitur effectus
sed magis pro nobis: quod mutuum non influit in
lucrum: sed sola locatio: nec propter mutuum
ponit lucrum: ut dictum est: quod illud mutuum
dans non lucrat sed propter locationem: et
nisi esset locatio: et nullum esset lucrum. Si tamen
lucrum dicendum est id quod redditur opera-
rio pro mercede vel locatori pro locatione:
quod dicitur non potest: nisi valde improprie: ut
per intelligentibus vim vocabuli. Adutuum
ergo est causa per accidentem et fine qua non loca-
tionis in motu et per dominum lucri: Ipsa autem
locatio est causa per se. Dictum est autem: quod
non inconvenit augeri aliqui effectum aucta
causa per accidentem: et diminui diminuta: ut
exemplificatus est de aprione fenestre: et ap-
proximatione ignis maiore vel minore: ad
quam sequitur maior vel minor illuminatio
domus maior vel minor calefacio calefa-
cibilis. Causa tamē seu ratio quare augmenta-
tio mutuo augmentatur pensio non ipsis
officialibus qui semper habent statutā mer-
edem correspondentem operis et expensis

ad arbitrium bonorum virorum sed ipsis
sollicitibus: quā aduersarius non valet attin-
gere est equalitas iustitiae distributive: ut col-
lecta necessaria pro dicta solutione fienda
ipsis officialibus equaliter sibi proportione
distribuatur inter mutuum accipientes: ve
sibi illam regulam de reg. iur. li. vi. qui sentit
comodum sentiat et onus. Et qui maius co-
modum: maius onus: Tertia regulā topicā.
Sic simpliciter ad simpliciter ita magis ad
magis. Diminuetur tamen pensio ipsis soluen-
tibus aucta pecunia montis: Ita ut qui nū
solvent unum postea solvant dimidium.
et: et cum maior mutuo ita ut augeatur mu-
tuum: et diminuat pensio: etiam: cu[m] prolo-
gatione temporis: cuius oppositum accidit
in contractibus usurariis. Nec mirum: quod
illa duo vel unum non proueniunt ratione mu-
tu: nec prologatione temporis: ut opponunt
aduersarii: sed ratione operarum et expensa-
rum quas debent rationabiliter solvere per
proportionem illi qui mutuantur. Ad illud
quod addit per lucrum est intentum principa-
liter: quod tunc principaliter lucru intenditur
quando sine lucro: quis non mutuaret sibi
docto. Dico quod ex hoc habeo propositum co-
tra opponentem: quod mons noster mutuans:
cu[m] non intendat lucrum principaliter immo
ne secundarie: quod nullo modo intendit lu-
crum nec accipit lucrum immo detestatur
lucrum sed solum querit rehabere sortem
suam integrum pacifice sine litibus et expen-
sis quod igitur et bene non sit usurarius sed pi-
us et sanctus. Antecedens a deo per experi-
entiā clarum est: quod nisi animū malignis non
potest dubitari. Quid. ne mutuatis de solutio-
ne duorum vel unius: Nam enim ut impite fan-
tasticatur aduersarius mutuās non mutua-
ret: si pauperes non solueret illa duo vel unum
dummodo ipse esset securus de rehabilita sorte
sua integrā pacifice sine litibus et expensis.
Si enim officiales vellent gratis fiduciabe-
re et gratis exponere operas suas et expensas
vel si alii a pauperibus vellent pro dictis sol-
uere nihil ad mutuantem. Non ergo inten-
dit mutuans: quod officiales habeant mercede
vel non habeant. quod pauperes soluat vel non
solvant: vel alii pro ipsis nec de huiusmodi
curat: sed tantum de rehabilita sorte sua ut

supra. Quae de re patet q̄ dicti sunt doctoruz adductum cōtundit pro nobis caput inimi ci. Officiales ergo seruientes sunt illi qui intendent illa duo vel vnum pro mercede sua et qui faciunt pactū de illis recipiēdis: et qui afferūt se nullo pacto velle ibi exponere operas suas nisi in sperz etiam de iure condigne retributionis et quibus statutum decernit iustam mercedem ut quis(nisi bubalem caput) p̄cipere potest. Presidents etiam qui stant ibi pro pauperibus quorū vi ces gerunt: et quorum viabilitibus student. Institutores quoqz et ordinatores ipsius montis: qui in omnibus et per omnia insistunt relevationibus miserabilium personarum docti doctrine gratia: docti experientia optime norunt: quid expediat pauperib⁹ in hoc contractu consideratis considerandis his miseris temporibus quibus refrigescit charitas seruet cupiditas simpliciter melius est vinum aqua in casu tamē infirmitatis potior est aqua vino. Qui habet aures audiendi audiat Matth. c. xiiij. z. c. xi. Luce. c. viii. et cap. viiiij. qr. z. patet igitur ex dictis factis permisit conclusionis aduerse q̄ talis tractus sit formaliter usurari⁹ q̄ nec ex statuto montis pecūnia part pecunia. Nec ex pacto seu obligatione: nec ex facto mōs mutuans ratione mutui accipit aliquid ultra sortem. Nec aliquis nomine montis contra primam rationem. Et qui oppositum assertu tanquam proterius magis indiget sensu quam verbis. Nec ex contractu talis mutui quem facit mons cum populo vere et de iure posset aliquis coniuncti esse usurari⁹ sed magis curialis et plus contra secundam rationem. Nec forma quam tenet Mons est similis forme: quam tenent inde et usurari⁹ per quam coniunctur esse usurari⁹ contra tertiam rationem. Et qui dicunt oppositum: magis dolent de ad inuentione talis forme: per quam ita mirabiliter comprimitur et destruitur voracitas usuraria. Per omnia benedictus dñs qui non dedit nec dabit sua benignitate hanc formam seu montem hunc in captionem dentibus eorum: Ipsi peribunt: Mons autem permanebit: quia cum non ex hominibus sit opus hoc sed ex deo non poterunt

dissoluere. Adiutoriu⁹ enī eius in nomine domini qui fecit celū et terrā. Auctoritates quoqz adducte per ipsum aduersarium sunt gladius in manu frenetici quibus magis se ferit et securiozem reddit oppugnantez. Videntes videant et indicent.

C Eisdem questiuncule tertia conclusio. Officiales montis mantue non possunt. excusari a peccato. C Respondeo. Oppositum cū cōtradictoriū huius conclusionis est verum ergo conclusio falsa. tenet consequentia vt supra. Antecedens patebit in responsione ad tres eius rationes quarum prima est talis. Talis contractus est illicitus et usurarius vt patet per rationes et conclusiones precedentes. ergo et cetera. C Respondeo hec ratio manifeste destruitur per responsiones supra positas. Secunda eius ratio est quia est in scandalū actuum mortuum. ergo et cetera. C Respondeo q̄ non est in scandalū nisi pharisaeorum: sed de illis non est curandum sed sunt finendi quia ceci sunt et duces cecorum Matth. xv. C Et quod addit. servat eandem formam quam usurari⁹ manifesti et iudei. et cetera. Satis supra ostensum est esse falsozimūz Et quod dicit officiales petere et accipere usuram: vt usuram. Jam responsum est multociens q̄ nec petunt: nec accipiunt usuram vt usuram nec usuram aliquo modo det quod vult vt dicitur latratus ad lunam nihil contra veritatem proficiet: que vincit omnia: quia immunis est mons ab omni usurā.

C Tertia eius ratio est: quia exponunt se periculo mortalis peccati cum multi viri doctissimi dicant prefatum contractum nō esse immunem ab omni usuraria prauitate: sicut dominus. et cetera. C Respondeo q̄ non exponunt sc̄ alicui periculo: quia plures sunt cum eis quam contra eos. Et mirum certe: q̄ ex illis multis viris doctissimis quos asserti tenere prefatum contractum non esse immunem ab omnibus usurā: ne mo hoc in scriptis redegerit que deuenient ad lucem preter istum et quandam aliquam: qui quales sint: nihil mea interest. pro monte autem nostro: tot et tantorum viorum extant scripta et consilia: quod quā vie

longo tempore studiosus quicq; plegere posset. Verum qz omnis comparatio est odio sa omittendo insuper qz forte z sine forte no omnes illi quos nominat secuntur errore ipsius vt comptum est a fide dignis. Vico qz invniueritate perusina sunt viri ingenio doctrina: virtutibus prediti: quorum auctoritate z fanore contractus montis nostri celebratur z in dies magis suscipit incremen ta. Quid vt de alijs taceam dicam de famosissimo gymnasio patavino: in quo iur tam ciuitia qz pontificia vigent z abundat theologi viri doctissimi. Pdöiser iuris viri usq; professor egregius tumoratus z pius: Videant adversarij montis pietatis z con fundantur z tegentes facies superponat dito ori: quanta celebitate: quanta honoris centia: quanta rerum copia contractus huc illa ciuitas prosequatur. Senatus venetus toto orbe admirabilis z celeberrimus mon te hunc laudat colit: protegit. Januenses, Harmenses, Saonen, Papien, Placentini z cöpures alie ciuitates proborum z eruditorum virorum numerofitate referre: erre etum pietatis montem bono animo leta facie z pecuniarum affluentia complectuntur. Nec pretereunda est studiorum mater bononia quia summo aliorum suorum consensu tantum huic contractui derulit quantum iustissimo piissimo: z sanctissimo. Et qz alicubi iualem scete cupiditate frigescete charitate quemadmodum z cetera pietatis opera: mons ipse defecravit semper tam in summa laude honore z veneratione sua pro merente integritate habitus est: vt veridice faterentur pietate allatum iniquitate sublatum. Taceo nomina iur. v. pitorum diversi status. Theologorum varia professione degentium: qui non verbis tantum: sed scriptis sigillorum auctoritate munitis huius montis iusticie z sanctitati fidele audenter perhibent testimonium. Magna prosectorum sunt hec: z omni acceptance digna: Attamē manus his omnibus testimonium habet mons noster testimonium videlicet sacro sancte sedis apostolice: ad quam in dubijs z arduis maxime que concernunt fidem z bonos mores recurrentur est di. xi. pal. d. xiiij. preceptis, z. c. per venerabilem qui fi.

sint legi. z. c. maiores de bap. z eius eff. Que in omnibus tāquaz magistra sequenda eū di. xii. c. i. z. c. di. xiiij. omnes in si. Et quod illa approbar: nos approbare debemus z qz illa reprobatur. di. xix. Si romanox. Et. xiiij. q. i. bec est fides in ter. z in glo. Et qui sentit contra eam vel loquitur hereticus repudatur. di. xii. c. nulli. z. xiiij. di. c. omnes z d. c. hec est fides. xiiij. q. i. Extant littere cu plūbo Pauli secundi comprobantes montem saonē. Inno. viii. comprobantes montem mantuanum: in quibus etiam fit mentio de litteris Pauli secundi z Sicti quarti. Extant littere eiusdem Inno. viii. comprobantes montem parmensem: qui omnes sunt eiusdem forme in substancialibus. Extant littere ipsius Inno. viii. sub annulo piscatoris directe ad. d. collectum Mantua num: in quibus fit mentio de approbatione confirmatione z roboratione ipsius montis mantuanī. z datur indulgentia plenaria in articulo mortis porrigitibus manus adiutrices ad augmentum eius. Erat breue cum indulgentia plenaria per deceñnum. Quis igitur tam infans: qui versetur in dubium. An ille contractus omni cura studiō z amore suscipiendus sit: quem tot humanarum diuinarumqz legum eximij professores. Tot viri virtutibus prediti: pietate insignes celebres sanctitate: tot collegia vniuerso orbe clarissima frustra circulatantibus emulis predictant: uentur amplectuntur. Quis tam vecors z parum vt ita dicam) catholicus qui beset contractum illum esse visurarius seu suspectum: quem sedes apostolica suis assertib; confirmatib; z roboracionib; declarat iustissimum atqz sanctissimum eius detractores excommunicationis late sententie iaculo feriendo. eius factores z benefactores spiritualium charismatum beneficiis cōdando. Legantur attente littere apostolice vt supra. Et sic pz error defterandus cōclusionis aduerse: quia presidentes z officiales montis Mantuanī: non solum possunt z debent excusari a peccato: sed etiam sumopere commendari. Tum qz talis contra

etus est licitus iustus et sanctus extra primam rationem suam. Tum quia est in edificatione non scandalum actuum bonorum et simplificationis: sed tantum phariseorum et malignorum de quibus non est curandum: nec habet seu pretendit speciem mali: sed misericordie et pietatis contra secundam rationem. Tum quia celebrantes seu fauientes huic contractuali nulli se exponunt periculo: cum non imitantur sensui proprio: sed habeant pro se rationes inexpugnabiles dicta scripta, et exempla sanctorum, Theologorum, Juristarum, collegiorum, viuenteritatum, &c. usurpia. Postremo quod obstruit os loquendum iniquas approbationem multiplicem confirmatione roborationem sacrosancte sedis apostolice: quam sequitur in oibis tutissimum est. Et ideo tenent certum et dimittunt incertum contra tertiam rationem. Auctoritates igitur adducere et canones et censure cle, et gratiae de usurpatione usurarios et factores eorum divina maledictio super usurpas tamen expressas quas palitato: quas veniam tanto stupido insequerentur: qui pretendunt speciem etatatis suis damnatis mendacij extenuantur. Deo qui est scrutator rerum et cordium addet vinculorum secundum opera sua. Adhuc item pietatis qui est maleus conterens usurarios cum usurpis benedictus coram deo et ecclesia sua sancta et triumphante et militante extollant igitur omnes montem nostrum et protengant: ne eis mordentes. Omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius et summi Pontificis vicarii christi indignationes incurrit. Quin eius eius augmento bono animo intentates dei ac sedis apostolice gratia indulgentiam plenariam consequi valeant in exercitis. Prestante ipso pietatis auctore: qui et regnat deus in trinitate perfecta per unitatem seculorum. Amen.

CEx predictis inferuntur aliqua corolaria.
CPrimum corolarium. Ad ons mantua-
nus gratis mutuat pauperibus. Et qui asse-
rit oppositum ignorans est: vel malivolus et
litigiosus: et forte utrumque: quia excecauit
eum malitia.
CSecundum corolarium. Affirmare talez

¶ Secundum corolarium. Affirmare talez

montem cum suis capitulis esse iustum &
sancru:z: et a spiritu sancto inspiratum est ha-
miliis confessio veritatis & grata recognitio
divine illustrationis: et pierati fidei christia-
ne optime consentaneum.

det seu pretendit speciem mali: sed miseri-
cordie et pietatis contra secundam rationem.
Tum quia celebrantes seu fauientes huic
contracuit nulli se erponunt periculo: cum
non initantur sensu proprio: sed habeant
pro se rationes iner�gnabiles dicta scri-
pta: et exempla sanctorum. Theologorum. Ju-
ristarum. collegiorum. universitatum. &c. ut
supra. Postremo quod obstruit os loquen-
tium iniqua: approbationem multiplicè co-
firmatione roborationem sacrosancte sedis
apostolice: quā sequi in oībus tutissimum est.
Et ideo tenent certū: et dimittunt incertum
contra tertiam rationem. Auctoritates igi-
tur adducit et canones et censure ele. et gra-
ui de vslr. super vslrarios et fautores eorum
et divina maledictio super vslras taz expres-
fas quaz palitias: quas vnlam tanto stu-
dio insequerentur: qui pretendunt speciem
pietatis suis damnatis mendacijs etrenua-
re. Deus qui est scrutator rerum et cordium
reddet vinciquz secundum opera sua. Mons
autem pietatis qui est maleus conterēs vsl-
arios cum vslris benedictus coram deo et
ecclesia sua sancta et triumphante et militan-
te. Errant igitur omnes montem nostrū
souciant volegant ne euz mordent. Qua-

Certum corolarium. Presidentes mon-
tis Mantuanus laudandi sunt: et maxime me-
rentur apud deum: qui gratia et amore dei
impendunt operas in isto contractu pic-
tatis gerentes utiliter negotia miserabilium
personarum sola spe remunerationis eter-
ne. dum modo alia sint in statu merendi et
non pfunctione res agatur. Alios etiam offi-
ciales qui locant operas suas pro mercede
temporali in hoc contractu instillimo: nihil
prohibet merceri: duz modo sint in statu me-
rendi: et ipsam mercede ordinent ad aliquē
bonum finem.

Quartum corolarium. Dicens montem
pietatis Mantuanum esse vslrarium: ni-
nus initium proprio sensu: ideo est temera-
tius et presumptuosus.

Quintum corolarium. Affirmans predi-
cane: seu dogmatizans montem mantua-
num esse vslrarium peccat moraliter et est
excommunicatus: nec potest absoluiri nisi a
persona Romani pontificis: preteriqz in ar-
ticulo mortis. &c. ut in bulla apostolica. Et
iterim ab omnibus vitandus est: nec est di-
cendum ei que: quia qui dicunt ei que com-
unicat operibus eius indignis.

Sextum corolarium. Tunc

Iouant protegant ne eis mordentes. **O**mnipotens dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius summi Pont. vicarij ipsius christi indignatione incurrat. **Q**uin potius eius augmento bono animo intendentes dei ac sedis apostolice gratia indulgentiam plenariam consequi valeant in extremis. **P**restante ipso pictatis auctore: qui viuit et regnat deus in trinitate perfecta per infinita secula seculorum. Amen.

CEx predictis inferuntur aliqua corolaria.

CPrimum corolarium. **M**ons mantuanus

Sextum corolarium. **A**ffirmans: predicans seu dogmatizans montem mantuanum esse visurarium reddit se suspectum de heresi. **H**ec duo corolaria intelliguntur de illis quibus innoverunt littere apostolice vel potuerunt innovasse si voluissent.

Septimum et ultimum corolarium. **N**on est dubitandum nec taquam dubium pertractandum apud catholicos. **A**n mons pieratis in tua sit iustus pius et sanctus sed taquam firmum et certum tenendum confitendum et predicandum.

Propter quod etiam ecclasiarum abhinc mantua-
nus gratis mutuat pauperibus. Et qui asse-
rit oppositum ignozans est: vel malivolus et
litigiosus: et forte virumqz: quia excecauit
eum malicia.
Secundum corolarium. Affirmare talez
predicandum.

ediceant: que parum vel nihil ad rem pertinet: illas tantum in quibus omnes vires ostendit: quibus tota eius confidētia innitit: quibus se victorem evadere arbitratur: conterrere et ad nihilum deducere satis erit.

C^o Primus argumentum seu ratio tuis est. Officiales montis in contractu mutui possunt licite et iuste locare operas suas. ergo licite et iuste possunt accipere mercedem suas ab his quibus locant vel ab aliis nomine ipsorum.

C^o Ad hoc argumentum irrefragabile respondet aduersarius negando antecedens. Et p^o maiori noticia dicit q^o aliud est accipere aliquid pro locatione operarum et domorum absolute et extra contractus mutui etiam aliud est accipere aliquid ratione mutui: vel ratione aliquius sibi vniuersaliter vel regulariter vel inseparabiliter annexi: qz primū est licitum secundum non. Lerte ista destrictio magis videretur facere ad maiorem noticiam sui erroris: q^o propositi. Quero igitur ab eo An dicat: q^o aliud est accipere precium locationis aliud accipere aliqd ratione mutui: si sic nihil ad p^opositū. An dicat q^o aliud est accipere mercedem locationis: quando locatio non concurredit cum mutuo. Aliud quando concurredit cum mutuo: quia primum licet secundum non. Hoc ultimum vult inserre. licet aperte non audiat propter enormitatem dicit: Ideo paliat verbis obscuris: scilicet ratione aliquius sibi naturaliter vel regulariter: vel inseparabiliter annexi: Que verba sic et multa alia: et pene omnia in hac questionula et in questione magna mendicauit a nescio quo prioris tractatus huius tractatus concinatore: quibus se credit euadere. Sed mirum valde unde hec additio ratione aliquius annexi: et cetera. ut patet. Nec ipsi probant necessitatem huius additi^o aliquia ratione vel auctoritate: nec declarant quid sit illud naturaliter annexum vel regulariter: vel inseparabiliter: et quid est esse naturaliter annexum: et cetera: et quare talis annexio inducit usuram. Que omnia si sciissent: debuerat expresse. Ad distinctionem ergo illam substitendo antecedens nostrum. C^o Respondeo: q^o siue lo-

catio consequatur mutuum: vel consunga tur mutuo siue sepetum a mutuo: semper locatio est locatio. Nec per talem consecutio nem seu conexione variatur ratio formalis locatiois: nec ratio formalis mutui. Mutuum enim absq^z locatione est mutuum: et mutuum coniunctum locationi est mutuum: et mutuum ubiq^z gratuitum. Et locatio coniuncta mutuo: est locatio: et locatio separata a mutuo est locatio: et per consequens hic et ibi mercenaria. Cum ergo ex tali coniunctione non varietur eius ratio formalis: quicquid operatur non concurrente mutuo: operatur et illo concurrente: quia ratio formalis est principium operandi secundum philosophates et theologizantes. Ad illud consequens quod infert: quia pari ratione sequeretur q^o usurari manifesti: et non manifesti possent: ratione operarum aliquid accipere ultra somum: quod ipse videt maxime formidandum. C^o Respondeo: q^o est de numero illorum de quib^z ps ait. Illie trepidauerunt: vbi non erat timor. Ilos autem audenter concedimus: ut dictum est supra: q^o si nihil ultra somum acciperent ratione mutui: sed tantum mercedem iuste correspondentem operis et expensis: et nihil ultra non essent usurari. Et mirandum valde: q^o hi qui existimant se esse aliquid non vercantur talia loqui sine aliqua ratione: immo contra omnem rationem et experientiam. Quotidie tabelliones, cursores naute, bauli, et ceteri locant operas suas in contractibus mutui: et nemo ullus vel eos qui mutuant dannat de usuram etiam aduersarii. Ut quid ergo damnant officiales montis: qui parvissim locant operas suas in contractu mutui. vel cives aut communitatem gratis mutuant. Averant velamen a corde suo: et sic iudicent. Dicent forte. licet contractus mutui iuste possit concurredre cum locatione: quando aliis mutuat: aliis locat: Non tamen quando idem mutuat et locat. C^o Respondeo Aristo. secundo phisicorum et quinto metaphysice dicit q^o contingit medicum sanare seipsum quando est egrotus. Nec egritudo in medico varia rationem formalem medicina in eo magis quam egritudo in altero. C^o Ideo

Sicut potest alterum sanare: ita seipsum sic ergo medicus recipit sanitatem: non in quantum medicus: sed in quantum egrotus: sed sanat se in quantum egrotus sed in quantum medicus. Accidit ergo medico sic egrotus: et egrotus quod sit medicus: et medicina non variat rationem formalem egritudinis: nec econverso: sicut in eo concurrant. Eodem modo dicendum est de mutuante et locante. Nec enim mutui dario variat rationem locationis: nec locatio variat rationem mutui. Si ergo in quantum mutuans est gratiosus: in quantum locans mercenarius: nullum sequitur inconveniens. Quid enim prohibebit nautam mutuantem triticum: vim vel oleum conducti ad navigandum: et pro naulo predictorum recipere mercedem suam? Neque enim deterioris conditionis efficitur: quia mutuat: quam ante mutuum fuerat. Ita adeo trita sunt et communia. ut nemo sane mentis ea nesciat. In monte tamen nostro alijs mutuantur alijs locantur: et euidentur omnibus: qui oculos habent: et videntur. Ideo antecedens argumentum nostri siue permanet et immobile. Distinctio aduersarii assumunt fallum. Sed quod in natura mutui includatur locatio: seu quod sequella: aut commerio locationis cum mutuo variet rationem formalem mutui: vel econverso que omnia sunt absurdia: ideo tanquam puluis ante faciem venti. Quare, et cetera.

Secundum argumentum seu ratio pro monte. Licet vinciquoz in contractibus se seruare indennem: ergo monti mantue: vel communilitati mantuani licet se seruare indennem. Ad hoc argumentum invincibile respondet aduersarius: Quod si mons non vult dannificari: debet pecuniam sibi reseruare et cetera. Ad hanc responsionem ommissis pluribus canonibus afferentibus antecedens: respondeat. Seco. qui in. iiiij. di. xv. q. ii. dicit: quod licet ratione interesse acciperre aliquid ultra sortem in contractu mutui. Similiter sanctus Tho. in fa. fe. q. lxxij. ar. ii. ad ultimum et ar. iij. in corpore. q. r. q. lxxviii. ar. ii. ad pium qui dicit quod licet pacisci in contractu mutui pro interesse: tam dampni emergentis: quam lucri cessantis: quam

nis aliter et aliter. Concordant omnes tam theologi quam canoniste. Quare ergo non debent si volunt vitare intercessu: retineant pecuniam suam: et non quod paciscantur: vel possint pacisci pro interesse vitando. Quare in q. de mslo. q. viii. ar. iiiij. ad. decimum quartum sanctus Tho. dicit: quod ille qui mutauit debuit sibi cauisse: ne dannum incurreret: et non dicit debuit retinuisse pecuniam suam. Certe ideo qui mutuat proximo et vult seruari indennis non facit misericordiam viciatam: A fortiori mons noster: quibilibus aliud querit: nisi rebabere sortem suam integrum pacificam: sine litibus et expensis: quod est valde consonum iustitie et pietatis. **R**esponsio ergo sua que concedit antecedens et negat consequentiam: ostendit ignorantiam legis consequentie,

Tertium argumentum. Sans aliquid ultra sortem mutuatam voluntarie dat: quod nullus cogit eum ad hoc. Cum ergo posse transserre dominium rei sue in aliis si trans fert: mutuans non habet alienum: ergo nec officiales montis. **R**espondeo istud argumentum non est nostrum: sed usurarium. **I**deo vadat vias suas: cum sua responsione.

Quartum argumentum. Illa pecunia data ultra sortem mutuatam: non pertinet in dominium presidentium: sed officiarum. ergo licite possunt officiales accipere qui operas locantur.

Quintum argumentum. Illa pecunia soluta non venit in utilitatem presidentium: nec montis. ergo et cetera. **R**espondeo ista duo argumenta parum ponderanda sunt: nec sunt argumenta fortiorum montis: ideo cum suis responsionibus transferant. Ex dictis tamen et dicendis intelligi potest in cuius dominium: et quomodo pertinet pecunia ultra sortem.

Sextum argumentum quod optime suo telo dicit aduersariorum. Si contractus mutui de quo est sermo esset usurarius: quia officiales montis accipiunt solutionem suorum operarum a pauperibus mutuum accipientibus. ergo eadem ratione esset usurarius: si

ficiales montis acciperent solutionem suarum operarum a communitate seu de bonis communibus vel ab alijs qui non mutuantur: Sed per aduersarios: si communitas solueret: non esset contractus usurarius: ergo nec si illi qui mutuum accipiunt soluent: est contractus usurarius. **C** Ad hoc argumentum responderet aduersarius: negando consequentia dicens: quod non est simile: quia aliud est communitatem conducere officiales et satisfacere eis de operibus suis: et aliud est statuere quod pauperes soluant ad rationem duorum denariorum pro libra: quia primum licet secundum non. **I**sta responsio nulla est: ideo stat argumentum. Quod dicit: non est simile. **C** Respondeo quod idem est et valde simile communitate seu presidentes conductere operarios vel officiales et eis solueret et aduceret officiales et mandare alijs quod mandari possunt et debent: ut soluant. **E**xemplu^m Ad archio dominus mantue conductit vicarios in oppidis suis et mandat populis sibi subditis ut eis soluant. Idem est et simile ac si ipse met eis solueret ex quo ipse potest et debet sic mandare. **A**d propositum presidentes conductunt officiales et mandant populos qui mutuum accipiunt: cui mandare possunt auctoritate principis et debent: quod talis conductio est in beneficium ipsius populi: ut soluant non ratione mutui: ut vociferatur aduersarius: sed ratione operarum et expensarum. **E**t hoc proportionabiliter secundum quod dictum est supra contra tertiam ratione conclusionis secunde. **L**et si pater: quod est simile et multum simile. Consequentia autem declaratur hoc modo. **O**fficiales montis recipientes a pauperibus. Aut recipiunt ratione vsus pecunie eis mutuate: et dilationis temporis: aut ratione operarum. primum datur ab aduersario. s. quod ratione vsus pecunie. **C**une arguo sic. **D**uicunqz in mutuo accipit aliquid ultra sortem ratione pecunie mutuate et dilationis temporis est usurarius: a quocunqz illud accipiat quia nihil facit ad usuram: quod accipiat ab illo: qui accipit mutuum: vel ab alio. dum modo accipiat ultra sortem ratione mutui ex diffinitione usui re. **V**adet quia alias unus non posset solue-

re usuras pro alio: **S**ed officialis montis per aduersarium accipiunt aliquid ultra sortem ratione pecunie mutuate et dilationis temporis. ergo sunt usurarij a quocunqz illud accipiant. **C** Quomodo enim gratis mutuant si accipiunt ultra sortem a communitate: nihil enim usurario si illud quod accipit a paupere daretur sibi a diuise ut patet. **S**i ergo sunt usurarij: quia accipiunt a pauperibus: ergo erunt usurarij accipiendo a communitate: vel de bonis communibus. **M**isi velut dicere: quod paupertas det formam contractui usurario: quod non est asserendum: quia tunc accipiens ultra sortem ratione mutui a diuine non esset usurarius contra veritatem et sententiam omnium sane mentis. **E**t sic officiales montis ut alias vincentini. quos ipse commendat erunt usurarij quia accipiunt ultra sortem a communitate: et per consequens mons vincentinus non mutuat gratis pauperibus: cuius oppositum sepe clamat aduersarius. **E**t ex hoc patet vis inusitabilis consequentie nostre. **S**ed dicet aduersarius. **O**fficiales montis vincentini non accipiunt ratione vsus pecunie: vel dilationis temporis: sed ratione operarum et expensarum: secunduz taxationem presidentium. **E**t similiter facerent officiales montis mantuani acciperent a communitate. **I**sta est fugabazaroru. **Q**uare ergo non ita possumus dicere nunc quod officiales montis mantuanii nihil accipiunt ab accipientibus mutuum ratione vsus pecunie: vel dilationis temporis sed tantum ratione operarum et expensarum: cum non plus accipiant: sed solum tantum quantum acciperent a communitate si communitas solueret habent enim statuta salario et expensas: ultra que nihil debent accipere. **E**xaminetur diligenter capitula montis. **V**ideatur igitur fine ratione dictum: quod si communitas solueret non sint usurarij: si pauperes vel mutuum accipientes soluant fine usurarij. **L**um tantum et non plus: et cadem ratione soluant mutuum accipientes: quantum et qua ratione solueret ipsa communitas: scilicet propter operas et expensas: vel ergo faciant illos usurarios: vel hos non ac-

esent. Non audent primum: ut quid secundum. Preterea et de directo ad caput aduersarij. Non licet ex mutuo seu ratione mutu: nec ratione alicuius sibi naturaliter regulariter et inseparabiliter annexi accipere aliquid ultra sortem: nec per se: nec per alium secundum hectorum aduersarij; alias est usuraria: sed non videtur q[uod] officiales montis vincentini recipiant id quod recipiunt a communitate vel ratione mutui: vel ratione alicuius annexi mutuo naturaliter regulariter et inseparabiliter: quemadmodum et officiales montis mantu: ergo si isti sunt usurarij: quia recipiunt ultra sortem: ratio ne saltez alicuius annexi mutuo secundum aduersarij: illi erunt usurarij: quia recipiunt eadem ratione: hec ratio maxime vig oratur et distinctione aduersarij in responsione ad argumentum primum. Que si aliquid valet: ita facit usurarios eos qui recipiunt a communitate: scilicet eos qui recipiunt a mutuarijs. Sed si pro: quia: ad nihilum valer nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus: sicut nou contra illos: Ita nec contra istos obtinet. Quare. et.

Contra ipsum argumentum. In contractu mutui due persone concurrunt: scilicet debitorum et creditorum: sed creditor potest si vult dimittere de eo quod sibi debetur: ergo et debitor potest amplius solvere quam det si vult. Sic est in proposito. ergo. et.

Contra ipsum argumentum. Illud ad quod homines se obligant: licite potest ab eis exigi ab his quibus se obligant: sed illi qui mutuantur obligant se ad solvendum unum vel duos ipsos officialibus: ergo officiales licite possunt exigere. ergo. et. **R**espondeo. Ista duo argumenta sunt in favorem usurarum: quibus iste pauper homo libenter vellat immiscere monte nostrum si sciret et valerer: sed quia nec scit nec valer: ideo argumenta cum suis responsionibus sibi: quia nihil ad contractum nostrum.

Contra ipsum argumentum. Extant consilia multorum doctorum: q[uod] talis contractus montis nostri est licitus. ergo est licitus per lo cum ab auctoritate. **A**d hoc argumentum

Responder aduersarij montis: q[uod] declar ationes et determinationes eorum que respi ciunt ius diuinum: quo ad distinctiones spe cificationes et huiusmodi spectat ad theologos: et in his canoniste debent recurrere ad eos. Et ex hoc insert: q[uod] cum usura sit contra ius diuinum determinatio de usuris: quantum ad distinctiones: specificationes et huiusmodi pertinet ad theologos f[acultatem] s[anctorum] Tho. et d[omi]ni Antonii de butrio. Et ideo in his canoniste debet recurrere ad eos. Ita respon sio non evacuat argumentum nostrum immo confirmat: quia cum multi celebres et preclarissimi doctores sacre theologie diversorum ordinum assenserunt constanter privatim publice verbis scriptis que possunt ostendendi ad oculos: hunc montem esse iustum et sanctum: et penitus alienum ab omni usura. ergo ita est: per locum ab auctoritate affirmata. Antecedens patet supra in confutacione tertie rationis tertie conclusionis. sed quia tota vis argumenti sui tendit contra iuristas seu legistas: de quibus dicit: q[uod] si extant aliqua consilia: per quoscunq[ue] legistas in favorem huius montis affirmantia licitum esse accipere duos denarios vel unum a mutuarijs pro mercede officialium: eis fides minime est adhibenda. **R**espondeo pro eis: q[uod] iuristi sue legiste habent multos canones et leges fundatas super ius nature et ius diuinum: vi patet titulo de usuris auctoritatis Augustini. Ambrosij. et H[ieronymi] et aliorum theologorum in decretis: quibus tamquam regulis auctoriticis: firmis et infallibilibus: bene possunt iudicare de contratribus: an sint usurarij: an non. patet dis currenti decretum et decretales. et. Ideo eorum decisiones et consilia non sunt impudenter spinenda: seu abiicienda: Atroxime cum ordinarij ciuitatum in spiritualibus qui ponuntur iudices competentes in causis usurarum: secundum communiter doctores precipue ubi est questio de prohibito vel concessio: non tantum de soluto: vel non soluto sicut canoniste: et multi viri prestatissimi huius professionis existant: qui super materia usurarum copiose et eleganter scriperunt

quorum sententijs ea fides adhibetur apud
universitates: et ipsam romanam curiam
que eruditissimorum et optimorum. Quam
ob rem si extant consilia per huiusmodi pro-
fessores: quos et ingenij vis: et diuturna exer-
citatio reddidit clariores in favorem huius
montis affirmantia qd sit licitum officiali-
bus seruientibus in contractu mutui acce-
re mercedem laborum suorum ab ipsis ac-
cipientibus mutuum maxima fides eis est
adhibenda. Tum quia hoc consonat iuri
naturali diuinoz humano: quod dicit. Di-
gnus est mercenarius mercede sua. Tum
quia ut pater intelligenti: Dismissio vslure
buic non obstat: sed fauet: que ponit vslu-
ram in contractu mutui et non locationis.
Cum ergo inter officiales et eos qui mutu-
antur non versetur contractus mutui: quod
non capit ruditas aduersarij inter eos non
erit vslura. Dicere ergo. Officiales accipien-
tes mercedem locationis accipere vsluram
ut vsluram sive vsluram: est confidentia cla-
moris et pertinacia. Tum quia tibil prohibe-
ret tales viros de quibus dictu est de hu-
iusmodi contractibus iudicare: immo illi ut
in pluribus super talia constituantur iudi-
ces ordinarii ut supra. Tum quia mons iste
nullam haber specie mali: nisi in oculis ma-
lignantium de quibus non est curandum.
Tuz quia est molestus indeis et claudit por-
tas vslurarijs. Et hoc signum: quia iudei: et
vslurarij et coum sautores precio precibus
elamoribus: et fraudibus non cessant psequi
huc monte. Et nisi qr dominus adiuvuit eu-
pcessus inquirent aduersantium corruisset.
Sed si dominus pro eo quis contra eum:
si quis autem miretur: qd quidam tanta iu-
stitia et pietate adeo offendantur: ut dent ge-
mitus parturientium notet apostolum di-
cere. Christi bonus odor sumus deo: alijs
odor vita ad vitas alijs odor mortis in mor-
tem. Quod aurem ait. Videant qui talia
ponunt consilia et examinent dicta san-
ctorum Augustini Ambrosii. Hieronymi
Gregorii Thome Alexandri de ales. et ce-
tera. Videant sanctos canones: et querant
diligenter. et cetera. Respondeo. Tales vihi

non sunt precipites in serendis sententijs
et consilijs edendis sic ut aduersarij non ta-
bent inuidia sed emulatores sunt veritatis
impacientes calunniae publice vilitatis cul-
tores dicta sanctorum tenentes sacros ca-
nones non ignorantes: qui ni liquido per-
specissent hunc contractum contentaneum
sententijs Augustini Ambrosii. Hieronymi
Gregorii Thome Alexandri: et canonice insti-
tutis nullo modo ausi suffident pro eo tam
aperte consulere subscrivere sigillare. Sed
numquam sibi placent emuli nostri: qui sibi
persuadent solem tantum in dominibus suis
lumen expandere: soluz apud eos sacras lit-
teras remansisse ceteros preter ipsos super
diuinos codices dormitare. Adhibebitur
igitur fides illis viris idubitabilis qui mul-
tis sudoribus ieiunijs et vigilijs longa exer-
citatione exemplaria tam diuina quam hu-
mana nocturna manu piter et diurna ver-
santes inter et apud doctos nomen sibi cele-
bre vendicarunt. Calumniatores vero cum
sua ignorantia: que et eos accusabat in suo-
statu prncioso relinquuntur.

Decimum argumentum summus pon-
tifer confirmavit per bullam montem pie-
tatis mantuanum cum suis capitulis. ergo
est licitus et iustus. Ad hoc argumentum
respondet aduersarius: qd quia vslura est con-
tra ius diuinum naturae piter et humanum
ideo in ipsa per hominem dispensari non
potest: nec etiam per papam. Ita responsio
nulla est: quia antecedens nostrum non di-
cit summus pontifer dispensavit super con-
tractu montis mantuae: sed confirmavit ro-
boravit. et cetera. Hrum autem hec conse-
quentia valeat. Papa approbavit seu con-
firmavit. ergo est iustus. Credo qd apud ca-
tholicum bene concludat. Oppositum enim
consequens cum antecedente offendet
mentes boni christiani marime quando ex-
certa sciencia approbavit: et est quid pertinet
ad bonos mortes et necessarium saluti ani-
marum. Quod ait quod approbatum a pa-
pa si sit contra ius diuinum seu nature non
est licitum. Respondeo qd non bene con-

solant. Approbatut a papa et contra ins'na
ture seu diuinum:imo eo q; est approbatum
a papa in quantum papa et ex certa scien-
tia presumitur a vere fidelibus imo firmi-
ter tenetur q; non sit contrariuz sed magis
consentancum iuri nature et diuino. Aliam
responsonem dat aduersarius negando an-
tecedens nostrum. s. summus P̄on. confir-
mavit montem mantuanum marime quā
tum ad illud capitulū q; officiales possit
accipere duos denarios pro libra singulo
mense pro solutione operarum et expensarū
cum moderamine dicti capituli ibi. Istam
responsonem ex tenore bulle patet esse mē-
daceum. In bullā enim exp̄esse continetur
dictum capitulū: vbi post ordinacionem
electionis presidentium additur. Quod con-
siliarii Marchionis examinatis capitulis
et ordinationibus montis mantue corum te-
norem christiane religioni consentaneum et
ip̄i marchioni honorificum et ciuitati vile
invenerunt. Et infra dicitur. Non nul-
la alia capitula et ordinationes desup iurta
materie huiusmodi exigentiam sanctozum
patrum decretis minime contraria edide-
runt. Post modum. Nos igitur. et infra
Ordinationez dicti montis pietatis que eis
dem incolis ciuitatis et marchionatus ma-
ntuanii non parum proficia esse dignoscitur
plurimum in domino commendantes ac
cupientes: vt illa nostre approbationis mu-
numine circuſulta firmiſ obſerueretur. Et Se-
licis recordationis Pauli secundi qui pe-
rusine et Serti quarti Romanorum P̄on.
qui saonenſis ciuitatuz montis pietatis or-
dinaciones ac statuta per eoz litteras ap-
probauit vestigis inherendo huiusmodi
supplicationibus inclinati montis pietatis
mantue institutionem plantationem erre-
ctionem. Et infra. Ordinationes et capi-
tula predicta: ac in illis statuta et decreta que
eūq; auctoritate apostolica: ex certa scien-
tia approbamus et confirmamus et presen-
tis scripti patrocinio communimus. Et in litteris sub annulo piscatoris dicit papa.
Mons pietatis persuationibus dilecti filii
Bernardini de feltro ordinis minorum in

stitutus in ciuitate Mantue: et a nobis na-
per auctoritate apostolica approbatus et ro-
boratus. t.c. Quis igitur tam insanus ut nō
discat proterius: qui notatis que supra di-
cuntur audeat assertere papam non confi-
mare montem mantue: et in speciali capi-
tulum de duobus denariis quod specialiter
exprimitur ex dictis autem deduco an-
tecedēs formaliter sic. Aut papa per dictas
litteras confirmauit montem Mantua-
num: aut reprobauit. Aut nec confirmauit
nec reprobauit. Divisio est sufficiens. Si
detur primum sicut et dandum est bene est
et habetur intentum. Si detur ultimum
q; nec confirmauit: nec reprobauit. Contra
vbi est auctoritas superioris: que tam pro
determinatione opportune suffragium ha-
bet tollere ambigua lites auferre. alteratio-
nes dirimere et obscura succidere quam
per cultoris prouidi sarculum extirpare vi-
cia virtutes inscrere: excessus corriger: mo-
relq; reformare vt dicitur in premo cle-
mentinarū. vbi consideratio cure pastora-
lis sollicitudinis diuinitus sibi super cun-
etas christiani populi nationes inuitata: que
ipsum inuigilare remedij subiectorum co-
rumq; periculis obutare et scandala remo-
uere copellitur. vt dicitur in clementina pa-
storali de re Iudicata vbi dominus Car-
dinalis zabarella recitat dictum goffredi
super capitulo consultationibus de officio
iudi. dele. q; papa peccat mortaliter. si de-
negat facere iustitiam: et si non responderet
ad consultationem. Ideo concludit q; pa-
pa compellitur ex cura officij sui inuigilare
remedij subiectorum: unde contrarium fa-
ciendo peccat secundum Pau. et zenze. Di-
cit conipellitur compulsione non precisa:
sed cautiuia debiti officij et affectionis con-
cor. Joannes de Imola cle. vbi supra. Pre-
terea. Quare tam pernicioſe mentitur in
perditionem animarum dicens in litteris
sub anulo piscatoris. Ados pietatis persua-
sionibus dilecti filii Bernardini de Felto
ordinis minorum et cetera vt supra. Et qua-
re in eisdem imponit domino electo Man-
tuano vt porrigitibus manus adiutrices

concedat facultatem eligendi confessorem
et cetera et plenariam indulgentiam in ar-
ticulo mortis? Si detur secundum q: scilicet
reprobavit. Contra. Quid si ibi est usuraria: non respondit
Nolumus confirmare sicut dicit Alex. ter
tius cap. super eo. de usur. quia cum usuraria
rum crimen utriusque testamenti pagina de-
testetur: super hoc dispensationem aliquaz
multo minus confirmationez posse fieri no
videmus. Quare rotiens mentitus est: et sa
perniciose in exicium et perditionem tot po
pulum dicens. Ordinationem dicti mon
tis plurimum in domino commendantes
et ibi et infra. Capitula predicta ac in illis
statuta et decreta quecumque: auctoritate apo
stolica ex certa scientia approbamus et con
firmamus. Et ut supra. Et clamat aduersa
tus. apposuit sacris canonibus non con
traria. Esto quod sit falsus. Que sunt illa q:
sacris canonibus no sunt? et q: sunt co
traria? Si ex certa scientia approbat: que no
expressit: talia confirmamus talia reprob
amus. ut ex responsione constaret: que tenen
da et que reprobanda forent? Quare non di
xit illud capitulum quo statuitur: q: paupe
res accipientes mutuum soluant singulis
mensibus duos denarios pro libra pro mer
cede officialium: quod expressissime ponitur
in postulatione reddit mutuum usurarium.
Ideo nolumus confirmare? Sed si mutu
um quod est fundamentum recte est usurari
um: que capitula erunt sacris canonibus no
contraria: cum omnia capitula ibi introdu
cta sunt occasione dicti mutui? Lerte sacri
canones non solum dabant usurarias: sed et
omnia que faverent usurrias. Instrumenta ser
vicia famularum locationes domorum. sta
tuta. consilia sententias. Et ut p: expresse in
iuribus sub titulo de usuris. Nulla ergo ca
pitula: nullae ordinationes: nulla statuta seu
decreta ibi inserta confirmantur. Quare ergo
tam crudeliter mentitus est ad damnationem
tot animarum ut supra: et in bulla et
in litteris sub anno pectoris? Quare in bul
la serit retrahentes ab augmento dicti mo
nis si est usurarius excommunicatione late

sententie: a qua non possit absolu: et ut su
pra: Et capita vacua. Et curiae in terras ani
mer et celestium inanes: erubescite. Consun
dimini. Reuerimini tam impudenter oblo
qui de illa sancta sede. Et timescite anathema
tis fulmen ex ea procedens scitorum quia que
cunqz ligauerit super terram. Et dicit ad
nerfarius. Non est credibile summuz pon
tantam contradictionem paucis verbis ac
sine magna discussione voluisse determina
re. Et prime ideo determinauit: quia magna
habita discussione: nullam ibi contradictionem
inuenit. Et clamat. Accipere duos de
narios ut supra. Aut est licitum: aut non. si
non est licitum. Suntius pon, non potest
approbare illud quod non est licitum. si
est licitum tunc non indiget approbatione
pontificis. Et dictum egregium. scripta. Et
Tb. Alexandri de ales et ceterorum docto
rum: Aut continent falsitatem: aut verita
tem. Si continent falsitatem papa non po
test approbare. Si continent veritatem eius
approbatione non indigent. Quare ergo
pontifices approbauerunt? Ad quid capitul
um sancta romana ecclesia. vnde. Et Re
spondeo ergo: q: illa que sunt licita et vera
indigent approbatione summi. Non non
que faciat illa esse licita et vera: sed que de
clarer illa esse licita et vera: et eis testi
monium irrefragabile: ut omnes adhære
ant sine contradictione: ut obstruant os lo
quentium iniqua. Sic est in proposito. Ap
probatio enim et confirmatio montis pie
tatis mantue per summum. Non est decla
ratio iustitie illius et testimonium infringi
bile cunctis catholicis: q: caret usuraria pra
uitate consonat iuri nature et divinitate non
deviat a canoniciis institutis. summus ergo
Non dicit. Commendamus. approbamus
confirmamus. roboramus. Et quidam
verbosi arrogantes vhecordes vocisera
tur. usuraria. usuraria. Sed si iustum est in
conspicu: dei et ecclesie catholice illos po
tius audire quam summum Pontificem:
Judicent christiani. Nunquid de istis di
cunt est. Si difficile et ambiguum apud te
iudicium esse perspereris et iudicem intr

portas tuas videris verba variari, et cetera ibi. Que verba etiam notantur cap. qui venerabilem qui si sunt legi. An de sede apostolica? Luius sententiam qui superbiens cōcepserit obseruare mori precipitur, et cetera. Videatur preallegarum capitulum. Sed vhe atqz iterum vhe cordibus incrassatis & auribus aggrauatis que non conuentuntur: vt sanctū: pgant igitur tales & cum iudeis fabulentur: nec huiusmedi borrendis pias xpianorū aures offendat. Sz clamat aduersari⁹ si lz accipere duos vel unum ec pro mercede officiali ergo indifferenter iudei vslurarij manifesti pro locatione domorum & conservatione pignorum, et cetera licet poterint accipere duos vel unum. Iste est eius achilles & suorum. Sed vere achilles iste est ligatus in sacco. ¶ Responsum est supra: q̄ si tantuz acciperent mercedē locationis, et operax, &c, et nihil aliud ultra somum suam non essent vslurarji. Additum est tamen q̄ iste contractus non esset passim permittendus non quia sit in se pernervus: sed ne peruersi homines ipsum quererent volentes satissimacere cupiditatib⁹: que maxime viget temporibus his. Multas quippe fraudes facerent: si essent iudices in causa propria. Non sic est in proposito. patet supra in responsione ad secundam rationem conclusionis secunde. Posset dari exemplum de matrimonio: quod licet sit in se bonus & sanctus: non tamen debet permitti passim contrahi: sed in facie ecclie. Ideo ecclie inhibet matrimonia clandestina de clā. despon. cap. cum inhibitio. Quare: quia matrimonia clandestine contracta non sunt matrimonia seu non tenent: Non: sed propter multa pericula que possent accidere & fraudes: que non ita accident in publicis Quare responsio aduersarij nulla est: et ideo stat argumentum immobile.

Condecimus argumentum. **M**utuans non tenetur solvere expensas que sunt in mutuo: sed accipiens mutuum. **E**xemplum de instrumento facto per notarium ad esse curandum mutuantem: quod soluit notario ille qui mutuum accipit. **E**t de vectura:

bladi mutuati: quam similiter solvit qui accepit non qui dat mutuum: ergo pariformiter in monte accipientes mutuum tenet solvere expensas et satisfacere officialib⁹. H^{is} stud est argumentum nostrum. Ad hoc argumentum respondet aduersarius negando consequentiam. Si suam quam ipse fingit scilicet ergo licet accipere duos denarios pro libra singulo mense: propter vsum pecunie ratione mutui: et ratione quantitatis et ratione dilationis temporis. Ita q^{uod} vslus pecunie mutuum. qualitas. et cetera sunt causa precisa solutionis. et cetera: nihil ad nos: ie cum pugnat more frenetici: se percutiet: se vulneret: se deiciat: vincendo vincitur et victor captivatur. Spectatum admissi risum teneatis amici. Si autem negat consequentiam nostram: dicit sic: Arguentes ostendere se nunquam vidisse logicam. Respondeo bona pace semper et venia: q^{uod} sic dicēs ostendit se non solum nunquam vidisse logicam: sed valde deficere in fundamento logicæ. Ideo non soluit argumentum: sed stat immobile. Dicat ergo ipse quicquid vult claret turbet aures satis dictus est a nobis q^{uod} nec ratione mutui nec ratione vslus pecunie. et cetera quicquam accipiunt officiales montis nostri: sed quicquid accipiunt: accipiunt tanquam mercedem laborum suorum et expensarum. Si nolunt contradicentes intelligere: claudant aures: nisi forte sint de illo de quibus propheta ait. Aure audientes et cetera.

H^{oc} decimum argumentum. Illi qui servant pignora merentur premium: sed officiales montis servant pignora. ergo merentur premium. Ad solvenduz hoc argumentum vtitur aduersarius multis ambagibus que non faciunt ad propositum scilicet de pignoribus necessarijs ad vitam humanaz et cetera. Et ad hoc adducit multas auctoritates sacre scripture que implent chartam: et nihil contra nos. Et hic sicut et alibi apparet vanus labor hominis et inutilis occupatio. Obi non oportet inculcat verba. Obi vero oportet insistere: transit veloci pede Aliud est enim loqui de mutuo quando est

in preceptor:z aliud quando est in consilio fi-
citur et de elemosina secundum doctores.
Nec nos negamus: quin homo teneatur
quandoqz mutuare etiam sine pignore et si
deiuisione imo quandoqz donare: si non di-
cimus reddere. Esurientiuz enim panis est
quam tu detines nudorum indumentum
est quod tu recludis. et cetera dicitur xxxvii.
di. sicut hi. Nos autem sumus in mutuo
luntario ad quod: scilicet homo non obliga-
tur ex vi preceptu. vel in quo iuste potest pe-
tere securitatem et pignora. et. Sed et con-
tra nos in hoc inuehit aduersarius dicens.
Quod et si mutuantes possunt petere pigno-
ra: non tamen possunt petere mercedem pro
manutentione seu conseruatione eoru. Tu
quia ad hoc tenetur et nemo potest licite
petere mercedem ab homine pro eo ad qd
tenetur. Tu secundo q cedit in sua utilitate
et securitate cu grauamine proximi: et nemo
potest petere mercedem pro eo: q cedit in
suam utilitatem cum grauamine proximi.
Et addit q par ratione iudei et alij vslar-
ij possent accipere mercedem pro conser-
uatione pignorum: quod ipse valde forni-
dat: habet pro magno inconuenienti. Ad
hcc omnia breuiter respondetur. Quod mu-
tuans in casu nostro: non solum potest pe-
tere securitatem et pignora sed etiam mer-
cedem necessariam pro tali securitate seu
pro conseruatione: vel manutentione pigno-
rum. potest eni mutuans ut ipsenit aduer-
sarius concedit petere instrumentum ma-
nu publici notarii pro securitate sua et ex pa-
cto cogere illuz qui mutuum accipit ad sol-
uendum notario. Similiter potest petere q
pignora reponantur in loco tuto: et ibi cu-
stodiuntur: et pacto compellere accipien-
tem mutuum ad soluendum omnia pro hoc
necessaria. quis dubitat de hoc: Ad ratio-
nes contra. Ad primam. Nemo potest pe-
tere mercedem pro eo ad quod tenetur: sed
mutuans tenetur ad conseruationez pigno-
rum proximi cum hoc charitas exigit ergo
et cetera. Et Respondeo q minor est falla:
quia mutuans non tenetur ad conserua-
tionem pignoruz loquendo de tentione necel-

sitas ne hoc exigit charitas precepti: sed so-
lum perfectionis. Satis patet: quia nullum
ad illud extat preceptum. C Ad secundum.
Nemo potest petere mercedem pro illo qd
cedit in suam utilitatem cum grauamine
proximi qd mutuas accipies pign accipit in
suam utilitatem cu grauamine proximi. qd et
nemo ad maiorem: qd alijs pot petere mercedem
pro illo quod cedit in suam utilitatem: et in
grauamen alterius ab illo qui det sibi talez
utilitatem et tenetur subire illud grauamen:
sic est in proposito. Accipiens enim mutuum
det securitatem mutuantur ut liquido patet
et ideo debet omnia que necessaria sunt ad
illam securitatem et grauamen consequens
ad illaz securitatem: Et ideo si mutuans pe-
tit: perit quod sibi debetur: Ideo nulla iniu-
stitia in eo. Pro hoc facit. Iij. ff. de no. op.
nū. Et regula. Nemo damnum facit. ff. de
regulis iuris. C Ad ultimum: satis dictum
est. Illic trepidauerunt timore: ubi non erat
timor. Non enim essent visurarij: si tantum
acciperent mercedem correspondentes ope-
ris et expensis sicut ostensuz est supra. Ideo
quiescat totiens adducere pro inconuenien-
ti quod in se non est inconueniens. Stat ige-
tur argumentum in suo roboze.
C Decimū tertium argumentum. Finis huius
contractus est bonus. ergo contractus lici-
tus et iustus. C Ad istud argumentum respo-
det aduersarius negando simpliciter con-
sequentiā. Et pro maiorē evidenter sui er-
roris dicit. s. Tho. fa. Be. q. xi. articulo pri-
mo. C Ad secundū q finis alicuius actus est
duplex: scilicet proximus et immediatus a
quo ipse actus humanus habet speciem. et
finis remotus a quo habet genus et causas.
Exemplificat de mechante ut suretur: qd ibi
ex proximo fine et obiecto est mechia habens
furtum pro causa. et cetera. Ex hoc arguit
propositum: qd cum finis proximus huic
contractus et immediatus sit lucrum sequi-
tur qd non est licitus. Ad hoc dictum est su-
pra contra primam rationem prime con-
clusionis. Quod falsum est lucrum esse si
nem proximum et immediatum huic
contractus mutui. imo etiam falsum est ipsum.

esse finem remotum remotorem vel remo-
tissimum: quia nullo modo est finis montis
quia nullo modo per montem intentum.
Adhuc enim siue mutuans in proposito:
nec principaliter nec secundarie intendit lu-
crum nec habet lucrum nec petit lucrum:
nec cupit lucrum: nec cogitat de lucro. Et
qui dicit oppositum dicit qd ipse non sani
esse hominis non sanus iuret honestus. Quis
autem sit finis proximus huius contractus
et immediatus a quo habet speciem et finis
remotus a quo habet genus et causam siue
finis quo et finis gratia cuius dictum est
supra contra primam rationem prime con-
clusionis. Et quomodo finis proximus et
finis remotus et remotior et remotissimus
in contractu nostro est licitus iustus et san-
ctus: et dictum philosophi primo ethico-
rum: scilicet qd ratio eorum que sunt ad fi-
nis sumitur ab ipso fine. Et secundo physi-
corum et sancti Tho. ybi supra: et prima se-
cunde. qd i. ar. iii. facit pro nobis et contra ad-
uersariorum. Ultimum addit qd ex hoc mutuo
grauantur pauperes soluendo unum vel
duos: et sic non vere simpliciter rekenuntur
et ita credit euadere: cum sit ligatus manus
et pedes. hec additio vere puerillus est: et non
sine riso audienda. Lerte secunduz hoc qui
donat equum pauperi grauat eum: quia
oporet ipsum emere senum pro illo susten-
tando. Et qui donat triticum pauperi gra-
uat eum: quia oporet ipsum soluere baculo
molenti et pistori et sic non vere simpliciter
rekenuntur eum. Deus quomodo taliter ar-
guentes non absconduntur ne videantur:
vel audiantur ab hominibus. Respon-
deo ergo qd non est de natura mutui vere
simpliciter rekenunt mutuarium. Adut-
ans enim intendit rehabere sortem suam et
ideo reliquid mutuariorum graviatum bac
obligacione. immo etiam sine vicio posset ip-
sum graviare pro interesse suo secundum
Tho. b. fe. q. lxxvii. ar. ii. ad primuz. et Sco.
in. iii. di. xv. q. i. et omnes. Dicitur tamen
mutuum rekenare et vere rekenat tum quia
mutuas nihil petit ultra sorte tu qd si petit
interesse maius comodum percipit mutua-

tarius de mutuo: quam sit in comodum so-
lutionis interesse secundum Tho. ybi sup-
ra. In potestate enim mutuariorum est acci-
pere mutuum cum illo gravamine et in po-
testate mutuantis sine vicio gravaire cum
mutuo ut patet ex dictis. Arguere ergo mu-
tuum non simpliciter relevanter non re-
leuat est falsa amnegatione antecedentis ad
negationem consequentis. licet ergo mutu-
um in contractu nostro non simpliciter re-
leuet ad sensum aduersarij: tamen relevat
secundum exigentiam nature mutui: et hoc
sufficit ad iustitiam eius. Non enim dicim-
us qd mutuum sit donatione: nec qd mutu-
um includat donationem eorum que accidentali-
ter secund ad mutuum. Quare additione aduer-
sarij fruola est et argumentum nruris imobile.
Decimum quartum argumentum et vi-
timum. Adhuc est compositus ex omnibus
contractibus iustis et licitis: siue omnes con-
tractus qui celebrantur in monte vel pro-
pter montem sunt iusti et liciti ut puta con-
tractus mutui locationis: pignoris: innomi-
natus: et cetera quia ibi non est tantum unus
contractus. ergo est licitus. Ad hoc argu-
mentum responder aduersarius negando
antecedens. Cum quia ibi est usura. Cum
quia pertinet usura ut usura. Cum qd locane
operas que naturaliter sunt annere mutuo.
Cum quia accipiunt premium pro pigno-
rum conservatione. Cum quia multa sta-
tuta et capitula talis montis sunt illicita et
injusta marime per capitulum. viiiij. clij. xiiij.
et xvij. Igitur oppositum antecedentis. Et
addit qd non sunt multi contractus ut quidam
satis ignoanter dicunt: sed unus con-
tractus simpliciter habens plures circum-
stantias: que omnes ordinantur ad tale mu-
tuum siue ad taleni contractum: quo pos-
to ille circumstantie ponuntur et quo remoto
remontur. Et notare poteris secundum
philosophum. ubi unus propter aliud
ibi tantum unus. Et addit. Quod isti per
imaginationem decipiunt separantes secundum
esse realiter ea que separant secundum su-
am imaginationem: que reuera secundum
esse minime separabilia sunt: ut patet etiam

mediocriter intelligenti. Subdit etiam.
Non obstat: si dicatur: q̄ mons est ipsa pecunia: que est res inanimata. & q̄ est ipsorum pauperum: & q̄ pauperes conducunt officiales: & faciunt pactum cum eis de soluendo duos denarios. Et. Que dicit falsa & ridiculosa esse: quia si mons est ipsa pecunia: pariter bancum indorum est pecunia si res inanimata: non potest facere capitula & statuta. si pecunia pauperum: unde habue rūt ēa. Et q̄ soluit p̄ vsu rei sue & si cōdūcūt officiales ipsi paupes q̄re non eos eli gūt vel deponit ad libitū. Si fecerūt pactū de soluendo ostendatur tale pactum: si est societas: vbi est mutuus consensus. Et multas verbositates annexit adeo insulse amarē inscipiente: vt vir equo animo vel legi possint vel audi. Quia i re mibi videoz maximam ingenij tarditatem in homine contemplari: qui leporem. vt dicitur venatur in oppido & quos incolit saltus nec sciscitur nec cogitat. Ad hanc bunc insequitur: clamat detrahit & quid vel qualis sit ignorat. Quod non capit: carpit & lacerat. quod non habet pugnat quasi aerem verberans: & lassus sedet manibus vacuis vel (vt aiunt) muscis repletis. sautores montis damnat & eos abiq̄ vlla ratione pro voluntate ad vulgi auram: sed heu in suam pniciem sententiam ferre proclamat: viam vñris aperiti vociferatur & breniter vim patiens absq; vlo rubore: quicquid illi suggesterit spiritus furoris eructat. Quibus si esset per singula respondendum modestiaz cepti propositi pretermittere opus esset. Ad ministris igitur superfluis ad ea que in nostro ante fantastica tur absurdia: respondisse sat erit. Quod ergo assert negandum antecedens nostrum: q̄ ibi est vñra: sive petitur vñra vt vñra. hoc abunde superioris probatum est esse mendosum. Quod etiam opere locate sint annexe naturaliter mutuo: idest sint de natura mutui patuit esse falsum: immo nec necessario consecuntur mutuum: quia mutuum potest esse sine locatione operarum de quibus loquimur. Et pōito: sed non concessio: q̄ semper sequentur ad mutuum: non tamen va

riarent rationem formalem mutui: vt deducum est supra in evacuatione responisiorum ad primum argumentum. Quod licet quoq̄ accipere premium pro conservatione plororum patet ex evacuatione responisiorum ad decimum secundum argumentum. Capitula insuper montis suam iustitiam prese ferunt. Et papa dicit in bulla. Non nulla alia capitula & ordinationes desuper iuxta materie huiusmodi exigentia sanctorum patrum decretis misericordie contraria ediderunt. Quod addit non esse plures contractus: sed vnum tantum habentem plures circumstantias: que omnes ordinantur ad vnum actum: quaz falsum sit. Judicent qui sensu non carent: vbi sunt differentes actus distincta obiecta diversi fines: quomodo erit vñus contractus: Communitas transfert dominium pecunie: repetendi potestate renta gratis: ad sublevacionem miserabilium personarum. Officialis locat operas suas cum pacto recipiendi mercedem suam pro sui substantiatione & domesticorum: & erit adeo pinguis (vt aiunt) minerue quis ut asserset vñus esse contractum: Nunquid pecunia & opere sunt vñuz: est ne idem trahere dominium & locare: Quod habet gratias cum pacto recipiendi mercedem. Ad substananda positio. C Ad dictum philosophi vbi vñus propter aliud: ibi tantum vñus. C Respondeo q̄ locatio nō est propter mutuum nisi occasionaliter: sed finaliter est ppter mercedem. Locans enim finaliter intendit mercedem: & nisi speraret mercedem: nō locaret. Quid enim officialis de mutuo: licet enim mons mutuaret si ipse non recuperet mercedem: non ibi eroponet operas suas: experientia teste. Itō ergo exponit ille operas: vt mons mutuet: sed vt ipse premium recipiat. Non ergo locatio propter mutuum sed propter premium. Ad huc itaq̄ est causa fine qua non per accidentis & occasionalis illius vñus vel donorum seu premij: vt sepe dictum est. Locatio vero causa per se: Ideo non sequitur q̄ locatio sit mutuum: vel circumstantia mutui. Quod subdit. Quod isti decipiuntur per imaginationez separantes se

cundum esse et realiter ea que separant secundum imaginationem. Et dico quod ipse valde decipitur et evidenter: precipue in casu nostro: in quo mutuum et locatio etiam sunt separata supposito. Officialis non mutuat: sed tantum locat. Ad nos vero seu communitas mutuat: et non locat. Nec est probare necessarie: quia patet expresse. Attamen dato quod locatio et mutuum concurrent in eodem supposito: in separatione nulla esset deceptio: quia abstrahentium non est mendacium. Iij. plurimorum. Ratio enim formalis mutui non est ratio formalis locationis: nec econverso: Quod forte non capit aduersarius. De hoc etiam supra copiose. Nec id preterea cum est quod subdit. Non obstat. Si dicatur quod mons est ipsa pecunia: que est res immutata. Et supra. In quibus ostendit ignorantiam nature montis nostri. Nos igitur breuiter respondemus ad tot verba: quod mons est pecunia exposita ad mutuum a communitate: vel particularibus personis. Transit autem in dominium populi seu pauperum mendiantibus praesidentibus qui sunt viri electi auctoritate Archibroniali et papali ad gerenda negotia miserabilium personarum: quo ad hoc ut petiri possit mutuo dicere pecunie quibus incumbit dare operam: ut pecunia talis possit haberi ab ipsis pauperibus: cum necessitas id exposcit. Cum securitate tamen et cautione quod talis pecunia in eodem poterem: mensura seu valore reddatur monti tempore debito integre pacifice: sine litibus et expensis. Ad huc exequenda: ipsi praesidentes: nomine pauperum quorum curam gerunt: auctoritate: ut supra: et quorum utilitatibus defensione: conducunt officiales: cum quibus faciunt pactum de satisfaciendo eis pro fideiustione: laboribus: et expensis ad ea que supra necessariis: habitu maturiore consilio statuunt eis certam mercedem conuenientem ad arbitrium boni viri. Demum predicta satisfactione fienda: imponunt collectam super vientes tali mutuo pro rata proportionabiliter. Nam quod exigit equalitas iusticie distributiae sicut fieri solet in alijs collectis pro communis utilitate inunctis. Exactores huic collecte instituuntur officiales

moris tempore quo restituuntur pecunias montis: vel venduntur pignora pro restitutione eius. Dictos etiam officiales deponunt: quando eis expedire videtur: nomine et auctoritate ut supra. Hec omnia habentur in capitulis et ordinationibus montis: si sane inteligantur. Ita non principiant vel preceperit nisi inimici motus pietatis. Ideo in ciuitate claman: usura usura. Residentes stoliditatem suam: quam oportunit faciendo celare. Impugnent ergo si sciunt hanc impositionem collecte: quia hic iacet lepus: et non in mutuo nisi nesciunt obnubescant. Et dictis praequo modo pauperes habent dominium pecunie montis: unde et quomodo conducent officiales: et quomodo deponunt: et quomodo faciunt pactum cum eis de soluendo: et quomodo solvunt: et quare: quod non pro vincere sue: sed pro custodia et fideiustione: pro confirmatione seu mutatione pignorum pro affectu domorum: et alijs expensis ut supra. De statutis quoque montis discendunt: quod non dicuntur statuta montis: quia facta a mente: sed quia facta pro monte. Sicut statuta facta a principe: dicuntur statuta populi: quibus. utrū populis vel regitur non que populus se cit. De iudeorum banco quod iste pauper homo libenter compatit monte nostro. Eripe spondeo quod compatio est abusiva. Judiciorum enim bancum crescit ex mutuo: iatis patet: Ad nos autem noster nullo modo propter mutuum seu ex mutuo suscipit incrementum experientia teste. Nudat ergo dicere: quod in monte nostro petitur usura ut usura: vel usura aliquo modo. Erubetcat astere quod opere officialium sunt naturaliter annente mutuo: sine de natura mutui: seu inseparabiliter. Idem de locationibus domorum. Unde fundatur probare acceptiōne mercede: dis pro confirmatione pignorum: que licita est et iusta: ut probatum est supra. Revertetur dānare capitula: que per totum prestantissimos viros totiens revisa sunt et approbata: et per summum pontificem confirmata. Non in sibi arrogaverit ceteros despiciat atque contineat eos presertim: quos hec etas nostra: Tunc integritate vite: Cum excellentia doctrina laudat: extollit admiratur: horreat non

deserre sacrosante sedi apostolice: sicut de-
 cec: q̄ n̄ dico disp̄sauit approbavit: firma
 uit: roborauit motē pietatis pusium: saonē
 sem: ad̄ā tuanū. Parmen. t̄c. ciudem te-
 nōris et ordinis in substātialib⁹. Luius appro-
 batio firmatio: roborat. t̄c. quedā est de-
 claratio apud fideles: q̄ mōs pietatis nō
 est p̄tra ius nature: diūmū et canonicuz
 imo illis sentaneus et formis: et per h̄is
 iustus pius et sanctus: ut etiā dictū est supra
 in euacuatione respōsionis ad decimū arg.
 Nec nos sumus adeo rudes: sicut temera-
 tie nō vis ascribit aduerariis: ut afferant
 papā posse disp̄sare p̄tra ius nature seu di-
 uinuz: vel p̄cedere aut approbare fīat ma-
 la: ut inde veniat bona. Lesset iā igitur vlu-
 lare v̄sura: v̄sura: v̄sura: via v̄suris apitur: qz
 nullus dolus: nec p̄ ipsuz vel pp̄ ipsuz apitur
 via v̄suris qn̄ pot̄ claudit. Id felices: iterū
 qz felices resp̄ublice: que motē būs lusc: p̄iūt
 colit: souet. In his. n. indei et v̄surari: ad ni-
 chilū deducuntur cines p̄seruātur pauperes
 recreant: et multa tā spūalia quaz tēporalia
 bona pueniūt. Ex quibus merito mōs-pieta-
 tis appellatur. Experti p̄bteant testimoni-
 um. Desinat adducere contra nos penas in
 v̄surarios fautores. t̄c. De quibus libro. vi.
 et cle. vñica de v̄su. quas et tenemus et pre-
 dicamus: et lepius et audientis: quam ad-
 u: rarij: et inimici nostri: Iudei et v̄surari
 sunt iudices. videat ne forte: quod absit i via
 chaym abierit: et errore balaā mercede effu-
 sus sit: et in contradictione chore pierit. Te-
 neat opere qd̄ verbis p̄fitetur. Saluet de-
 terminatio ecclesie Romane obsequatur
 decreto summi p̄tificis: qui est caput eius
 sibi p̄sumadeat illū: qui p̄sumuntur habere iura
 in pectore optimè nosse quid quātūnque vale
 at auctoritas sibi a summo p̄tifice chisto
 collata. Nec temere p̄sumendum: q̄ exten-
 dat falce in messem alienā. In his ergo que-
 pernunt fidez et bonos mores: quod papa
 approbat: ipse nō reprobat: ne se impituz: vel
 malitiolū: vel etiam non catholicum sed be-
 reticuz cōprobet s̄m Hieronymus: et habe-
 tur. xxiiij. q. a. hec est fides. Ademinerit quo-
 q̄ latā excōicationis sententiaz contra re-

trabentes: quoniam quēsto colore: d̄recte:
 vel indirecte volentes benefacere ipsi mon-
 ti: et illum augere: A qua: nequeunt absoluti:
 nisi a persona Romani pontificis: preterē
 in articulo mortis: vt expresse continetur in
 bulla Iano. viii. Afferat velanien a corde
 ut cognita tādez veritate resipiscat. Illo pre-
 stante qui aperit oculos cecorum cui est glo-
 riā per infinita secula seculorum Amen..

E habui Reuerendissime pre-
 sul in hac nostra confutatione
 que responderem pro verita-
 te ex sententijs canonistarum
 Theologorum et sanctoruz ad
 uersus p̄niciozani temeritatē: huius que-
 stiuncule: dannatis falso iustissimum: p̄fissi-
 tuam: et officiales eius: Quaz excellentie
 sunt in ea castiganda: fidenter committio:
 nec non cuiuscunqz melius sententis. In
 p̄mis sacrosante ecclēsia catholice: et sedis
 apostolice: cuius salutifere correctioni sem-
 per presto sum colla submittere. Ad laudez
 sanctissime trinitatis patris et filii et spiritus
 sancti: et beatissime atqz innaculatissime
 virginis matris deir Seraphici patris frā
 cise: totiusqz celestis curie. Et exterminatio
 nem v̄surariorum: et confusionem fautoruz
 vilitatemqz et subleuationem pauperum.
 Benedictus deus Amen.

Ex sacro cōuentu sancti Francisci Mā-
 due. xiiij. R. februario. i. 495.

S I N Y S.

Explicit confutatio Venerandi. P. S.
 Philippi de Rotingo ordinis minorum
 obseruantie: ad Reuerendissimum domini-
 num. d. electum Mantuanum. In questi-
 onem aduersarii cuiusdam contra san-
 ctum montem pietatis Mantuanum. In
 pressum Venetijs per Petrum de quare
 gis Bergomensem die ultimo Iulij An-
 no dominii. i. 498.

